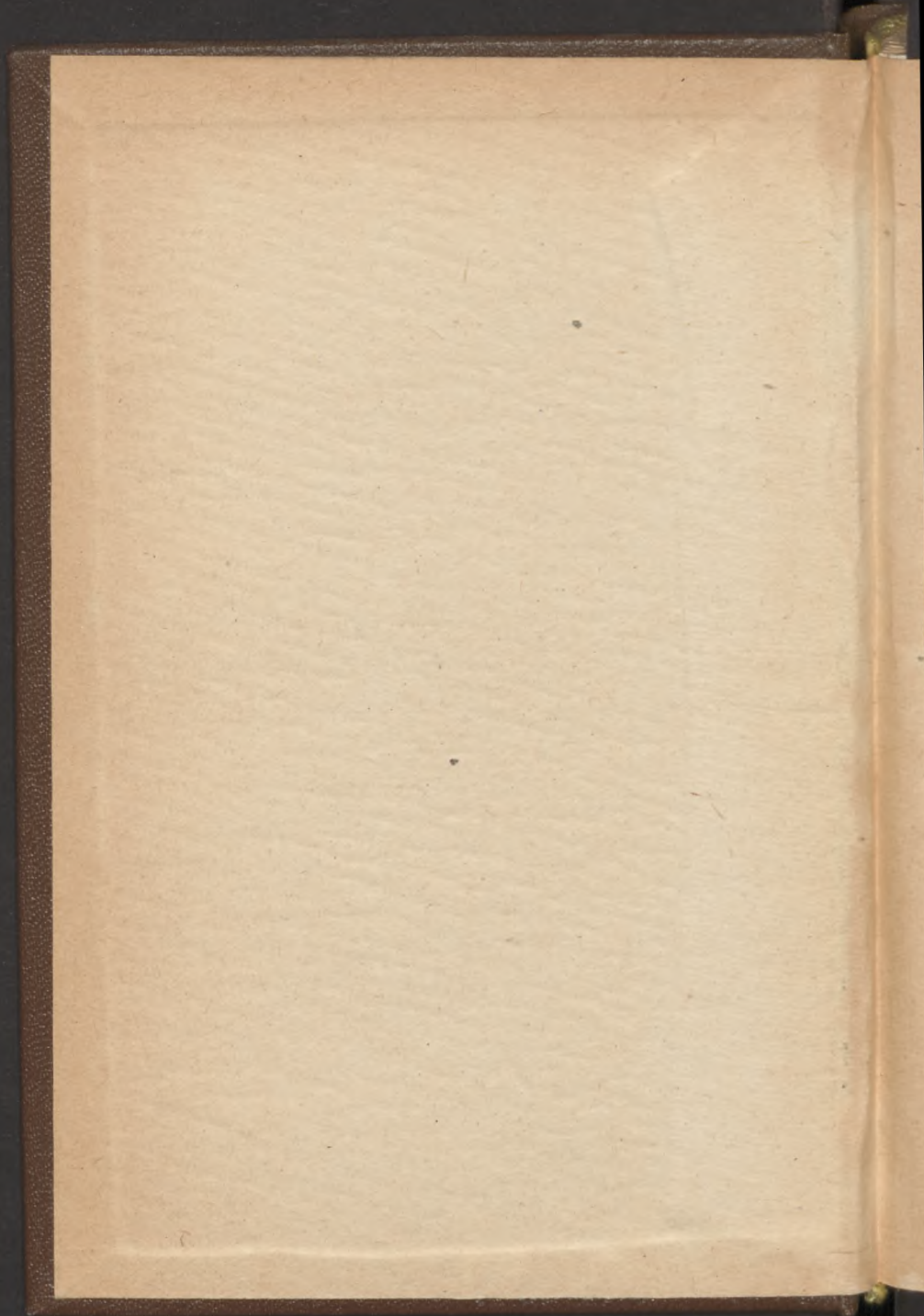
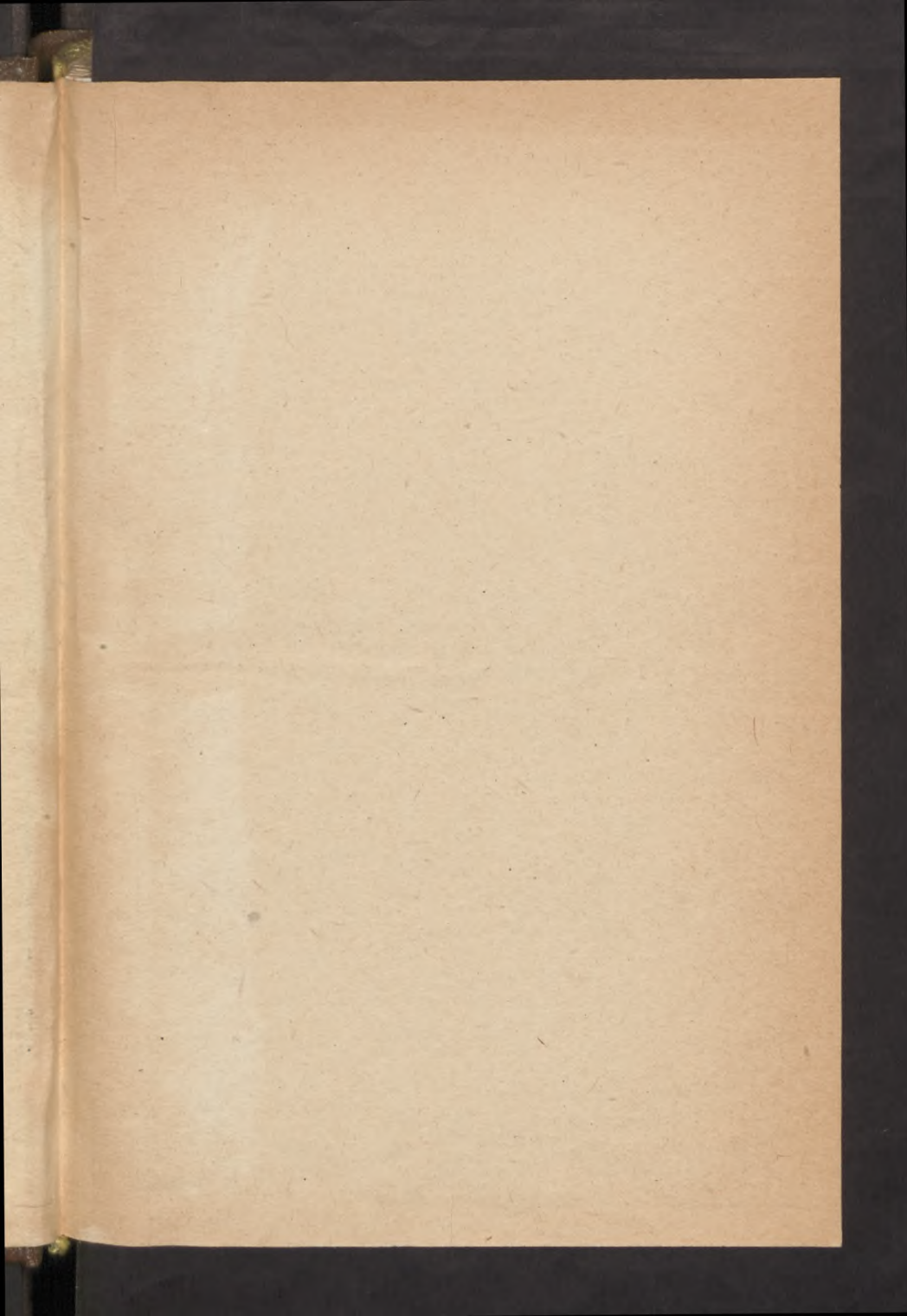

92.362

92362

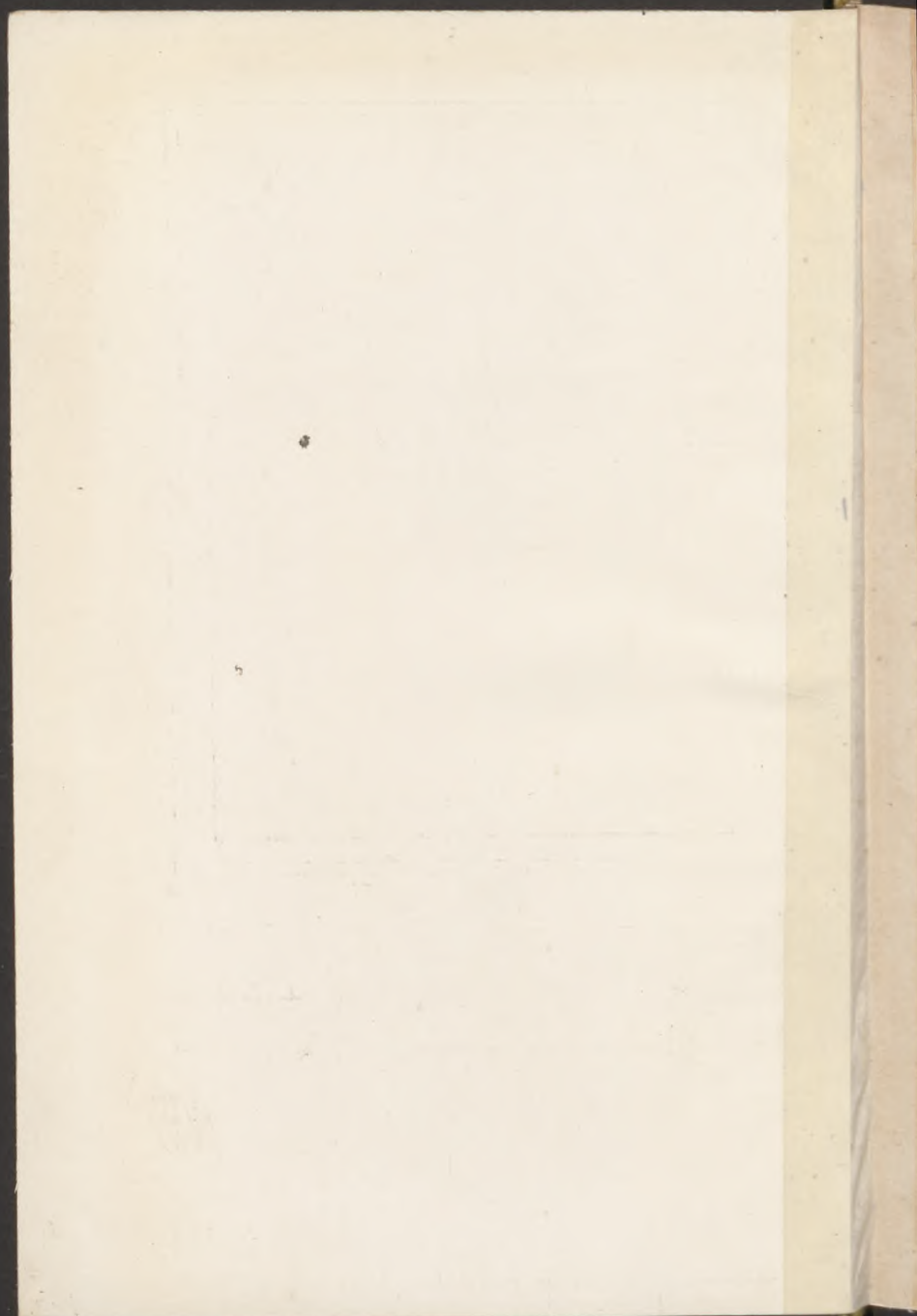
RONTÓ PÁL

Vidám játék a magyar huszárról 3 felvonásban

Irta

KÁLLAY MIKLÓS

SINGER ÉS WOLFNER IRODALMI INTÉZET KIADÁSA

RONTÓ PÁL

VIDÁM JÁTÉK A MAGYAR HUSZÁRRÓL

IRTA

KÁLLAY MIKLÓS

59-38
SINGER ÉS WOLFNER
IRODALMI INTÉZET RT. KIADÁSA
BUDAPEST

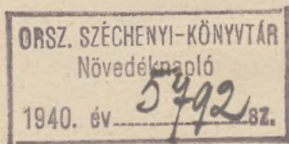
Fenntartunk minden jogot, a fordítás és filmesítés jogát is.
Színpadokkal szemben kézirat.

Copyright by Singer és Wolfner Irodalmi Intézet Rt.,
Budapest 1939.

Első előadása: Nemzeti Színház, 1939. december 5.

92362

Felelős kiadó: Hampó József igazgató.

Fővárosi Nyomda Rt. Felelős vezető: Duchon János.

SZEMÉLYEK:

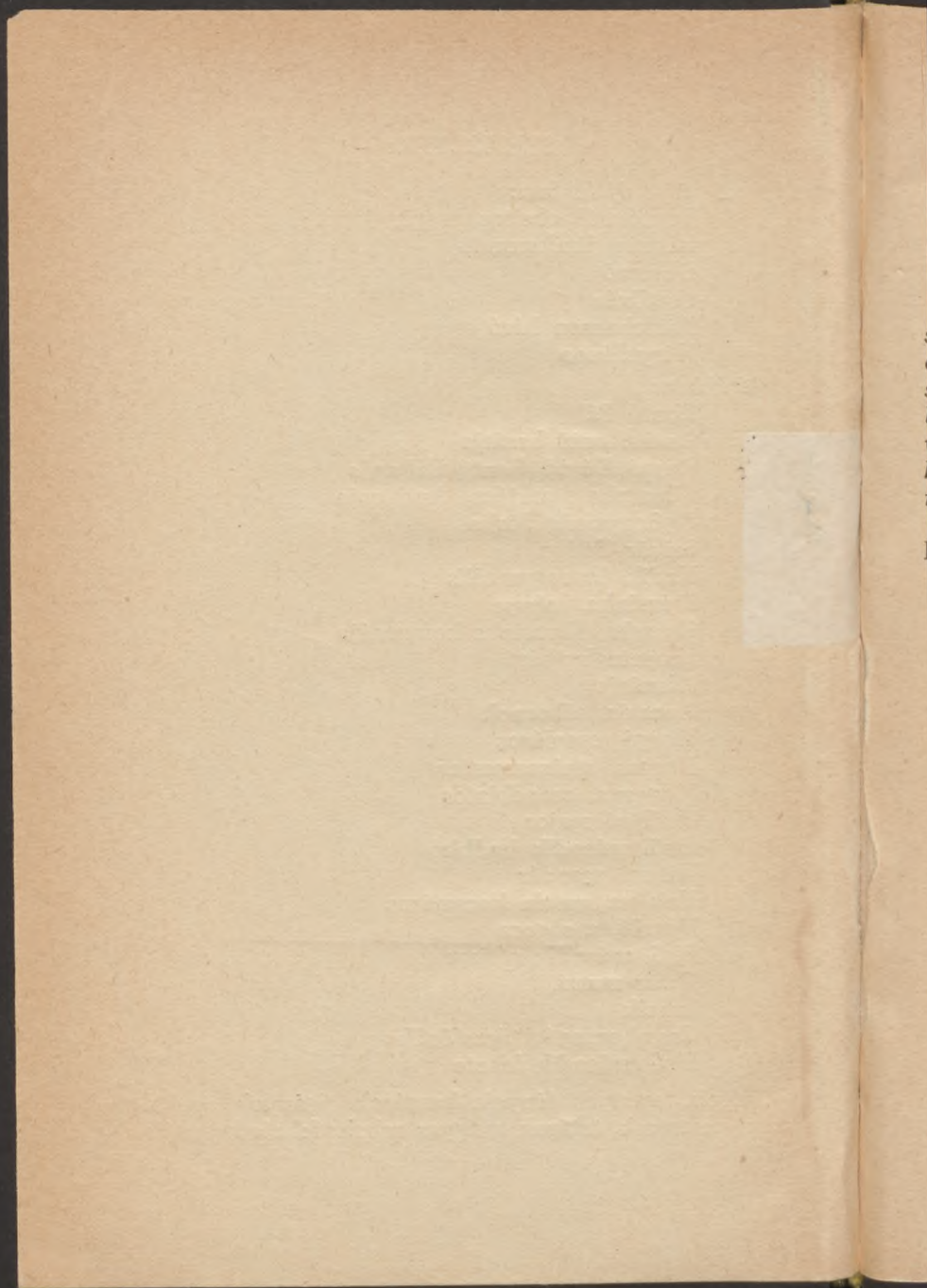
Az elő- és utójátékban:

Rontó Pál, obsitos huszár
Huszár, játékmondó
Durumó
Ösztövér
Münchausen báró
Háry János

A játékban:

Rontó Pál
Anti, Rontó barátja
Rontó Dávid, Rontó Pál apja
Grumpholz szatócs, Anti apja
Gyöngyvirág Jóska
Szikár Tódor
Hadik, lovasgenerális
Fruzsinka, leánya
Zsuzska, Fruzsinka komornája
Lengeteghy báró
Afanázia
Apraxin, tábornok
Morgó, csapláros
Horgas, strázsamester
Mogorva, csendbiztos
Hadbíró major
Első, második hadbíró
Tábori zsandár
Hukliva, ruszin kocsmáros
Vaszili, a sógora
Első, második sőtiszt
Tatár murza
Imcsik
Csambarangó, törzsfőnök
Első, második fekete

Csikósok, legények, lányok, huszárok, cigányok, profó-
szok, vampírok, tatárok, magyar rabok, fekete katonák

ELŐJÁTÉK.

Az előfüggöny díszes Mária Terézia-barokk kaszányahomlokzat. Középen kapu, a kapu mellett két oldalt silbakbódé. Mielőtt a függöny szétmegy kürt-szó hallatszik, amely a magyar lovaskatonák régi trombitajelébe megy át. A jel lassan elhal. A függöny szétválnak. A kapun diszbeöltözött huszár lép ki, peckesen, kardosan, csákóján tollas forgóval, prémes mentében, tarsollyal, pantallérral.

Huszár:

Itt vagyok, ragyogok, mint hímes virágszál!
Bizony nincs szebb vitéz a magyar huszárnál.
Szívhezszólóbb látványt nála dehogy nyujt más,
Csupa páros pityke, tenger aransujtás.
Egykép takaros ám eleje, visszája.
Rézsarkantyút penget kordován csizmája.
Fénylik a dolmánya, villámlik a kardja,
Az ellenség szeme úgy megakad rajta,
hogy mire maga is a kardjához érhet,
ámultából csak a másvilágon ébred.
De még mundérjánál is tündöklőbb éke
heted-hét országra szóló dicsősége.
Harci munkát huszár sose végzett félig,
azért jeles nevét világszerte félik.
Kemény volt a tánc, hol ő fujta a zenét
s megemlegették a magyarok Istenét.
Ám a huszárok közt sem igen talál nál,
különb legényt ama híres Rontó Pálnál,
ki nyargalt burkusra, vágatott tatárra,
annyi muszkát megölt, hogy nincs is határa.
Huszár hatvágásból bőven adakozott,

a világnak minden táján hadakozott.
 Bizony, ki nem fogott rajta se nyár se tél.
 Hogy a huszár még a jég hátán is megél,
 Tanulságát tette messze Kamcsatkába.
 Széllel és viharral állott vad csatákba.
 Ott járt, hol sosem volt magyar anya szülte,
 de az új világot messze elkerülte.
 Talpig ember volt, ki szót kimond, nem bujkál
 s mindig többre nézte a régít az újnál.
 Lelkében egyszerű bölcsesség kormányzott.
 Egyébként akkurát én hozzám formázott.
 Termetre, állásra egész magamforma,
 a haja éppen így varkocsba volt fonva,
 mert akkor nem jelzett hosszú haj rövid észet,
 hanem ékesített sok jó magyar vitézt.
 S Rontó Pál vitézül forgatta a kardot,
 bizony, az eleven ördögtől se tartott.

*Durumó: Kilép a jobboldali silbakházból. Fején
 magas háromszögletű kalap. Császári porko-
 lábnak van öltözve.*

Csak lassan szép öcsém!

Huszár: Keed meg ki? Mit dörmög?

Durumó:

Akit emlegettél az imént: az ördög.

Huszár:

Nagyanyjának mondja, eb, aki elhigyje!

Ördögnek szarva van, lángpiros a pittye.

*Durumó: Lekapja fejéről a magas kalapot, vele
 együtt az álarcot. A kalap alól előbujik két
 szarva, az álarc alól förtelmes sátánképe.*

Na, most már elhiszed?

Huszár:

De rusnya ábrázat!

Durumó:

Cifra mundérodából hamarost kirázhat
 kezem, ha megragad.

Huszár:

Ragadjon csalánba!

Durumó:

Nálad külömb prédát könnyen nem találna.
Igen hetvenkedel, nyelved nyalkán lohol,
meghervasztja kicsit paraszát a pokol.
Indulni az idő most nem alkalmatlan,
Ép huszárra vár lent egy-két tüzes katlan.
A huszár felé kapkod.

Huszár: *Kardot ránt.*

Félrebb a kezével! Hagyjon nekem békét,
mert ha nem nyiszált még kardom sátángégét,
elcsapja most, akár böllérkés a vin kant,
hogy lelke elszusszan, még egyet se nyikkant.
Egy madárijesztőt tán csak vigan vállal,
hiszen szembenézett akár száz halállal.

Ösztövé: *Kilép a másik silbakházból. Hórihorgas
díóverő pózna. A császári gyalogosok fehér
egyenruhájában. Fekete csákóján halálfejes
gomb. Beesett arca, mélygödrű szeme is halál-
fejhez hasonló.*
Egy is elég lesz tán?

Huszár:

Hát ezt mi szél hozta?

Ösztövé:

Hideg a fuvása, örökös a posztja
ahova ez állít, vagy tán inkább fektet.

Durumó:

Válassz hát, kivel jössz, melyikhez van kedved?

Ösztövé:

No de lekókadtál!

Durumó:

Az inad hogy reszket!

Huszár:

Sose tapodtam még ilyen útkeresztet:
Jobbról riadalom, balról veszedelem!

Itt pusztulok Uram, ha nem leszel velem.
Keresztet vet.

Ösztövé: *Megragadja a huszár kezét.*

Dohos sír verme vár!

Durumó: *Megragadja a jobbat.*

Pokolba véle, mars.

Huszár:

Na kedves szép eszem, most dönts el mére
 tarts.

Durumó: *Nagyot ránt a huszáron.*

Fázol az üstömtől?

Ösztövé: *Visszarántja a huszárt.*

Félsz a bakacsintól?

Huszár: *Kirántja kezét a kezükből.*

Huszár nem ijed meg holmi baka-csinytól.
Nagyot dobbant.

A kirilejzumát, elég volt, azt mondom!
 Ne marakodjatok, mint ebek a fonton,
 rajtam. Nem én vagyok az a híres Rontó,
 de ha rovására olyan nagy a kontó
 nálatok és ilyen acsarkodtok rája,
 kelmetek őt színről színre megtalálja.

Durumó:

Hol van?

Ösztövé:

Hol kapjam el?

Huszár:

Itt, a játékszínen,

ahol hadakozik szárazon és vizen.
 Amit Rontó próbál, tarkább mint az álom,
 túl tesz az ördögön, ki fog a halálon,
 ilyet ki nem fundál furfangos író se,
 nem bír vele tán még a szolgabíró se.
 Elébe, akiben van kurázsiz szándék,
 mindjárt jön Rontó Pál s kezdődik a játék.

Függöny.

ELSŐ FELVONÁS.

ELSŐ KÉP.

Alföldi város a puszta szélében. Inkább meseszerű, mint valóság. Tágas piactér. Lompos, vaskos, kettős templomtorony. Kicsit furcsa, kicsit félelmetes. Mintha nagy betegségből serkent volna. A kórság ragyával verte ki és rajta felejtette halottas fakóságát. Hosszan elterpedő, sárga falu fogadóház. Előtte néhány kecskelábu asztal. Barokk kastély homlokzata hasasrácsú ablakokkal a térre, oszlopokon álló erkélylyel. Egyik oldalon dombnak indul a lapos térség. Sattanya berek kezdődik ott ritkásan álló, poros lombú, elkényszeredett fákkal. Mikor a függöny felmegy, a templom felől két csikós, — egyik deli termetű, másik idomtalan kövér, — kétkerekű, rozoga kordét vonszol nagy igyekezettel. A kordéban toprongyos, ösztövérekoldus ül. Torkaszakadtából óbégat.

Első jelenet.

Rontó Pál, Anti, Szikár Tódor, Gyöngyvirág Jóska.

Szikár Tódor:

Átkozott fattyai, az ég rogyon rátok!
Hó megállj! Hisz így a lelkem kirázzátok.
Ördög bujt belétek? Jaj a vesém, lépem!
Mindjárt kifordulok!

Rontó Pál:

Biz aféle képen.

Nagyot lódit a kordén, az felfordul, a toprongyos alak kitenyerel belőle és hasmánt elnyár-

*jad a földön, mint a béka. A két csikós el-
szelel.*

Szikár Tódor:

Segítség emberek! Jaj mi lesz így vélem?
Süket itt az egész város, én úgy vélem.
Segítség emberek! Hát hiába mondom?
Összetört szekerem, össze minden csontom.
Jaj! Jaj!

Gyöngyvirág Jóska: *Minden hájjal megkent
mákvirág, kupec, orgazda, furcsa kalimpáló
figura, mintha előbb összetörték volna min-
den tagját s rosszul akasztották volna össze.
Mit ordít úgy? Megreped a fal is.*

Szikár Tódor:

Nem látja? Vagy nemcsak süket, hanem vak is?

Gyöngyvirág Jóska: *Közelebb megy.*

Látom már. No se baj. Vér nem is szivárog.
Felemeli a szekeret.

A ló? Elkötötték tán jó mákvirágok?

Szikár Tódor:

Éppen két lovam tett ily világsúfjára,
kötnék fel mindkettőt a legelső fára!

Gyöngyvirág Jóska:

Részeg kend? Vagy talán hibbant az elméje?
Egy szavát sem értem.

Szikár Tódor:

Inkább felsegélne

síralmas fektemből.

Gyöngyvirág Jóska: Álljon fel, van lába.

Szikár Tódor:

Béna minden tagom. E gyászos világba
oly régóta járok, sok terhet emeltem,
hogy mint rossz fujtató, sipákol a mellem.

Gyöngyvirág Jóska: *Feltámogatja. Hóna alá
igazítja mankóját. Szikár Tódor másik kezé-
ben bot van, arra támaszkodik.*

Hát hivány bőrbén van. Hogy is volt rá lelke
a beste pogánynak, ki így csuffá tette?

Szikár Tódor:

Meg-keserülík még!

Gyöngyvirág Jóska: Többen voltak?

Szikár Tódor:

Ketten.

A nagy fogadónál léptek el mellettem.

Mert én koldus volnék, utonjárok egyre
ráutalva sovány alamizsna-kegyre.

Csak kórság, betegség van bőségben velem,
mert azt valamennyit magammal cipelem.

Ki rossz szívű s nem ád, segíték a baján,
elviszi azt hamar valamely nyavalyám.

Gyöngyvirág Jóska:

A két mákvirágon lám egyik se fogott.

Szikár Tódor:

Hallgassa hát, hogy volt: békésen állot ott
kordémmal és várok, hulljon néhány fillér,
de a kutya se jött, csak ez a két sintér.
két fényes paripán s kettő velük száron,
négy ilyen szép állat nincs minden határon.

Gyöngyvirág Jóska: *Szeme felvillan.*

Csikósok voltak hát?

Szikár Tódor:

Csikósok, a biza!

Gyöngyvirág Jóska:

De biztos lopott volt náluk a paripa,

Szikár Tódor:

Négy tüzes sárkány volt. Magát szörnyen rázta,
míg a két csikós héj alá nem pányváztá.

Én oszt mondom nekik: itt állok mihaszna,
nem huznátok-e be kordém a piacra?

adnék pár polturát, cipót, meg szalonnát.

Hej ha látta volna kend azt a nagy lomhát,

hogy nyögött, ásított, mert vastag, mint hordó,
a szája szüntelen zugolódást morgó.

Gyöngyvirág Jóska:

Dagadt volt az egyik, másik hegyes, mokány?

Szikár Tódor:

Ismeri tán őket?

Gyöngyvirág Jóska:

Nincs még két ily zsvány.

Szikár Tódor:

Nem tudtam. Velük hát alkut álltam ott én.
Be is vonszolták oszt ide nyeszlett kordém.
De hogy ember itt se csellengett, csak gyéren,
mondtam, nem állok meg itt e kopasz téren.
Tegyenek még velem nagyobbacska utat,
vagy egy réz fitying se üti a markukat.
Szó szót ért. Morogtam. Nem engedtek ők se.
Csökönyös számár volt tán egyikük őse.
Éhfarkas szokása csak így harapnia,
mert jaj nekem esett a két haramia.
Melleztek, gyomroztak, széttéptek egészen,
elszedték holmim, meg keserves kis pénzem,
aztán usgyi, mint a szélvész mentek velem
és kifordítottak végül az útfélen.

Gyöngyvirág Jóska:

Hol van most az a két országháborító?

Szikár Tódor:

Egy jó helyük tudnám s az a magas bitó.

Gyöngyvirág Jóska:

Majd oda kerülnek, más mi várna rájuk.
De jó volna előbb négy szép paripájuk.
Vezessen nyomukba, legyen kalauzom.

Szikár Tódor:

Ha vinne a lábam.

Gyöngyvirág Jóska: Majd a kordét húzom.

Csak kapaszkodják fel.

Besegíti a szekérbe.

Szikár Tódor: *Előremutat.*

Tán még ott rohannak.
Ez legalább ingyen szegődött lovamnak.
Nevetés közben elővicsorog nagy sárga foga.
Gyöngyvirág Jóska kihuzza kordéját a színről.

Második jelenet.

Rontó Pál, Anti.

Rontó Pál: *Óvatosan jön pajtásával a templom felől, mind a ketten vedlett csikósgunyában.*
Anti pajtás, te is tekingess csak vissza,
nincs-e közel az a vén kódustarisznnya?

Anti:

Tán, megint lelt lónak valami szamarat,
ki kordéját húzza s ő adósa marad.

Rontó Pál:

De rusnya féreg volt, hacsak rám tekintett,
verejték verte ki hátamon az inget.
Szájából, mint sírból, hideg szél sívított,
bennem minden kedvet menten megcsitított.
Mért is szakadtam el a jó egri bortul,
azóta, ha jót is kezdek, rosszra fordul.
Papok oskoláját visszaírom sokat,
bár nem kedveltem ép a tudományokat.
Forgattam inkább a cifra szófiákat,
filozófiából csak a Zsófiákat.

Anti: *Nagyokat harap a kezében levő libacombból.*
Biz úgy igaz pajtás. Megesküszöm oltár
előtt, nincs szánandóbb, mint a csikósbojtár.
Ló rázza naphosszat, a bőre rendre seb.

Rontó Pál: *Nevetve.*

Alattad mégis a lónak keservesebb.

Anti:

A puszta földön hál s ha széllel nem szalad,
hét számra nem akad egy zsirosabb falat.
A két szemem most is éhségtől kopogna,

ha ez az éhkoldus nem kerül horogra.
 De más is volt otthon jó apám boltjában,
 áldani is fogom éltemben, holtában.
 Oldalas és kolbász, fűszerszámok, diók!
 Eresztett pár bankót is a pudlifiók.
 Pincében jó borral tele minden hordó,
 polcokon rozsólis, finom papramorgó.
 Itt szörnyű szomjúság percre nem hagy békén
 A kiszikkadt útnál porosabb a gégém.
 S a nyilaló éhkopp egyre kínzó töröm.
 Ha így megy, maholnap padra megy a bőröm

Rontó Pál:

Boldog vagy te Anti, nincs vágyad, nincs epéd.
 Menyországba ragad egy laktató ebéd.
 Hej, de az én lelkem nem nyughatik percre,
 szüntelen serkenti kívánsága, mersze.
 Ahogy szíved étel, ital gondja nyomja,
 úgy fakad fel bennem nagy tetteknek szomja:
 Jární a világot északnak és délnek,
 hol az ég kárpitján más csillagok égnek,
 csodákat kergetni, magam így mulatva,
 csodákkal ejteni mindent ámulatba!
 Odáig küzdeni magam bajjal vérrel,
 hová a gondolat is csak alig ér el,
 hol az ékes babért kemény harc hullatja
 s kitárul a világ ezer arcultatja,
 csillagig rugtatni s száz vágy sarkalgtat még,
 villám sarkantyúzta széllel nyargalhatnék,
 vak éj viharában, tüzes hajnalpírban,
 hogy a hírbe nevem örökre beírjam!

Anti:

Mit ér a sok bojtás s hogy a híred örök,
 ha tested elsorvad, a csontod meg zörög.
 S míg álmod aranyát fönn felleg szalasztja,
 lenn vásott csizmád a port, sarat dagasztja.

Rontó Pál:

De lelkem saruján tejút gyémántpora.

Anti:

Orcánkon vályog lesz a verejték sora.

Csak a sok baj környez, utunkon csak rút van,
szennyben vergődünk, mint feneketlen kútban.

Rontó Pál:

Ránk is kiderül még. Szép szerencse röpdös
körül. Selyem, bársony lesz rajtunk a köntös,
aranytól roskadoz szerszám épp úgy, mint ló,
kényesen ring velünk a napsugárhintó.

Fényes kastély fogad, dús kapuját tárva.

Anti:

S az álomhíd szakad s lepottyansz a sárba.

Rontó Pál:

Akárhogy sújt a sors, egyszersak megvirrad
Szép napon nekem is. Messze zengő hír ad
széles e világnak tudomást felőlem,
nevemnek becse lesz s dicsősége bőven.

Anti:

Csak lépre ne csaljon gonoszság ármánya.

Rontó Pál:

Nézd, ott ragyog már a remény szivárványa.

Harmadik jelenet.

Előbbie, gróf Hadik Fruzsinka és komornája Zsuzska.

Fruzsinka és Zsuzska megjelennek az erkélyen.

Rontó Pál:

Csodát kerestem, hát menten csodát érek.

Nézd azt a sugár lányt, szebb mint a tündérek.

Mennyei angyalok remekbekelt mása.

Szeme csillag, arcán hajnalhasadása.

Hacsak rá pillantok, szívem bele rezeg.

Anti:

A kisebb se rút, csak ne vón olyan keszeg.

Zsuzska: *Kuncogva Fruzsinkához.*

Kegyes kisasszonykám, nézze már de fura
csikósbojtár. Nahát, rettentő figura.

Hová tette eszét, ki ezt felfogadta,
a hét markos ló is leszakad alatta.

Fruzsinka:

Másik annál dalibb, a dereka sudár,
ebből válnék aztán csak parádés huszár.
Kezébe kard való, a vállára mente,
büszkélkedne vele apám regimentje.

Rontó Pál:

Na, mit mondtam Anti? Ide mosolyognak.
A szemük sugára jó volna horognak.
A szívem ráakadt menten, máris lángol
mint vizbül kirántott sügér, úgy ficáncol.

Zsuzska:

Jé, nappal is látom most a teleholdat.
Jó, hogy árnyékban van, mert menten elolvad.
Kuncogva nevet.

Anti:

Megtetszettem néki, szeme úgy rámtapad,

Rontó Pál:

mintha delejvasnak érezné hájadat.

Fruzsinka:

Zsuzska, ne kacsingass rájuk olyan fürgén!
Még félre érthetik, azt pedig nem tűrném.
Pedig ehhez de sok szíves szavam szólna,
ha valami rangos, uri fajta volna.
Tekintete lopva megpihen Rontó Pálon.

Rontó Pál:

Ide néz! Rámtekint!... Ezt soká nem állom.
Megszólítom, egy életem, egy halálom.
Néhány lépést tesz az erkély felé.

Fruzsinka:

Jesszusom! Ide tart.

Rontó Pál:

Nagyságos kisasszony,
csak nem én volnék tán, aki megriasztom?

Fruzsina eltűnik az erkélyről, Rontó csalódottan bámul utána.

Anti: *Széles vigyorgással.*

Na ez nem nagyon hív, még kevésbé maraszt.

Az erkélyhez lép s felkiált Zsuzskának.

Talán te bátrabb vagy, rózsám?

Zsuzska: *Kihajlik az erkélyen, fintort vág Anti felé.*

Mafla paraszt!

Gyorsan eltűnik urnője után.

Negyedik jelenet.

Rontó Pál, Anti.

Anti:

Neked oszt megadták! Szóval megtapostak!

Rontó Pál: *Mélázva.*

Eltűnt, vagy itt se volt? Szemem káprázott csak?

Anti:

Biz a szép kisasszony a faképnél hagyott, kidöntött koldusunk nem pottyant ily nagyot

Rontó Pál:

Azért vagyok ily csúful megalázva, mert megint ajtóstól rontottam a házba.

Anti:

Igy jár, ki mit birna, annál többet emel.

Rontó Pál:

A cserencsét mindig magam kergetem el.

Több szemet eltiprok a taposó lónál,

nem hiába még a nevem is Rontó Pál.

Anti:

Bizony busulhatsz is balvégü magadon,

Rontó Pál:

Nem. Most a szerencsét üstökön ragadom.

Az Orczy méneseből kifogtunk négy lovat.

Anti: *Keserves képet vág.*

A csendbiztos értük még ötvenet rovat
ránk.

Rontó Pál: Négy tüzes sárkány, finom cukorfalat,
megkaphatok értük akár száz aranyat.

Anti:

Vásár lesz itt holnap.

Rontó Pál:

El-ke! négy szép lovunk.

Anti:

Vásárfiát veszünk, mulatunk, danolunk.

Rontó Pál: *Az erkélyre bámul a káprázatos jele-
nés hült helyére.*

Felöltözöm ékes nagyúri ruhába.

Nem néz majd le akkor ez a kényes dáma.

Vagy nem is nézett le, csak megrebbent

Hisz gyöngé mint harmat szép pünkösdi reg-
szegény,
gelén.

De tudom a szeme rajtam is megakad,

Ha a ló árából kicsipem magamat.

Anti:

Te kicsiped magad, én meg jól becsipek,
hol a kupec, kitől egy kis pénzt felcsipek?

Ötödik jelenet.

Előbbie! Gyöngyvirág Jóska.

Gyöngyvirág Jóska:

Jóreggelt csikósok. Hát a ló hol marad?

Mert lovat futtattok tán, csak nem agarat?

Ha akadna pár szép lovatok, megveszem.

Rontó Pál:

Volna négy sárkányunk.

Anti: *Hasát simogatja.*

Ma rogyásig eszem.

Gyöngyvirág Jóska:

Hamar csapjunk alkut!

Rontó Pál: Száz arany az ára.

Gyöngyvirág Jóska: *Felszisszen.*

Száz arany? Biztosan négy rossz pókos pára.

Rontó Pál:

Az úr nem látott még olyat, mint ez a ló.
Száz arany. Megmondtam. Másképp nem eladó.
Száguldó szélvihar mind, nem pókos pára,
az Orczy ménesben nem akad tán párja.

Gyöngyvirág Jóska:

Elhiszem, ha látom. Így még rajta vesztek.
Látatlanba lovat csak a bolond vesz meg.
Rossz jelet is kaptam, a csendbizont láttam,
amott az alvégen.

Anti: *Megrőkönyödve.* Már viszket a hátam.

Rontó Pál:

A csendbizont?

Gyöngyvirág Jóska: Hallom, lókötőket keres.

Ki derest lop, kijár biz annak a deres.

Jó vásárt!

Indulni akar.

Rontó Pál: *Utána szól.* S az alku?

Gyöngyvirág Jóska:

Száz arany tenger pénz.

Rontó Pál:

Adom olcsóbbért is.

Gyöngyvirág Jóska:

De sem arany, sem réz

nincsen a zsebembe.

Rontó Pál:

Bankóért is adom.

Gyöngyvirág Jóska:

Mindig ily hirtelen engedsz az árakon?

Rontó Pál:

Kapok az alkalmon, hogy gyorsan elkelnek.

Anti:

A csendbiztost mink se nézzük legjobb jelnek.

Rontó Pál: *Hátbavágja.*

Te golyhó!

Gyöngyvirág Jóska: *Rontóra kacsint.*

Értem már. Tán ott van a hiba,

Alighanem deres az a négy paripa.

Rontó Pál:

Mi tagadás...

Gyöngyvirág Jóska:

Na lám, mért nem mondtad tüstént,
hamarább húzom ki lábadból a tüskét.

Minek sok hű-hó. Én kevés szóból értek.

Fujjunk csak egy követ. Ez a közös érdek.

Rontó Pál:

Segítene rajtam.

Gyöngyvirág Jóska:

Hol az a négy szürke?

Anti:

A felső csárdánál.

Gyöngyvirág Jóska:

Jó lábam van, fürge,
a csendbiztosnál én gyorsabban ott termek.
Rám nincsen gyanuja. Elhuzok a kertek
alján a négy lóval s a sűrűn lapulva
megvárlok bennetek egy-két óra mulva.
Ott majd rendbejövünk. Kis írás kell csak már,
Hogy a négy paripát kiadja a csaplár.

Rontó Pál:

Írás?

Kotorász a zsebébe.

Gyöngyvirág Jóska:

Az hát. Mit félsz? Bennem bárki bízhat.

Rontó Pál: *Pizskos cédulát kotorász elő, ráfirkant
valamit, tétovázva adja oda.*

Ittvan. De... az egész... nem sok jóval biztat.
 Gyöngyvirág Jóska:
 Ime pár ropogós bankó foglalóba.
 Adj' Isten! Sietek most a fogadóba.
Sanda vigyorgással el.

Hatodik jelenet.

Rontó Pál, Anti.

Anti: *A térre nyiló kocsmá felé sandít.*
 Ez is fogadó itt, bármibe fogadom.

Rontó Pál:
 Egy bankó elvásik torkodon, fogadom.

Anti:
 Szó ami szó, italt áhít ez a torok.
 S mint a nagypénteki kereplő, úgy korog
 a gyomrom. Nézzünk be hát egy meszely borra
 s jó csuszkát alá úgy ád az ember torka,
 ha megkenegeti szalonna s oldalas.

Rontó Pál:
 Gyerünk, úgy se számít már egy néhány garas.
Bemennek a kocsmába.

Hetedik jelenet.

Fruzsinka, Zsuzska.

Fruzsinka: *Kilép Zsuzskával az erkélyes ház kapuján a szabad térre.*
 Elment?

Zsuzska:
 Elment biz a.

Fruzsinka:
 Nem látod?

Zsuzska: *Szerteszét kémele.*
 Semérre.

Fruzsinka:
 Majd ráfeledkeztem két tüzes szemére.
 Szinte felfalt vele.

Zsuzska:

Finom falat, édes.

Fruzsinka:

Furcsa: a szem eszik, pedig a szív éhes.

Zsuzska:

Száj piros vánkósán vetve a csók ágya.

Fruzsinka:

S nem lakhat oly jól, hogy ne nőne étvágya.

Zsuzska:

Nagyságos kisasszony, a jó Isten óvja,
Csak nem csodált arra a paraszt golyhóra.
Hány gavallér lesi, se szeri, se száma,
Hová tette szemét ilyen kényes dáma?

Fruzsinka:

Hagyd a sok gavallért, nekem egy se számít.
Kifent, kikent, szagos, hol sejpít, hol sápit.
Csupa él, ránc, bodor, pomádétól ragad,
A sok forgatástól szeme majd felakad.
Hajbókol, pukkedliz, szenveleg, fanyalog,
Magas lóról szól, csak elméje jár gyalog.
Tükör előtt tanult szerepét jól játssza,
olyan, mint a dróton rángatott pojáca.
Epedez, sóhajtoz: hogy Ma Chère, mon amour!
Nem férfi, mert szívén nyafka módi az úr.
Ez csupa erő volt, de dereka nádszál.
Hajlik, ha szerelem csöpp madara rászáll.
Am szél se töri le, minden izma acél.
Szemén szilaj tüzet lángol száz tarka cél.
Szállna szárny nélkül is, ha ragadná vágya.
Nem lehet gát, hogy azt lába át ne hágja
Lépte gazt tipor, de hírvirágot fakaszt.
Nagy vitéz lehetne.

Zsuzska:

Mit ér, ha sült paraszt.

Jobbágy gyerek. Szemet mégse vethet rája
a nagy generális legszebbik leánya.

Fruzsinka:

Szegény pásztor legény is volt szerelmese
büszke királylánynak.

Zsuzska:

Az afféle mese.

S a hétfejű sárkányt a legény megölte.

Fruzsinka:

Ez óriásokkal menne értem öltre.

Zsuzska:

Rég lejárt az ilyen rémszörnyek korszaka.

Fruzsinka:

Egy még ott jön, csak épp pacsuli a szaga.

Nyolcadik jelenet.

Előbbiek, Lengeteghy báró.

Lengeteghy báró: *Módis maskarának öltözött
pipiskedő, nyafka gavallér. A templom felől
jön, menüett lépésekben. Már messziről haj-
bókol.*

Mely enorm szerencse, bűvölő véletlen!

Zsuzska: *Súgva Fruzsinkának.*

Jó órája les már ebben a melegben.

Lengeteghy:

Tündöklő időnk van, csupa charme, sőt varázs,
de ahol ilyen nap ragyog, hogy volna más.

Fruzsinka: *Szándékolt nyerseséggel.*

Kutya meleg járja s csöppet sem enged ez.

Lengeteghy:

Óh, ahol kegyed lép, kikelet lengedez.

Haja aranyfelhő, szemében hús zafir,

halkan súg ajkáról a szó, mint lágy zefir.

Zsuzska:

Zefir? Csak oly fene port fel ne kotorna!

Lengeteghy:

Fidonc, de konfidens ez a kis komorna.

Zsuzska:

Szógáló vagyok én, nem pipiske frajla.

Lengeteghy: *Erőltetetten nevet.*

Nagyszerű, grandioz!

Zsuzska:

A szavam nem kajla.

Fruzsinka:

Ami szívén, száján, java úgy, mint rossza.

Szavát kolmizóvas ki nem frizérozza.

Lengeteghy:

Mily kellemes képlet! Nagyszerű, grandioz!

Kegyeddel az ember valóban passzióz.

Fruzsinka:

Kegyeddel is. De jaj, a fejem fáj. Tényleg.

Lengeteghy: *Még mindig benne van a lelkesedésben.*

Nagyszerű, grandioz!... azaz... mit beszélek?

Migrén gyötri? Jó lesz hát egy kis promenád.

Boldogan kísérem el a ligeten át.

Fruzsinka:

Inkább majd ledülök.

Lengeteghy:

Ha közelben megtűr,

Én majd felolvasok. Itt egy ékes lektűr.

Könyvet huz elő zsebéből.

Fruzsinka:

Hiszem, sötét szoba jobban segít ezen.

Lengeteghy:

Nyugtató félhomály s én közben legyezem.

Fruzsinka:

Óh, drága idejét el dehogy rabolom.

Kilencedik jelenet.

Előbbie, Rontó Pál

Rontó Pál: *A beszélgetés végét már a fogadó ajtajában figyelte. Most előbbre lép.*

Naplopótól nehéz lopni, úgy gondolom.

Lengeteghy:

Orcátlan parasztja! Szörnyű! Mit is mondjak?

Rontó Pál:

Nem látja? Terhére van a kisasszonynak.

Lengeteghy:

Én? Pehely súlyommal? Hitem ebben tamás.

Rontó Pál:

A szunyog tán könnyebb, mégis súlyos csapás.

Lengeteghy:

Most azt mondom, kotródj!

Rontó Pál:

De az úr táguljon,
míg szépen van, mert ha mozdul a kisujjom,
úgy elrepül innen, hogy dirib-darabba
szedik fel, ép csontja alig is maradna.

Lengeteghy:

Infámis inzultus! Az embert mi éri!
De csak nem fogom tán erőm összemérni
Egy silány paraszttal.

Rontó Pál mozdulatot tesz felé.

Óh, itt sem vagyok már.

Gyorsan szedi a sátorfáját.

Rontó Pál:

Hogy meg nem markoltam, bizisten nagyon kár.
De ha csak érintem, mindjárt hétrét görnyed.

Zsuzska: *Kissé csufondárosan.*

Im a csikósbojtár legyőzte a szörnyet.

Fruzsinka: *Még egyre kacag a jeleneten.*

Nem volt semmi bajom. Dehog्य voltam beteg,
de a kacagástól tüstént az lehetek.

Láttad, hogy ment? Nem volt se holt se eleven.
S ki maga hős lovag?

Rontó Pál:

Rontó Pál a nevem.

Egyszerű paraszt név, nem rangban született,
de szerezhettek még neki becsületet.

Otthagytam az egri iskolát s a könyvet.

Szívem azt súgta, hogy szebb a kaland,
könnyebb

Mert világgá szólít káprázatos álom.
Leszek még valaki, ha próbám megállom.
S ha jó sorsom egykor magasba intene,
szép kisasszony, lesz egy nyájas tekintete?

Fruzsinka:

Elvárom.

Kezet nyújt. Rontó Pál mélyen lehajlik és megcsókolja.

Rontó Pál: Én minden gondot elcsitítok
 magamban most.

Tizedik jelenet.

Előbbiek, Anti, Morgó csapláros, majd Fruzsinka és Zsuzska nélkül.

Anti: Kiröpül a fogadó ajtaján.

Jaj, jaj!

Morgó csapláros: *Dúlt ábrázattal utána.*
Bankhamisítók.

Agról szakadt latrok!

F r u z s i n k a : *Döbbenten*.

El innen, de mingvårt!

Z s u z s k a : *Elégtétellel.*

Mondtam, aki korpa közé kerül, így jár.
Gyorsan beszalad urnőjével az általános ház
kapuján.

Rontó Pál: Kétségbeesetten néz utánok.

Na, Rontó a rosszból megint kijut részed.
Neked jobb pajtásod nincs, mint a balvégzet.

Morgó csapláros: *Utoléri Antit, aki végső kétségbeeséssel igyekszik szájába menteni az utolsó falatokat.*

Tiszta bort rendel, de hamis pénzzel fizet.
Nagyokat csap Anti hátára.

Kinek zsebe üres, vedeljen csak vizet.

Rontó Pál:

Hamis volt a bankó?

Anti: *Tele szájjal.*

Vagy a csaplár hamis.

Morgó csapláros:

Egy fittyinget sem ért. Megnézték hárman is.

Rontó Pál:

Becsaptak hát vele.

Morgó csapláros:

Azt bárki mondhatja.

Rontó Pál:

Itt adta egy kupec. A beste fajzatja
foglalónak szánta négy szép paripára.
Aranyban jár nekem hátralévő ára.

Morgó csapláros:

Lesheti. Jó mag az. A legnagyobb csaló
Gyöngyvirág Jóska.

Rontó Pál: *Fejéhez kap.*

Na, akkor se pénz se ló.

Gyorsan a nyomába, talán még elérem?

Mint a szélvész iramodik a felvég felé. A csaplár utána lódulva.

Anti: *Felhasználja az alkalmat.*

Ne vegye nekem se ez a csaplár vérem!

Nagy lódulásokkal nekivág az alvégnek.

Morgó csapláros: *Visszafordul s riadtan látja, hogy Anti is elillant.*

Hé, megállj, te lator! Utját merre vette?

A nyomát üthetem csak bottal helyette.

Csüggedten megáll a szín közepén. Egyszerre csak muzsikszó üti meg a szívét. Toborzót játszanak.

Mi az? Toborzás lesz? Jól járok én vele.

Igy még megkerül a veszett fejszém nyele.

Tizenegyedik jelenet.

Morgó csapláros, Horgas strázsamester, toborzó huszárok, cigányok, falusi legények.

Horgas strázsamester:

No csaplár, üsd csapra legjobb bélü hordód
A fütyülőkbe meg finom papromorgót.
Az újszülött huszárt borral keresztelik.
Ti meg fiúk táncra, rugjátok estelig!
Morgó bemegy a fogadóba. A cigányok tüzes toborzót játszanak. Huszárok táncba kezdenek. A legények közt mozgolódás.

Egy huszár: *Két rettentő fancsali legényt vezet, fején cságóval a strázsamester előtt.*
Strázsamester úrnak alásan jelentem,
Két huszárnak valót már fogtam imenten.
Körül nagy kacagás.

Horgas strázsamester: *Végig mustrálja őket.*
Madárijesztőnek lesznek ezek csak jók
Elriadnak tőlük a szállongó golyók.
Huszárnak az való, ki legény a gáton,
Köztetek is akad szemrevaló látom.
Alljon közénk, nálunk gyöngyélete leszen.

Legények: *Sorra paroláznak a strázsamesterrel.*
Készen állok... én is...

Horgas strázsamester: *A harmadik legényhez.*
Te is öcsém?

Harmadik legény: *Parolát ad.*

Készen.

Altalános parolázás, huszárok csákót nyomnak a legények fejébe.

Horgas strázsamester:

Később majd folytatjuk. Kezdetnek ez elég.
Most egy kis áldomást hörpintünk rá elébb.
Bemegy a fogadóba. Mindnyájan utána s bent tovább muzsikáltatják magukat.

Tizenkettedik jelenet.

Rontó Pál, Anti.

Rontó Pál: *Dultan jön a felvég felől.*

Megcsalt az átkozott, kijátszott, rászedett.
Tizenhat patkóból csak egy rozsdás szeget,
száz aranyból egyet nekem meg nem hagyott.
Csikót futtattam s most földön futó vagyok.

Anti: *Lélekszakadva jön az alvégről. Mikor meglátja, hogy valaki van a téren, visszahőköl, de megismeri Rontót.*

Te vagy az?

Rontó Pál:

Dehogy én, inkább az árnyékom.
S mint zsebem tartalma, árnyék sincs oly
vékony.

Anti:

Szép csávában vagyunk, az már egyszer biztos.
Itt a csaplár rémít.

Rontó Pál:

S amott?

Anti:

A csendbiztos.

Rontó Pál:

A csendbiztos?

Anti:

Maga a morcos Mogorva.
Már lenn az alvégen kajtat nagy morogva.
Szörnyű tüzet fujva dübörög ott le s föl,
mert eltűnt négy csikó az Orczy ménesből.

Rontó Pál:

A mi négy sárkányunk. De tőlünk is eltűnt.
Csak a bűnök terhe nyomja testünk, lelkünk.
Se pénz, se ló! De baj környékez majd fülig,
mert nyomukat bottal a hátunkon ütik.

Anti:

Jaj nekünk! Mit tegyünk?

Rontó Pál:

Szorítanak kétfelől.

Anti:

Hátul éhség réme...

Rontó Pál:

A deresé elől.

Anti:

Pedig már nyalta is félig a mézet szám.

Rontó Pál: *Az erkély felé pillant.*

A tündér szerencse legszebben nézett rám,
De ne sokat várjunk. Sarkunkban a veszély.

Anti:

Fussunk! Jaj, de merre? Nagy okos most
beszélj!

Ez egyszer elcsipnek, ha a föld nem nyel el.

Rontó Pál:

Ilyen vastag falat tán még annak se kell.
Hisz torkán akadna.

Anti: *Kétségbeesve.*

Nem tréfa ez Pali.

Szép termetem kóter fogja megrontani.

Cseppet se puha és kíváncsú fészek.

Nem vagyok boltba, de sáfrány szagot érzek.

Kívül zaj.

Hallom a csendbiztost. Kibúvó út nincsen.

Rontó Pál:

Rajtunk nem segít, csak az a nagy Uristen.

Tizenharmadik jelenet.

Előbbiek, Horgas strázsameter, huszárok, cigányok.

Horgas strázsameter: *Jön kifelé a fogadó-
ból.*

Indulhatunk immár. Szép táj, isten véled,

vár a széles világ meg az a gyöngy élet.

Kapva kaphat kedvén, bőségén, hatalmán,

Szebbet nem kívánhat, ki legény a talpán.

Lányok bálványa lesz, fénybeszökő sudár,
 Vitézek közt is a legvitézebb huszár.
 Magyarok eleje, félelmes harc-fia,
 Rettegi fegyverét burkus és francia,
 hasztalan öltözik vértbe, vasba állig.
 Magyar virtus testté a huszárbán válik.
 Mert ez a mi erőnk, vágdatni mint a szél.
 Acél karban a kard s a lélek is acél.
 Sose félni! Mindig győzni s halni készség
 az örök elszántság a huszár vitézség.
A kürtöshöz.
 Fújd a sorakozót!
A kürt megszólal.

Mehet már a csapat.

Megpillantja Rontót és Antit.

Kinek kedve van, még utolszor felcsaphat.

Rontó Pál: *Szemével, szájával itta strázsamester minden szavát.*

Itt a menekülés! Ez az Isten ujjal!

Felcsapok. A kürtös váltáságotat fujja.

Felcsapunk hát?

Anti: Fel hát, különben megcsapnak.

Rontó Pál: *Odalép a strázsamesterhez.*

Strázsamester uram, ne haggyon itt magnak
 minket se.

Horgas strázsamester:

Hozott az Isten közénk fiam.

Gyorsan mundért rájuk, aztán megyünk vígan.

Huszárok mentét és csákót adnak rájuk.

Tizennegyedik jelenet.

Előbbiek, majd Mogorva csendbiztos.

Mogorva: *Nagy duhogva jön be.*

Hé, nem láttak erre két gonosz-csont csikóst?

Nem tudhatta magát másfelé lopni most.

Horgas strázsamester:

Azt nem, de két huszárt rögyest láthat kelmed.
Talán rájuk esmér, ha affajta termet.

Mogorva:

A jebezeusát! A két panipérda,
Elszökött előlem a huszármundérba?
Pedig rettenetes bűnük égbe kaját,
elvitték Orczy úr négy legszebb csikáját.

Horgas strázsamester:

Válik hát belőlük fájin huszárgyerek,
mert mint ez mutatja, a lóhoz értenek.

Tizenötödik jelenet.

Előbbiek, Rontó Dávid, Pál apja, Grumpholcz Góliát,
Anti apja, Rontó Pál, Anti.

Rontó Dávid: *Apró termetű, tagbaszakadt, módos
paraszt.*

Két csikóst kajtatunk.

Grumpholz: *Öles termetű falusi szatócs.*

Ed parna, ed feres.

Horgas strázsamester:

Mi az, már az egész világ csikóst keres?

Rontó Dávid:

Fiam az a csikós, diák volt Egerbe,
de kujtorgó kedve bojgani vederte.

Horgas strázsamester:

Poros könyv mellől hát megszökött a fia?

Grumpholz:

Mek aszt, sirat ötet üres pudli-fia.

Horgas strázsamester:

No, kényes lóra ül most, nem rongyos padra,
Már ha kentek fia itt ez a két gyatra.

*Rontó Pál és Anti huszármundérban jönnek
eléjük.*

Rontó Dávid:

Az hát. Pali fiam!

Grumpholz:

Szerelmes Antigám!

Tárt karokkal szaladnának felénk, de Mogorva csendbiztos félretolja őket

Mogorva:

Lassan! Egy kis sorom van itt nekem is ám.
Előlem rókamód hát elszeleltetek,
de tovább vigyázom jártotok, keltetek.
s ha a szép mundérból egyszer kibujnátok,
rettenetes kezem menten lesujt rátok.

Rontó Dávid:

Pedig már azt hittem, innen kiválthatlak.

Mogorva:

Akkor deres vár rá s rácsos kóterablak.
Füstöljön a háta, fájjon csak a feje,
ha már a négy tüzes csikónak hült helye.

Rontó Pál:

Elcsípheti még, ha száll mint a gyors pósta.
A berekbe vitte csak Gyöngyvirág Jóska
négy tüzes sárkányom, hogy rútul becsapott.

Mogorva:

Héj az a jómadár! Hagyok papot csapot.
A sarkába sebtén!
Sipjába fuj és rohan a felvég felé.

Rontó Pál:

Nem messze a berek,

ha gyors a csendbiztos, ennek megfizetek.

Rontó Dávid:

Kedves Pali fiam, de megszorított,
hogy szép tervünket így megháborítád.
Anyád szeméből is szüntelen könny fakad,
hogy ilyen kódorgó sorra adtad magadat.
Nem sajnáltunk pénzt se, iskolát se tőled,
azt hittük, egyszer még nagy úr lesz belőled,
kényes koncillárus, vagy Egerben püspök,
pincédben óborok, arannyal telt üstök,
vagy szeptemvir leszél, szókimondó, bátor,

S ha más nem, legalább jó fogas prókátor.
Rámentek eleget a paraszt bőrére,
vetkőztesd most te az urakat pőrére.

Rontó Pál:

Én már csak francia s burkus bőrét nyúzom,
mint huszár nem adom alább úgy se huszon.
Még szerencsés révbe fordulhat gályám is,
nagyra vihetem a vitézi pályán is:
csak győzzem kitartó virtussal, móressel,
lehetek kapitány, vagy akár óbester.
Fényes fogást hozhat egy vakmerő portya,
hidd el, minden huszár tarsolyában hordja
a marsall botot.

Horgas strázsamester:

De ilyet ritkán lát ám,
annál többlet érzi a botot a hátán.

Anti:

A menázi legyen jó a regimentben
s fő, hogy ne én vigyem a lovat, az engem.
Egy kis strapácia számba nem jön, kis kár,
ha ilyen nagy késhez
kihúzza a kardját

ily nagy sonka is jár.

Igaz, a rohamnál van multság jobb is,
könnyen belém botlik egy kóbor golyóbis.
s a kard úgy szel bennem, akár kés a vajban,
de a lányok szeme is megakad rajtam.

Tizenhatodik jelenet.

Előbbieik, Fruzsinka, Zzuzska.

Zzuzska: Fruzsinkával megjelenik az erkélyen.

Jézusom ne hagyj el! Soha ilyen huszárt!

Anti felint neki.

És a fajankó még nekem felszalutált.

Meel! Profunttarisznya!

Nyelvet ölt rá.

Anti:

Aranyos a nyelved!

Zzuzska:

Füstölve biztosan jobb szeretné kelmed.

Fruzsinka:

Rontó Pál huszár lett? Ez már derék dolog.

Rontó Pál:

Boldogít szép szava. Csak erre gondolok
ezentúl szüntelen. S szívvel leszek rajta,
hogy kisasszonyom majd jó híremet hallja.

Fruzsinka:

Apámhoz vigye csak ezt a huszárt kend be
strázsamester úr, a Hadik regimentbe.

Horgas strázsamester:

Nagyságos kisasszony, úgy lesz, ahogy mondja.
Kürtös, a jelet fujd s indulunk is nyomba.
*Kürtszó, a huszárok indulnak. Fruzsinka és
Zsuzska kendőt lobogtatnak utánuk. Fruzsinka
befelé indul és szeméhez emeli a kendőt.*

Zzuzska: Vigasztalja.

Csak nem sír kisasszony? Mondhatom szép
dolog!

A világ kereke is, de ferdén forog.

Bizony fura módi, hová kell felírni?

A grófkisasszony egy sült parasztért sír, ri.

De hát a parasztnak most ugyan megvirradt,

Ugy nézik, mint csodát, majmolni meg divat.

Amelyik legény jó markos, tagbaszakadt,

A hadakban menten magas rangja akad.

Hamar szerezhethet ott karddal becsületet

s még kérkedik vele, hogy porban született.

Ha egy zaftosat mond, van brávó, nevetség,

s már kész a dicséret: „Lám az őstehetség!”

Ki parasztnak termett, nem tehette jobbkor,

Már félig nemesi ármális a bocskor,

pedig nem is készül kutyabőrből soha,

de arra válthatja, aki nem ostoba.

Ez a huszár! mindenféle hájjal megkent.
 Jó egynehány burkust hamar fűbe nyekkent
 s nagy sarzsival tér meg, tudom, olyan fajta.
 Egyet se busuljon kisasszonykám rajta!
Fruzsinkával együtt el.

Tizenhetedik jelenet.

Szikár Tódor, Gyöngyvirág Jóska.

Gyöngyvirág Jóska: *A felvég felől jön.*

Jaj hátam, oldalom, jaj mindegyik tagom

Kemény somfabottal megkentek vastagon.

Szikár Tódor: *Az alvég felől jön.*

Rontó Pál volt úgy-e? Az fogott ki kenden.

Gyöngyvirág Jóska:

Megcsúfolt a gonosz.

Szikár Tódor:

Akkurát, mint engem.

Gyöngyvirág Jóska:

Azt hittem, enyém lesz négy girhes gebéje,

végül ő játszott a csendbiztos kezére.

Szikár Tódor:

Mindenből kifosztott.

Gyöngyvirág Jóska:

Engem jól kiosztott,

de nem tudja, ki áll most mögötte posztot.

Leveszi kalapját, vele lárváját és elötünik az ördögfej.

Szikár Tódor: *Szétlebbenti kicsit rongyos kacabajkáját s elővillan a váztest.*

Ki folyvást kíséri, percre nem kerüli.

Gyöngyvirág Jóska:

Mit ellenünk vétett, jaj megkeserüli.

Szikár Tódor:

Világgá zargatjuk, üzzük bokron, árkon.

Gyöngyvirág Jóska:

Bármibe fog, csúful a csávába mártom.

Szikár Tódor:

Ha a legszebbre vár, mindig én érkezem.
Száz gyötrő rémséggel, bajjal környékezem.

Gyöngyvirág Jóska:

Égő gyeHENNAKÍNT rakok rá keresztül,
végig hajtom minden poklokon keresztül.

Szikár Tódor:

Végül sírbarántom, futni bárhogY próbál.

Gyöngyvirág Jóska:

De addig, fogadom, jaj neked Rontó Pál.

Függöny.

MASODIK KÉP.

Fő hadikvartélyház Csehország és Szaxonia határáján. Oldalt ferdén ódon, sárgadalú kaszárnyahomlokzat látszik. A nézőtérre széles terem néz. Hátul három ablak. Az ablakok előtt emelvényen hosszú asztal. Lenn az emelvény alatt kisebb, a jegyzőkönyvvezető számára. Baloldalt a kaszárnya kívülről is látható kapuja nyílik a terembe. Jobbról kisebb ajtó visz az épület belsejébe. Az ajtó mellett szekrény. Oldalt kaszárnyapadok.

Első jelenet.

Rontó Pál, Porkolábok, később Gyöngyvirág Jóska.

Rontó Pál kezén bilincs. Négy fegyveres porkoláb kíséri. Kívül a kapu előtt megállanak.

Első porkoláb:

Habt acht! Megérkeztünk. Ez volna a stockház. Keserves könnyével öntözte már sok száz magyar vitéz, de te, áruló, úgy lehet, örökre itt hagyod szép ifjú életed.

Rontó Pál:

Áruló nem vagyok. Csak a balsors kerget

Unton új bajt vet rám, új nyomasztó terhet.
Most is úgy álmodtam, hogy merre utam van,
menyországba jutok s pokolba zuhantam.

Gyöngyvirág Jóska: *Kilép a kapu mellett álló
silbakházból.*

Ott a helyed, híres! Hát ide jutottál?
Vasbaverve visznek, úgy bizony, Rontó Pál
Még káplár se lettél s már kitelt a hóhér,
magas polcra vágytál, felhúz majd a hóhér.

Rontó Pál:

Ki vagy te? Neveted csak, nem szánod vesz-
tem?

Gyöngyvirág Jóska:

Nem ismeresz?

Rontó Pál: *Merőn nézi.*

Nem. Szemem akárhogy meresztem.

Nem hiszem, hogy összehozott már az élet.

Gyöngyvirág Jóska:

Pedig van ám egy kis számadásom véled,
sőt meg is nőtt nálam a rovasod jócskán.
Sose jár az eszed már Gyöngyvirág Jóskán?
Utad az enyémet egyszer keresztezte.

Rontó Pál:

Rossz emléke is van: négy szép lovam veszte.

Gyöngyvirág Jóska:

Te adtál akkor a csendbiztos kezére.
Most téged kötnek fel, lókötékek vezére.
Ezt csak nekem köszönd.

Rontó Pál:

Te vagy hát, átkozott,

aki beárult és minden bajt rámhozott.
Nem volt egy jó napom. Sejthettem már régen,
bujkál itt valami titkos ellenségem.

Gyöngyvirág Jóska: *Csúfondárosan.*

Ürömmel kevertem jó sorod színborát,
Én küldtem nyakadra a sok rossz cimborát.
én vettettem veled vakot csalfa kockán

sarcolt aranyadból untalan kifosztván.
 Hiába volt harcon hősi vitézséged,
 akármibe fogtál, nem ért csak rossz véget.
 S most betelik, amit bosszúm régen forral,
 elbánnak veled, mint hitvány dezentorral.

Rontó Pál:

Nem vagyok dezentor, csak nagyobbbat mertem
 paraszti soromnál s most itt állok verten,
 világ szégyenére. De van még igazság.

Gyöngyvirág Jóska:

Aligha kívánod, hogy nagyon firtassák,
 mert hogy adsz majd számot a kis céduláru-
 mely csak azzal menthet meg, hogy mást el-
 árul?

Besúgtam ám azt is,

Rontó Pál:

Elvetemült lator

Nem élsz tovább!

Emeli megbilincselte kezét, hogy lesujtson rá.

Gyöngyvirág Jóska: *Elugrik előre.*

Lassan. Rád vár most ez a sor.

Bármily korán száll el belőlem a lélek,
 nem nagyon kétséges, hogy téged túléllek.

Első porkoláb:

Mit osztottok! Szó nem fegyvere huszárnak.
 Inkább lódulj öcsém. A vallatók várnak.
Beviszik Rontót a termen át a vallatók elé.

Második jelenet.

Horgas strázsamester, Gyöngyvirág Jóska.

Horgas: Nagy dérrel-durral ront be a terembe,
 ahová Gyöngyvirág Jóska is belépett Rontó
 után.

Nem lehet igaz. Nem hiszem semmi áron,
 hogy dezentorrá lett legkülöm huszárom.

Gyöngyvirág Jóska:

Rontó Pál?

Horgas:

Rontó hát. Rosszat rá ki merne
mondani?

Gyöngyvirág Jóska:

Most vitték el itt vashaverve.

Horgas:

Nem hihetem, amíg két szemem nem látja.
Nem volt Rontónak a regimentbe párja.
Mint ki rá született, úgy ülte a lovat,
vitéz harci kedve soha meg nem lohadt.
Jó kedvében teremt Isten ilyent néha.
Kardjától az ellen úgy hullt, mint a répa.
Igaz, italt kedvelt s a kockát is üzte,
de a kezem bátran teszem érte tűzbe.

Gyöngyvirág Jóska:

Meg is égeti s tűz mérges parázsa.
Ha nem hiszi, jöjjön s két szemével lássa.
Mind a ketten el a jobboldali ajtón.

Harmadik jelenet.

Fruzsinka és Zsuzska.

Zsuzska: *Balról jön Fruzsinkával, a kapu előtt
megáll, riadtan.*

Megálljon kisasszony, hiszen ez kaszárnya!

Fruzsinka:

Hát csak beléphet egy generális lánya.
Bemennek a terembe.

Zsuzska:

Mit gondolnak? Mit szól majd a világ szája?

Fruzsinka:

Mi rosszat cselekszem?

Zsuzska:

Node kaszárnyába
mégse jár egy úri dáma személyesen.

Fruzsinka:

Én se járok, de most Rontó Pált keresem.

Zsuzska:

Hiába keresi. Már elkésett vele.

Fruzsinka:

Ő késett el, nem én. Eltelt a nap fele
s hasztalan vártam ott, ahová rendeltem,
a sűrű rekettyés szélén türelmetlen.

Zsuzska:

Oda készült, mondják, de nem messze haladt.
Lestek rá s elcsípték a kis berek alatt.
Vasba is verték már, mert rá gyanu hárul,
hogy a burkusokkal egy gyékényen árul.

Fruzsinka: Szörnyű megdöbbenéssel.

Jézusom! Mi lesz most?

Majd elájul.

Zsuzska: Támogatja.

Isten szent nevére!

Mi baja kisasszony?

Fruzsinka:

Nála a levélke,

kezem írásával a hívó cédula.

Most ő jóhíremnek s szégyenemnek ura.

Hátha elrejtteni nem került szerencse?

Mi lesz, ha kiadja, csakhogy magát mentse?

Zsuzska:

Ugye mindig mondtam, kár sokat bomlani.

Játszani akart, most magát játszotta ki.

Halálos játék volt.

Fruzsinka: Elrévedve.

Tán nem is volt játék.

Hittem, röpke perc is lehet szép ajándék.

Régi ismerősünk a huszár, emlékszel?

Két szilaj szeméről beszéltünk elégszer.

Sudár volt, mint fenyő, hajlékony mint a nád.

úgy nézett, mint aki menyországokba lát.

Itt is őt dicsérik, a hír csak róla száll;

hogy csatán a kardja, mint ítélet kaszál;
 vakmerő, kit vészben bűvös szó őrizhet.
 hallom, már elfogott két szakszon főtisztet.
 Az ilyen jó vitézt kell, hogy megszeressék.
 Tiszti sarzsi várja, adomány, nemesség,
 S akkor Zsuzska...

Zsuzska:

Egyet fordul a szerencse,

Hogy ami fényt kínált, árnyékba temesse.

Fruzsinka: *Sóhajt.*

Biz a balsors elénk két mély örvényt kuszál:
 vagy az én jóhírem hal meg, vagy a huszár.

Mondd, Zsuzska, mit tegyünk? Hogy beszéljek
 vele?

Zsuzska: *Tétován meg akarja nyitni az épületbe
 vezető ajtót.*

Próbáljuk tán itt!

Negyedik jelenet.

Előbbiek, Horgas, majd Rontó Pál.

Horgas: *Az ajtóból Zsuzska elé toppan, morcosan.*

Hej! Fehérnép kifele!

Nem táncos szála ez, ha huszárkaszárnya.

Zsuzska: *Pattogva.*

Hallja-e kend, ez a generális lánya.

Horgas:

Nem bánom én, ha a római pápáé.

Ki innen! Itt nincs se firlefénc, se kávé.

Fruzsinka:

Jó strázsamester úr, egy csöpp szíve ha van,
 Rontó Pállal volna egy utolsó szavam.

Horgas:

Rontó Pállal? Az más. Ámbár mi értelme?

Ép most hozták ide nehéz ítéletre.

De nem bánom, ha a generális lánya,
 vessen hát egy végső tekintetet rája.

Megtárja a kaszárnyába vezető ajtót. Ott áll már porkolábok közt Rontó Pál. Percre egymásba tapad a tekintetük. Fruzsinka aztán el Zsuzskával.

Ötödik jelenet.

Rontó Pál, Gyöngyvirág Jóska, Horgas, Hadbíró major, első, második hadbíró, Lengeteghy, mint vádló, tábori zsandár, porkoláb.

Hadbíró major: *Felmegy az emelvényre a hadbíróság tagjaival. A porkolábok bevezetik Rontó Pált.*

Megkezdhetjük.

Fejével bókol a bírák felé.

Első hadbíró:

Parancs!

Leülnek.

Hadbíró major:

Rontó Pál, nagy a vád,

Arulni készültél hadsereged s hazád.

Dezentor vagy rég, ha féltetten nem érnek.

Plánmot is loptál át az ellenségnek.

Mit szólsz rá?

Rontó Pál:

Tagadom. Hazudik az a vád,

Olyan lehetetlen, mint amilyen galád.

Nem szereti nálam senki igazábban

a hazát. Próbáját adtam száz csatában.

Nálam keményebben nem álltak tüzet még.

Lengeteghy:

Nagy imposztör, látom. Biztos megfizették.

Hadbíró major:

Mi keresni valód volt a rekettyésben?

A burkus forposztja sokszor áll ott résen.

Rontó Pál:

Levegőztem kicsit.

Hadbíró major:

Ugy? De jobbra balra

lestél várakozón. Mi dolgod volt arra?

Rontó Pál:

Cimborám vártam.

Hadbíró major:

Hát az a cédula

mi végre volt nálad?

Rontó Pál zavartan hallgat.

Lengeteghy: *Rámutat, gúnyosan.*

Ecco! Megnémula.

Rontó Pál: *Dacosan.*

Nem vittem cédulát.

Lengeteghy:

Minden szava hazug.

Hadbíró major:

Hasztalan tagadod, megmondják a tanuk.

Szólítsd őket!

Horgas: *Kiszól az ajtón.*

Tanu.

Gyöngyvirág Jóska szaporán igyekszik be.

Ez ugyan nekivág!

Hadbíró major:

Neved?

Gyöngyvirág Jóska:

Infanterist Josephus Gyöngyvirág.

Hadbíró major: *Elmosolyodik.*

Jó név, de mindegy. Te láttad s vallodd hittel,
hogy a huszár innen egy plánumot vitt el?

Gyöngyvirág Jóska:

Láttam. Óvatosan, titkon vette kézbe
az írást és lopva kétszer is megnézte.

Hadbíró major:

Na hallod?

Rontó Pál:

Ellenem szól látszat és gyanu.

De rég haragosom nekem ez a tanu.

Hadbíró major:

Mutasd azt az írást! Ha ártatlan dolog,
megmentőd lesz. Rólad rosszat nem gondolok.

Rontó Pál:

Nincs írás, nem is volt.

Hadbíró major:

Tagadsz szakadásig?

Lengeteghy:

Hová lett a cetli, van rá tanu másik.

Hadbíró major: *Horgashoz.*

Szólítsd!

Horgas: *Kikiált.*

Másik tanu!

Tábori zsandár: *Belép az asztal elé áll.*

Jelentem alássan,

Beléptem.

Hadbíró major:

Ide állj! Na mit tudsz, had lássam?

Volt-e a huszárnál írás, vagy cédula?

Mondd meg igaz szóval s szavadnak légy ura.

Tábori zsandár:

Vót, úgy görbüljön meg minden hajam szála.

Hadbíró major:

Ha volt, hát hová lett?

Tábori zsandár:

Most is ott van nála.

Hadbíró major:

Megmotozni gyorsan!

Első porkoláb: *Megmotozza.*

Nincsen nála semmi.

Hadbíró major:

Hamis tanu vagy hát?

Tábori zsandár:

Nem ott kell keresni.

Mert úgy volt az, mikor az őrmester és én
elkaptuk a huszárt a rekettyés szélén,
egész jól láttam, mert ott álltam megette,
bekapta a papírt és menten megette.

Hadbíró major:

Na mi a válaszod erre, papírfaló?
Diákkoszt a papír, nem huszárnak való.

Rontó Pál:

Nagyságos elnök úr, szánjon jó lelke meg.
Ne faggasson tovább úgy sem felelhetek.

Hadbíró major:

Beszélj! Jóra nem visz makacs hallgatásod,
kora sírod vele biztosan megásod.

Rontó Pál:

Nem vagyok áruló. Dezentor nem lettem.
Tanum az a nagy jó Uristen felettem.
Igaz, látszat, tanuk, minden ellenem szólnak
s én nem vagyok velők szemben ura szómnak.
De mért is találnék ki körmönfont mesét,
mikor zárja szívem s szám is titkos pecsét.
Tán túlszépet mertem, azért bukom rútul.
Nyugodtan várom a sorsot, mely rám zúdul.

Hadbíró major:

Nincs több szavad?

Rontó Pál:

Nincsen.

Hadbíró major:

Biz ez édes kevés.

Lengeteghy:

Ravasz malfaiteur-re vall e védekezés.
De a tanuk szava világosan beszél,
méltó büntetése egy lehet: a kötél.

Hadbíró major:

Utólszor kérdelek...

Lengeteghy:

A büntudat hallgat.

Hadbíró major:

Nem segíthetek így szegény Rontó rajtad.
Menjünk urak!
A hadbíróság indul kifelé.

Első hadbíró: *Visszanéz.*

Oh quel dommage, joli garçon.

Második hadbíró:

Hát még ha kinn látod a vitézi harcon.

A bíróság tagjai el.

Hatodik jelenet.

Előbbiek a bíróság tagjai nélkül.

Lengetehy: *Gúnyosan Rontóhoz.*

Fickó, emlékszel rám? A sértést nem tűröm.

Te egyszer csúfosan kitetted a szűröm.

Most én az életből teszem ki a tied.

Rontó Pál: *Gőgösen.*

De mint az úr akkor, Rontó meg nem ijed.

Gyöngyvirág Jóska:

Na, neked már nem lesz itt kemény a strózsák.

Horgas:

Csendesség legyen ott, mert jön a bíróság.

Hetedik jelenet.

Előbbiek és a bíróság tagjai.

A hadbíróság bejön és elfoglalja helyét az asztalnál.

Hodbíró major: *Feláll, példáját követi a bíróság*

Felséges királynőnk s hadurunk nevében

a bíróság ilyen ítéletet téssen:

Árulás, kémkedés két bűnében talál

Rontó s büntetésed ezért kötélhalál.

Rontó Pál:

Ártatlan halok meg. Nem vádol a lélek.

Horgas:

Vitéz huszáromnak én kegyelmet kérek.

Hadbíró major:

A kegyelmi szóért gyors futár megy máris.

Az egyik hadbíró súg valamit a porkolábnak

Megadhatja neki Hadik generális.
 De ha kegyelmet nem kap egy órán belül,
 nem várunk percet se, hóhérekre kerül.
 Addig itt maradhat, mint siralomházba.
 Amit kér, kapja meg s kinn silbak vigyázza.
 Jó éjszakát, Rontó!
Indul kifelé a bírósággal.

Rontó Pál:

Major úr, köszönöm.

Horgas: Rontóhoz.

Mi kéne?

Rontó Pál:

Jó borban telne tán öröömöm.

Horgas:

Bő áldomást küldök, ugyis nagy az ára.
 Ti meg mind kifele! Hagyjátok magára!
Mindenki távozik, utolsónak a strázsamester.

Nyolcadik jelenet.

Rontó Pál egyedül, később Fruzsinka.

Rontó Pál: *Leül a kisebb asztal mellé, fejét könyökére támasztva maga elé mered, majd csendesen dudolni kezd.*

Tüzes nyárra az ősz kora,
 Hamar kitelt élttem sora,
 De fényes volt rövid útja,
 mint a göncölszekér rúdja.

Lejtmeritzi stokház előtt
 árkolnak egy új temetőt.
 A sírásó abba tesz be
 szép hazámtól jaj de messze.

Fruzsinka: *Huszárnak öltözve félve lép be a kissé megnyitott kapun. Rontó eleinte nem veszi észre. A lány csak akkor szól hozzá, mikor már egészen a közelébe ér.*

Rontó Pál, megtud e bocsátani nekem?

A Mindenható, ki átlát a szíveken,
Tanuságom, hogy én nem akartam rosszat.

Rontó Pál: *Nem ismeri meg mindjárt.*

Öcsém, jó vagy rossz már változást nem hozhat.
Nekem biz egyre megy, ki mit akar vélem.
Lehet a legjobb is, én már túl nem élem.

Fruzsinka:

De szörnyű bajának én vagyok az oka.

Rontó Pál:

Bolond beszéd.

Fruzsinka:

Rám sem ismer?

Rontó Pál: *Felpillant, megrendülve.*

Kisasszonyka!

Hogy kerül ide? És ebben a mundérban?

Fruzsinka:

Szólnom kell kelmeddel, mert ahány csöpp vér
van

eremben, mind lázad s háborogva vádol,
nincs nyugtom a lélek furdaló szavától,
hogy kedves csinyt kezdtem s ily gyászos vége
lett,

élet szavát hívtam s a halálé felelt.

Mit szóljak, mit tegyek most, hová forduljak?

Apámtól kegyelmet zokogva koduljak?

Kétség tép százfelé, de egy amit érzek,
nem szabad hálnia ilyen jó vitéznek.

Több mint vitéz, lovag, nagyszívű levente,
ki hölgyét világért bajba nem keverte,
érdemet tett azért, kiben nem volt érdem,
szóval el nem árult és most meghal értem.

Rontó Pál:

Szépséges kisasszony, egyet se busuljon.

Könnyen taszít szívem olyan semmi súlyon,
mint a halál. Százszor néztem már szemébe,
hisz vígan halni a huszár mestersége.

Fruzsinka:

De ily ifjan, vétlen...

Rontó Pál:

Egy eltévedt golyó

elolthat már holnap. Elfogy a vérfolyó
az első csatán, ha zsilipjét megnyitja
egy óvatlan csapás. Kis pásztorparittyá
terítette földre a nagy Góliátot.

Egyszer az is ott vesz, ki mindig kilábolt
a bajból. Előbb vagy utóbb, egykutya már.
Rám legalább boldog büszke sors útja vár
most.

Fruzsinka:

Kötél! Hát adott sors még ily ocsmány bért
embernek?

Rontó Pál:

Rút halál, de a legszebb lányért!
S istennőért égve, mint tűz, oltárércen,
magam legalább is félistennek érzem.
S lelkem a magasba, csillagkocsin utaz,
Hisz ki angyalért hal, biztos, mennybe jut az.

Fruzsinka:

De az én lelkemnek nem lesz itt nyugvása.
Kint zaj hallaszik.

Rontó Pál:

Jönnék. Bujjon el, hogy senki meg ne lássa.
Gyorsan a szekrény mögé húzza Fruzsinkát.
Ki az?

Kilencedik jelenet.

Előbbiek, Anti, majd Zsuzska.

Anti: *Rettentő kövérségén szörnyű maskarának fest
a női ruha. Óriási tálcát cipel megrakva min-
denféle jóval. Kissé elváltoztatott hangon.*

Vigasztalni jöttem szegény rabot.

Ne mondja, hogy egy jófialatot se kapott.
Leteszi Rontó elé a tálcát.

Rontó Pál:

Szem szája jól lakhat itt. Tudom is ki küldte.
 Horgas strázsamester.

Anti:

Attól étlen ülne.
 Semmiféle Horgas, semmiféle strázsas,
 Hanem Rontó Pálnak rég hűséges társa.

Rontó Pál:

Anti?

Anti:

Anti bizony.

Rontó Pál:

Mért nem jött ő maga?

Anti: *Rendes hangján.*

Hát úgy elváltoztat ez a rút maskara,
 hogy nem ismeresz rám se?

Rontó Pál:

Anti! Ki volna más?

Hát van asszony, kinek dereka ily darázs?
 De miért van mindenkin alakos cafrang ma?
 Nincs még vízkereszt se bolondok farsangja.

Anti: *Titokzatosan.*

Nagy tervbe fő fejem. Kapitális dolog!
 Sikerül is, amit én jól kimódolok.
 Fene fába vágtam a fejszém, ez így áll,
 de míg sor kerül rá, vígan egyél ilyál,
 mert ez a legelső.

Rontó Pál:

Utolsó már nekem.

Anti:

Ilyen lakomát csak nem vetsz meg öregem?

Rontó Pál:

Engem már Szent Péter hívott vacsorára.

Anti: *Felemel egy kacsacombot.*

Hol van annak ilyen piros kacsaszára?

Nem állhatja meg, beleharap.

Milyen jó ropogós!

Eszi.

Igazán fölséges!

Egyél Pali.

Rontó Pál:

Később, most nem vagyok éhe

Anti:

Nem éhes, kit ilyen bűvös tál ingere
csikland? Sonka, kolbász, tömött lúd címere!
Nézd csak, ebből harapj. Remek ez a kappan.

Vesz belőle s élvezettel eszi.

Puha mint a friss vaj, fehér mint a szappan.

Ezt a bordát kóstold, rózsás, pörccs körül.

Körülragja.

Ez a szalagos fánk könnyű, majd elröpül.

Szájába tömi a fánkot.

Hamar kapd be még ezt a hamvas barackot,

Súlyosan vétkezel, ha tán itt marasztod.

Beleharap.

Ez a gomolya se kutya.

Eszik belőle.

Rontó Pál:

Nem ehetném.

Anti:

Hát akkor tán igyál. Én vígan nevetném
a hóhért s a bitót, hogy ha poharamba
ilyen aranyszínű tokaji csurranna.

Tölt és maga issza meg.

Rontó Pál:

Adj hát egy pohárral.

Anti:

Na, megjött az eszed?

Sose hal meg Pali, aki ebből beszéd.

Tölt egy pohárral, de ezt is megissza.

Csemege!

Még egy pohárral iszik.

De hát még az egri bikavér!

Rontó Pál:

Hej de szerettem!

Anti:

Hát igyál! Még odafér

ez a kis pohár a többi tetejébe.

Tölt a bikavérből és felhajtja.

Fájin!

Csettint.

Na és hogy most a halál fejébe

jól belaktál, öltözz ebbe a gunyába

s oldj innen kereket a Kriegszrát gúnyára.

Kezdi magáról a kendőket lehámozni.

Rontó Pál:

S veled mi lesz, Anti?

Anti:

Maradok helyedbe.

Rontó Pál:

De hurkot akaszt ám, a hóhér fejedre.

Anti:

Engem ne félts. Olyan kötél még nem termett,
melyet menten le nem szakít ez a termet.

Rontó Pál:

Nem megyek.

Anti:

Eriggy csak! Magamért helyt állok.

Rontó Pál:

Még a bitófa alól sem dezertálok.

Míg ezt mondja, nyílik az ajtó s beóvakodik

Zsuzska huszárnak öltözve.

Anti:

Nemcsak kötél szakad, kidől a bitófa
is alattam.

Zsuzska: Előbbre jön.

Igaz.

Anti: *Riadtan hol Rontóra, hol Zsuzskára veti szemét.*

Ez a kis itóka
tenné talán, hogy már két Rontót lát szemem?

Zsuzska:

Négyet is láthatnál ilyen félrészezen.

Anti:

Csiba te, ne kárálj.

Zsuzska:

Mire vagy oly kevély?
Ily csufot ritkán tesz magán asszonyszemély
Elázni!

Anti:

Ki vagy te?

Zsuzska:

Huszár. Hát nem látod?

Rontó Pál: *Antihoz.*

Biz én nem ismerem. Tán a te barátod.

Zsuzska:

Kell is nekem ilyen vén, terpedt szakácsné.

Rontó Pál:

Pedig adna neked pár finom falást hé!

Zsuzska:

Ez-e? Ha kerítést kolbászból fonnának,
Akkor se jutattna szegény katonának.
Mind megenné maga. Hisz dagadt mint teknő
Isten csodája, hogy bajusza is nem nő.

Anti:

Lóról szél is levet
Hol volt a szeme, ki katonának bevett?

Zsuzska:

Rám illik a mundér, de rajtad a szoknya
Olyan, mintha hordón lompos zsák csoszogna.

Minek neked kendő? Ponyva is megtenné.

Megragadja a kendőt, rángatni kezdi.

De pocsék vagy, Isten ne vegye vétkezzé!

Anti: *Kézze lábbal védekezik.*

A kendőm!

Zsuzska:

Le vele!

Tépi, szaggatná le róla a kendőt, Anti esetlenül topog.

Rontó Pál: *Kacagva Antihoz.*

Hugám, ne hagyd magad!

Zsuzska: *Észreveszi, hogy a kendő alatt huszárdolmány van.*

Hát ez meg mi? Dolmány van a kendő alatt.

Lerántja Anti fejéről is a kendőt.

Hisz ez Anti.

Rontó Pál:

Biz az.

Zsuzska:

Még ilyen maskarát.

Rontó Pál:

Te se látszol éppen huszárnak akkurát.

Anti: *Mérgesen.*

Le csak a csákóval!

Le akarja kapni fejéről.

Zsuzska: *Kibujik keze alatt, Anti majd orra bukik.*

A nagy erő fuccsba

így megy.

Anti: *Elkapja kezét, leveszi csákóját.*

De most aztán megvagy. Hisz ez Zsuzska.

Rontó Pál:

Hát te mit akarsz itt? Csak nem keservesen

Tőlem búcsúzni.

Zsuzska:

A kisasszonyt keresem
Már az egész házat tüvé tettük érte.
Tán kárt tett magában? Vagy más nagy baj
érte,
Mert ha itt nincs, akkor csak a föld nyelte el.

Fruzsinka: *Elölép a szekrény mögül.*
Azt még nem. Itt vagyok.

Zsuzska:

Oh mit nem érdemel
Ilyen ballépésért? Miért is jött ide?

Fruzsinka:

Hogy megmentsem szegény huszárt.

Anti:

Aldott szíve

Hozta a kisasszonyt...

Fruzsinka:

Téged, a szerencse,
Jó lesz a gunyád, hogy Rontó Pált megmentse.

Anti:

Eppen azért jöttem.

Fruzsinka: *Rontóhoz.*

Szökjék most, ha lehet,
Örökös tehertől menti meg lelkemet:
Tegye meg! Könyörgök.

Rontó Pál:

Maradok, már mondtam.
Aki veszélyt keres, állja is nyugodtan.
Csak a sorsra bízom ezentul magamat.
A kisasszony mehet, most az útja szabad.
Senki nem ismer rá. Tessék kendő, szoknya.

Anti: *Már adja rá a szoknyát.*

Jobb ha szöszik innen, mielőtt megszokna.

Zsuzska: *Antit nógatja.*

Gyorsan!

Anti:

Igyekszem már.

Nagy sietve felhajt még egy pohárral.

Rontó Pál:

Isten áldjon!

Anti: *Karonfogja Fruzsinkát.*

Remek!

Mint nő jöttem ide s mint két huszár megyek.
Bizony mégis jól jár, ki a bornak áldoz.

Zsuzska:

Most azután usgyi.

Ketten húzzák Fruzsinkát, aki nem akar elszakadni.

Fruzsinka: *Mégegyszer visszaint Rontónak.*

Rohanok apámhoz.

Tizedik jelenet.

Rontó Pál, Szikár Tódor, később Horgas.

Lassan sötétedik. Rontó Pál lehorgasztott fővel ül le az asztalhoz. Keze önkéntelen nyúl a vörösborért. Tölt és iszik.

Szikár Tódor: *Kiválik a hátsó homályból, észrevétlenül lép Rontó mögé.*

Na te híres vitéz, ide jutottál hát?

A bitófa termi fejedre a pálmát.

Most én fordítom ki végleg a szekered,
de olyan mélységbe, hogy nem ér feneket.
Mégis csak bejöttél hát az én bótomba.

Rontó Pál:

Ki vagy te?

Szikár Tódor:

Emlékszel még Szikár Tódorra?

Rontó Pál:

Tágulj rusnya féreg?

Szikár Tódor:

Hiába tágulok,

a nyakadon mégis szűk lesz az a hurok.

Jövendő lakásod sem lesz épp túltágas.

Rontó Pál:

Elhordd innen magad ösztövért kútágas,
mert ha én megfoglak ...

Szikár Tódor: *Kinyújtott kezével megérinti Rontó Pál kezét.*

Csak ne olyan csélcsap,

nagy széllel!

Rontó Pál:

Mi vagy te? Kezed mint a jégcsap.

Alig értem hozzád, egész testem dermed.

Szikár Tódor:

Fázik már mindentől, aki a sírvermet
nagyon közel tudja.

Rontó Pál:

Te belőled száll a

sírszag.

Szikár Tódor:

Koldus vagyok, kinek a fél lába,

Sírban. Összeillünk, menjünk kézenfogva.

Kezét nyújtja Rontó Pálnak.

Rontó Pál: *Ráüt a kezére.*

Félre a kezeddel! Kotródj a pokolba!

Szikár Tódor: *Szárazan nevet.*

A sírhoz nem fülük fogad, úgy találom.

Kinek sok az álma, sok egy hosszú álom.

De szabadulást a haláltól csak az ad...

Rontó Pál:

Mi hát?

Szikár Tódor:

Ha feltárod a tiszta igazat.

De gyorsan. A napot mit is lopod itt még,
szavad hitelére im a bizonyíték.
*Csepürágó mozdulattal kis cédulát húz elő s
mutatja Rontó Pálnak.*

Rontó Pál: *A levélre mered. Iszonyattal.*

Mi ez? A levélkém! Jaj, rút rontás ragad.
Átkozott bűbájos elhordd innen magad!
Kiséρθatsz, riaszthatsz, lelkem meg nem szep-
pen.

megállok a próbát száz halállal szemben.
Nem rémít a gödör, hol csontkezed temet.
Engem megölhetsz, de a becsületemet
nem hagyom. Mert lehet bármily gonosz vé-
gem

egy szív égi fényben őrzi majd emlékem
mindörökre.

Szikár Tódor:

Balga, csak játék vagy neki,
mely őt mulattatja, neked nyakad szegi.
Szegény jobbágygyerek, gőgös úri dáma,
álomnak is merész.

Rontó Pál:

Gyönyörű, mert kába.
Boldog szép káprázat, szárnyán égig érek,
meg ne sápassza hát ilyen rusnya féreg.
Pusztulj is előlem, mert hirtelen jár a
kezem s még halált út agyon utóljára.
Akit én megfogok, hamar fübe harap.
Kotródj, az ámenit!
*Vaktában sujt feléje. Szikár Tódor beleolvad
a hátsó homályba. Nyílik az ajtó, Horgas strá-
zsameszter lép be rajta.*

Horgas: Csöndesen.

Pali kint vár a pap.

Mind a ketten jobbra el.

Tizenegyedik jelenet.

Hadik generális, Fruzsinka.

Hadik: *Kemény katona.*

Hasztalan könyörgés, szép szó, nincs kegyelem.

Fruzsinka:

Én vagyok a bűnös. Fájlalom, szégyelem,
hogy nem segíthetek.

Hadik:

Igen, ha akarsz.

Fruzsinka:

Akarom, hisz látod.

Hadik:

Kényelmes takaród
volna a kegyelem. A törvény kimérte
a torlást a bűnért, bűnhődjék hát érte,
aki vétkes.

Fruzsinka:

Apám, én vagyok, Mit tegyek?

Hadik:

Nem tudom. Azt eszed szívedtől kérdje meg.
*El jobbra. Fruzsinka tétován egyedül marad a
színen.*

Tizenkettedik jelenet.

Fruzsinka majd Zsuzska.

*Kinn néhány fejszezsapás. Fruzsinka megre-
meg rá. Aztán nyílik mögötte az ajtó. Riadtan
fordul meg. Zsuzska lép be.*

Fruzsinka:

Neked mi dolgod itt?

Zsuzska:

Hát a kisasszonynak?

Nem bálszála ez, hol firlefáncot fonynak.

Fruzsinka:

Elhallgass kotnyeles! Még mit ki nem talál?

Zsuzska:

Jobb volna nyílt beszéd. A hallgatás halál.
Tompá dobörgés. Fruzsinka felsikolt. Majd
elájul. Zsuzska támogatja.

Tizenharmadik jelenet.

Előbbiek, Rontó Pál, Horgas, Gyöngyvirág Jóska,
Szikár Tódor, Hadik generális, a hadbírószak tagjai,
lelkész, profőszok.

*Nyílik a jobboldali ajtó, hozzák Rontó Pált.
Előtte két profősz, mögötte a pap. Aztán a
a hadbírószak.*

Hadbírómajor:

Legutolszor kérde, nem volna mentséged?
Másképp törvény szerint végez az ítélet.

Rontó Pál: *Keményen.*

Nincs.

Zsuzska: *Előlép Rontó felé.*

De van.

Hadbírómajor:

Na lám csak. Ez új tényálladék.

Zsuzska:

Ha hagynák az urak, én nyíltan szólnék.

Hadbírómajor:

Beszéj csak, hadd hallom. Mi a dolog nyitja?

Zsuzska:

Az, hogy én csaltam a huszárt a csalítba.

Hadbírómajor:

Mi dolgod volt vele?

Zsuzska: *Lesüti szemét.*

Hiszen úgyis tudja.

Hadbírómajor:

Fehérszemélyeknek nincsen arra útja.

Mi vitt oda? No csak, valljon is, aki vét.

Zsuzska:

Sose hallották még a szerelem hírét?
Szeretem a huszárt.

Hadbíró major:

S az éppen ott les rád.

Rontó Pál: *Indulatosan.*

Észre se veszek én ilyen pilledt peszrát.

Zsuzska:

Ha így félretettem már én a szemérmem,
Vallja be csak kend is hogy veszködik értem.

Rontó Pál:

Én-e?

Zsuzska:

Kend hát. Majd a nyavalya kirázza
Ha lát, se hall, se lát. Inkább nem pipázna
Hétszámra, csak kapjon tőlem egy nyájas szót.
Mert foghegyről mértem, bár ugyancsak passzót
Hozzám ez a huszár s én hozzá illetem.

Rontó Pál:

Sülyedjek el, hacsak egy ujjal illetem.
Ha egy maga volna, hozzá se konyitnék.

Hadbíró major:

Szép a szerelem. De hol a bizonyíték?

Zsuzska:

Nézzen rám. Nem jön, kit én hívok csalitba?
Kell-e jómadárnak csinosabb kalitka?

Hadbíró major:

Elég. Nem játék ez. Jószíved van, látom,
Segíteni akarsz a szegény huszáron.
De maga se vállal közösséget véled,
Mert bűnös, sujtson le rá hát az ítélet.

Horgas: *Előlép.*

E szegény bűnösnek én kegyelmet esdek.

Hadbíró major:

Hiábavaló. A kegyelmi szó vesztég
marad. Őt már az ég irgalma várja csak.

A pálcát eltöröm.

Felemeli a kis fehér pálcát, hogy eltörje.

Fruzsinka: Odarohan, megragadja kezét.

Ne még! Megálljanak!

Lengeteghy:

Ki e vakmerő? A majort inzultálja.

Horgas: *Amulva.*

Hadik generális szépséges leánya.

Hadbíró major:

A törvény nem enged. Bünhődjék a hibás.

Fruzsinka:

Csakhogynem itt a bűnös én vagyok, senki más,
ha oly igen nagy bűn, hogy szólni kívántam
a huszárral, kinek szívében irántam
már rég hódolat gyult. Találkát adtam hát
neki, hogy szép szóval serkentsem bizalmát
s vitézi furorát. A berekbe menni
ezért igyekezett. Ez történt, más semmi.

Hadbíró major:

De megbabonáztad huszár a szép nemet
Ahány csinos lány van, mind csak rád vet
szemet
Ez már a második. Van tán még egy sereg?
Lányokkal volt rakva tán az egész berek?
Hogy így mentenének, kedves végső vigasz,
Ha nem is ér sokat.

Fruzsinka:

Az én szavam igaz.

Hadbíró major:

Meglátjuk s úgy lehet, másítja a törvényt,
ha tanúság van rá. Rontó Pál így történt?

Rontó Pál:

Akkurát instálom.

Hadbíró major:

Mért nem mondtad régen?

Rontó Pál:

Mi nem magam titka, én ki nem beszélem.

Hadbíró major:
S ha fejedbe kerül?
Rontó Pál:

Nem félem a hóhért.

Könnyen levágnám egyetlen szép szóért,
ha száz fejem volna.

Hadbíró major:

Hát a titkos levél,

amit nálad láttak?

Fruzsinka:

Az legjobban beszél.

Én írtam.

Hadbíró major:

De hol van?

Rontó Pál:

Ha így áll, tudjanak

mindent. Hát eldugta ez a sötét alak.

Szikár Tódorra mutat.

Hadbíró major:

Megmotozni gyorsan!

Szikár Tódor:

Hát ez mi, regula?

Horgas: *Megmotozza.*

Mint tű szúr a csontja, de itt a cédula.

Hadbíró major: *A cédulát nézi.*

Hiteles bizonyosság. De ez a vád sorra
hogy került?

Rontó Pál:

Mert ezek ketten romlásomra

felesküdték. Az is régi haragosom.

Gyöngyvirág Jóskára mutat.

Hadbíró major:

Ragadjátok csak meg, amíg el nem oson.

Két porkoláb megragadja.

Ez az?

Rontó Pál:

Tulajdon ő.

Hadbíró major:

Na te hamis tanu!

Mindkettőt botozzák meg irgalmatlanul.

Elviszik a két delikvenst.

S most új ítéletet kell hozni hirtelen.

Hadik:

Nem kell új ítélet. Kész már a kegyelem
s a kegyelem mellé még száz arany tallér,
mert nemcsak vitéz vagy, több ennél: gavallér.
Csak így tovább, neved nem marad homályba.

Rontó Pál:

Nem lesz nálam soha különb katonája
hazának, királynak, hiszen huszár vagyok
s a huszár vitézség mint napsugár ragyog.
S most, hogy karom szabad és bilincsem oldott,
fogadom, hogy fényén sosem ejtek foltot.
Nagyságos kisasszony, köszönöm felette,
hogy árva életem szava megmentette,
nem is lesz éltemnek ezentúl más célja,
csak igaznak, jónak lenni vert páncélja.
rontani, kik a hon rontására válnak,
úgy hívjanak engem tovább Rontó Pálnak.

Hadik:

Rajta fiam! A tett többet mond száz szónál.

Rontó Pál:

Abban sem lesz hiány.

Fruzsinka:

Előre, Rontó Pál!

Függöny.

HARMADIK KÉP.

Fogadó udvara Verhovinában. Hátraléon ódon homlokzat, előtte faragott padok, kecskelábu asztalok, székek. Oldalt hosszú, alacsony, szélestornácu épület, kárpáti faragványos ereszzel. A másik oldalon kerítés kapuval. Ezen a részen fenyves, hegyes táj látszik.

Szép szelíd nyári este. Az asztalokon széllámpák égnek. Mikor a függöny felmegy, Hukliva fogadós, tagbaszakadt ruszin nagy riadalommal jön be a kapun. Mögötte Anti fulladozik huszár egyenruhában.

Első jelenet.

Hukliva, Anti.

Hukliva: Nagy igyekezettel próbálja a kaput bereteszelní.

Jézusnag ereje, sag nagy báj megvagyon, segitsed Szizanyám!

Anti:

Ugyan mi az vajjon?

Hukliva:

Huszár úr, nem látol? Szaladja alvégen, szeméből kénköves láng szakadja kéken. Sirbul kelt kísértet, orcáján nem van pír, hófehér, mint falat.

Anti:

Ki az?

Hukliva:

Hát a vampír.

Régen tudok nagy baj. Ide is beszokta tehinkének tőgyét borjú helyett szopta. Vérrel csurogja most sajtárkába tej szét. Jaj, hogy elvederjük?

Anti:

Fogja azt a fejszét,
Fokára állítsa, fent legyen az éle.
Most egy seprűt gyorsan.

Hukli va: *Fejvesztetten tekinget szét. A tornácon észrevesz egy seprűt, felragadja.*

Itt la.

Anti:

Tegye véle
keresztbe. Nincs ennél különbség szer boszorkány
meg kísértet ellen.

Hukli va: *Le akarja tenni a söprűt, fenyvek közt megpillant egy feketelebernyeges alakot. Mint valami nagy bőregér verdes a fák közt.*

Jaj, fák közt topog már.

Fussuk el, huszár úr. Pillanatka drága.
Megragadja Anti kezét s a seprővel suhingatva a vámpír felé vonszolja magával kifelé a huszárt.

Második jelenet.

Rontó Pál, Fruzsinka, Anti, majd Zsuzska.

Rontó Pál: *Kilép a korcsmaházból, a menekülők után kiált.*

Anti, tatár kerget? Ne rakj a nadrágba.
Huszár volnál talán, vagy mi a szösz. Magad
árnyékátul így remülnöd nem szabad.

Anti: *Megáll, előbbre óvakodik, szepegve.*

Mi az, nem látod? Ott, az a síri féreg!

Kárhozat nyel el, ha közelibe érek.

A vámpír!

Zsuzska: *Vámpírlébernyegben, rémületes hangon.*

Az vagyok, sírból kelt kísértet.

Rád huhukolok s az a rongyos kis élet
Menten beléd szorul. A véred kiszívom
és helyébe oltom pokolbeli kínom

Nagy dombos potrohod elől úgy lelagypad,
Mint mikor hétszámra falat nélkül hagytad.
Föléd hánynak dombot, olyat, mint a hasad,
De az is majd minden éjfélkor meghasad,
Kivet s kódorogsz, mint vampir, szerteszéjjel
Örökös éhkoppal, egész álló éjjel.
Közeledik Antihoz.

Anti: *Hátrál, hányja magára a keresztet.*
Jézusnak ereje!

Zsuzska:

Megeszlek.

Anti:

Jaj, velem

Mi lesz most? Segítség?

Rontó Pál: *Kacagva.*

Anti!

Zsuzska:

Nincs kegyelem!

Fruzsinka szintén megjelenik vámpírlebernyegben. Anti megpillantja.

Anti: *Szörnyű rémülettel.*

Itt jön már a másik. Mingyár lesznek négyen.
Hasznosabb lesz futni. Az se baj, ha szégyen.
Beszalad a tornácon át a házba.

Fruzsinka: *Sötét lebernyegben a kerítéshez lép.*

Úgy ráijesztettem, hogy rejteket keres,
pedig nem is vagyok olyan rémületes.
Leereszti a sötét lebernyegét.

Rontó Pál:

Angyal nem ilyen szép. De én is rettegek.

Fruzsinka:

Csak nem tőlem talán?

Rontó Pál:

Magától? Szent egék?

Nagyságos kisasszony nincs pokolnak mérge,
amellyel én szembe ne szállanék érte.

De féltem, egyszer csak úgy fordul, bajt lát
még

s nagy kalamajkát csap ez a merész játék.

Fruzsinka: *Zsuzskához.*

Te menj a fák közé gyorsan!

Zsuzska: *Leereszti a lebernyeget.*

Tüstént megyek.

Fruzsinka:

Jól kinyisd a szemed, hogy meg ne lepjenek.

Zsuzska el.

Rontó Pál:

Találkozásunknak nem volna más módja?

Fruzsinka:

Nem. Másképp kisülne

Újra magára kapja a lebernyeget.

s attól Isten ójja

magát is. Különben utoljára jöttem.

Rontó Pál:

No akkor ugyancsak beborult fölöttem.

Nem lehet.

Fruzsinka:

De úgy lesz.

Rontó Pál:

Hát már sohse lássam?

Fruzsinka:

Ki mondja azt?

Rontó Pál: *Fellelkesülve.*

Látom?

Fruzsinka: *Hamiskásan.*

Csak nem álruhásan.

Rontó Pál:

Hanem?

Fruzsinka:

Hanem nyiltan, egész világ előtt.

Rontó Pál:

Nem értem.

Fruzsinka: Uristen adj neki több velőt
a csákója elé. Azt, remélem, tudja,
hogy mikor eljöttünk kastélyunkba Husztra
a regimentjüket ide én tétettem,
hogy ne szakadjunk szét még se végkép ketten.

Rontó Pál:
Tudom. Megköszönöm.

Fruzsinka: Kérletem azóta
apámat szüntelen. Ő hajlott a szóra
s addig járt nyakára a felsőbb Kriegerátnak,
míg a nyakas urak kötélnek nem álltak.

Rontó Pál:
Rossz emlékü nekem a kötél.

Fruzsinka: Nagy álma
teljesülhet most. Ha tisztté avanzsálna,
ahhoz mit szólna?

Rontó Pál:
Nem, elhinni se merem.

Fruzsinka: Már pedig az ordré hamarost itt terem.
Rangot, birtokot kap és hozzá ármálist,
mert elfogott egy vén burkus generálist.

Rontó Pál:
Tiszt lesznek!
Maga elé bámul. Szemét kezdi törölgetni.

Fruzsinka: Csak nem sír?

Rontó Pál:
Ez az öröm könnye.
Hogy is háláljam meg?

Fruzsinka: Ne nekem köszönje,
a vitézségének. Hanem mától fogva,
nem kísért itt vámpír, homályos zúgokba,

hanem hozzánk jön egy dali tiszt s jelenti,
 hogy apám uramnál kíván tisztelegni.
 Most megyek.

Rontó Pál:

Percet még várhat.

Fruzsinka:

Ne marasszon.

Máris soká voltam.

Zsuzska: *Rémülten ront be.*

Végünk van kisasszony.

Rontó Pál:

Mi baj Zsuzska?

Zsuzska:

Szörnyű. A falu talpon van.

Gonosz vámpírt verni villás had jön onnan.

Épp erre tart.

Fruzsinka:

Sokan vannak?

Zsuzska:

Biz elegen.

Fruzsinka:

Na nem olyan nagy baj. Itt a lebernyegem.

Odaveti Rontó Pálnak a lebernyegét.

Rejtse el. Mi menjünk. A viszontlátásra!

Zsuzska:

A r voir!

Rontó Pál: Gyorsan. Senki meg nem lássa.

Bemegy a fogadóházba a lebernyeggel.

Harmadik jelenet.

Vaszili, Hukliva, Rontó Pál, Anti.

Vaszili: *Óvatosan lapokadik elő a fák közül, kezében hatalmas vasvilla.*

Hé Hukliva... Svágor... hol vagyod Hukliva?

Hukliva: *Még óvatosabban dugja ki fejét a tornácos ház ajtaján. Aztán előbbre jön a tornác mellvédjéig.*

Ki engem hij?... Vaszil... Ne óbégasd!

Csiba!

Vaszili:

Nem látol gaz vámpír?

Hukliva:

De, itt kódorogta

sajtárkába két nap véres tej csorogta.

Vaszili:

Nálunk áspiskijjó fiadzta vederbe.

Hukliva:

Ép ide tartotta most, de elvederte
ötet huszár, hiszek, mert nyomát se látok.
Bozsemoj, te levedd nekemtul ez átok!
Panye stázsni, huszár!

Rontó Pál: *Kilép a fogadóból.*

No mi baj pán traktir?

Hukliva:

Sag lélegzek nagyot, ha elmente vámpír.

Rontó Pál:

El, bár horgas szeme házad majd felfalta,
de útját állta itt a seprű s a balta.

Vaszili:

Nagy tudomány s erő van neked huszár úr.

Hukliva:

Bizony jár jóval, ha egy gyékényen árul
magyar meg a ruszin. Rég ha voltak bajba
egész Verhovina s Makovica Krajna,
Rákóczi apánkkal egy hadban harcolta
s magának szabadság vérrel kisarcolta.
Németnek, morvának volt a neve hallgass,
ha vágta a huszár, taposta a talpas.
És lobogta szélben diadalra gázló
testvérsereg fölött Szüzmáriás zászló.

Rontó Pál:

Igaz, jóban rosszban mindig jó barátok
voltunk.

Vaszili:

Vedd le hát most rólunk ez az átok!

Hukliva:

Vederd el a vámpírt!

Vaszili:

Meg van hatalmat rá.

Hukliva:

Akkor egész házam nyugodtan alhatná.
Mert így tüle reszket ember, jószág, bútor,
véremet sziv jobban, mint tíz egzekutor.

Rontó Pál: *elgondolkodik, tarkóját vakarja.*
Nem lesz könnyű munka, mégis megpróbálom.
Fel s alá járkál.

Hukliva:

Had szemünkre gyűjje kis csucsujtó álom!

Vaszili:

Vigyázz, vámpír bőszebb, mint szilaj ordasok.

Rontó Pál:

Bübájos könyvemből fejére olvasok.

Hukliva:

Könyv? Nagyon jó. Vámpírt pokolra vetheti.

Anti: *Elődugja fejét a fenyőfatornácon.*

A könyvet jó ember egy se szenvedheti.

Egy szép kacsatestért száz könyvet odanék.

Rontó Pál:

De a dolognak más fácitja is van még.
A vámpír a sírban éhes, gyomra korog.
Éjjel étlen szomjan csak azért kódorog.
mint az Urbán lelke. Hogy ha jól lakatjuk,
a sok nehéz éték, mint reves lakat csuk
béklyót a testére s úgy megüli gyomrát,
mint mázsás kő.

Hukliva: Gyorsan. Ürítsünk a komrát.

Anti:

Hordjátok ide mind, ami csak jófalat
akad ott: sajt, sódar, sertés. Sózott halat
is lehet kihozni, turót, meg töpörtyüt,
tэфölt, tikot, tojást, tortát, nagy csөbör szűrt,
ciberelet. Jöhet káposzta, kocsonya.
Tárkonyos bárányfej. Jó zsiros pocsolya
közepén tocsogjon hurka kolbász rőfnyi.
Csөrege, pogácsa mért nem kezd már nőni
hatalmas halomba? Kell a jó korcsolya,
a bor alá, mitől az ember tarsolya
fenekén nem nyilik élére a bicska.
s nyomatéknak finom, szagos borovicska.

Rontó Pál:

Na most oszt hordjátok sebtén az étkeket!

Hukliva:

Minden falatkával nyelje be méreget
átkozott vámpírja.

Rontó Pál:

A korcsmaasztalra

rakjátok fel rendre!

Vaszili:

Sag már marasztalna

ötet ige sírban.

Rontó Pál:

Ott marad, ha mondom.

Hukliva:

Hozunk, mit parancsolsz, nem mulja pár fon-
ton.

Negyedik jelenet.

Rontó Pál, Anti.

Anti: *Megdöbbenve.*

Ki állsz a vámpírral?

Rontó Pál:

A vámpír te leszel.

Anti:

En? Jóságos egek! Miket ki nem eszel?

Rontó Pál:

Te hát. A bendődnek van bőven huzatja.
Legtöbb ember úgy se az, minek mutatja
magát szemfényvesztőn.

Anti:

Vállalni hogy merjek
ilyen rút játékot?

Rontó Pál:

Bő, barna lebernyeg
van odavetve benn kamrában a padra,
vámprir leszel egyben, csak azt kapd magadra.
Aztán...

Anti:

Igen, aztán?

Rontó Pál:

Habzsold a sok étket,
mint akit hétszámra kínzó éhkop éget.
De úgy, hogy láthassák. Nyeld a kolbászokat,
nyakalj pálinkát, bort, mit mohos ászok ad.

Anti:

Abban nem lesz hiba.

Rontó Pál:

Rendben van a dolog.
Mindig csak azt csináld, amit parancsolok.
Ha a varázskönyvből bűbajos ígéket
olvasok, csak hallgasd remegve.

Anti:

Mivégett?

És miféle könyvből?

Rontó Pál:

Rájöhetnél könnyen:
az ezred-protokol. Nincs nekem más könyvem.
Abból ígézek majd, ezek úgy sem értik.

De annak van becse, azt tisztelik térdig
hajolva, aminek rejtett az értelme.
Vezet is orránál egy kipróbált elme
akár száz bolondot.

Anti: *Sóhajtvá.*

Igy van s ez elég rossz.

Rontó Pál:

Te csak ne okoskodj! Sóhajts! nyögj, dom-
bérozz,
ha hallod a dörgő, komor büvigéket,
mint akit kárhozat tűző tüze éget
s végül, ha becsaptam zengőn könyvtáblámat,
rohansz a fák közé, ahogy bírja lábad.
Érted már?

Anti:

Értem hát. Nem lesz semmi hiba.

Rontó Pál:

Akkor siess, bujj be a vámpírlajbiba.
Mind a ketten el.

Ötödik jelenet.

Hukliva, Vaszili.

Hukliva: *Minden jóval megrakodva.*

Mondnak, itel nehéz.

Vaszili: *Rengeteg tálcát emel.*

Nem kennyü, sagugyan.

Hukliva:

Nagy tácska alatt majd leszakad ujjam.

Vaszili:

No sag, van vámpírnak rengeteg étvágyad

Hukliva:

Itel nyomna gyomrod, te meg nyomnád ágyat,
ha megennéd fele.

Vaszili:

A fene megenne,
hétig nyögném, hasag piszkálnám is benne.

Hukliva:

Na vigyük be. Vampír, ha ezt mind megeszik
koporsóba reked örök ítéletig.
Bemennek a kocsmaszobába.

Hatodik jelenet.

Előbbie, Rontó Pál.

Rontó Pál: *Egyik kezében égő gyertya, másikkban
fazék, amelyből füst gomolyog.*
Gazduram, kész vagyok.

Vaszili: *Belülről kiált.*

Sag mink is, pán Huszár.

Hukliva:

Asztalon itélke s borocska. Becsusznál
nekünknek is, olyan faintos jófajta.

Vaszili:

Felpukkadik vámpír, ha ezt mind befalja.

Rontó Pál:

Itt a sátántömjén, meg a szentelt gyertya.

Hukliva: *Megjelenik az ajtóban.*

Fertelmest fisteli, akár a gyehenna.

Rontó Pál:

De a pokolfajzat hét mérföldre csörtet
a tájékáról is

Leteszi a gyergyát s a fazekat az egyik asztalra.
most a bűvös könyvet

hozom még sebtiben.

*Bemegy a könyvért, Hukliva és Vaszili kijön-
nek az udvarra. Közben lassan besötétedett.*

Hukliva:

Orrom majd kirágja

veszett dögszagja itt.

Vaszili:

Szent gyertya világja

olyan fakón fistul, mint hótt őrző méceses.

Hukliva:

Jaj mi is velünk lesz? Segíts Jézus, édes!
Keresztet vet.

Hetedik jelenet.

Hukliva, Vaszili, Rontó Pál, Anti.

Rontó Pál: *Kezében az ezredprotokolummal.*

Félre most az útból! Ide huzódjatok!

Az asztalhoz megy, amelyen a gyertya áll.

Hukliva és Vaszili követik.

Vaszili:

Azt nézek, hogy könnyen kereket ódhatok?

Rontó Pál: *Nagy hangon.*

Világcsúf vérszopó, elvetemült vámpír,
nem lesz tőled tovább e ház népe mártir.
Kit sír kisustorog és föld be nem fogad,
belakhatsz itt most, hogy tövig vásik fogad,
de pusztulj azután poklokig görögve
s ezt a békés házat elkerüld örökre!

Anti: *Megjelenik a vámpírtlebernyegben a korcsa-
ajtóban. Sír hangon.*

Szusszurum di de dung!

Hukliva:

Jaj, vige világnak!

Mit mond, mi neki kell?

Rontó Pál:

Azt kérdi, mit rágnak?

Hol az ennivaló?

Vaszili: *Mutogat.*

Odabé, pan erdeg!

Hukliva:

Roskadja sztol, pedig nincs kövér csetertek.

Anti:

Hikszaka bukszum!

Beront a kocsmaján.

Hukliva:

Juj, saghogy már elmentel!
*Anti benn habzsolni kezd. A szín homályo-
 sabb, a kocsmaszoba kivilágosodik, úgy, hogy
 az ablakon át Antinak minden mozdulatát
 látni.*

Vaszili:

Most kitátot szájad, sziles mint kemence.

Hukliva:

Nyeli sonka, kolbász.

Vaszili:

Meg van rőf másfelet.

Hukliva:

Ez legyen sag sírba erisztő keteled!

Vaszili:

Hasa mint hat hombár, hogy mi abba befér?

Hukliva: *ljedten.*

Ugy belakja, innét el nem visz egy szekér.

Rontó Pál:

Arról én felelek. Mindjárt meglátjátok,
 Ugy eliszkol innen, mint kit tüzes átok
 Villáma abajgat, hátából szij nyisszan
 a csapások alatt, csak könyvem kinyissam.

Hukliva:

Nyiss ki hát pan huszár!

Vaszili:

Olvass már az ige!

Rontó Pál:

Jobban ég a tűz, ha a száraz venyige
 olajjal öntözött.

Hukliva:

Jaj ignek áll hajad!

Vaszili:

Már önti kolbászra finom nyakolajat.

Hukliva:

Icceszám vedel ez legdrágább borocskám!

Rontó Pál:

Magam is úgy vélem, megivott már jócskán.
Pillantásai sem oly igen horgasok,
nyitom is hát nyomban könyvem s ráolvasok.
Kinyitja a könyvet, rettenetes igéző hangon olvas.

Koporsó dezentor nem sok egy borsószem,
de annyit se lássak belőled! Rajthosen
Kniebeugen és kitli, pantallér, kapicány,
kapjon kurtavasba a sátánkapitány!
Überschvung, kompetenc, lumpenrummelkam-

mer
elhord innen magad, te holdvilágbakter!
Anti odabent toporzékol, dobálja magát, jajgat és vinnyog.

Rontó Pál:

Lódulsz-e legottan?

*Anti kitámolyog a kocsmaján, a két ruszin
remegve huzódik az ellenkező sarokba.*

Segít a kardvasam.

Kardot ránt.

Anti: *Nyögve Rontóhoz.*

Nem bír el a lábam. Meghasad a hasam.

Rontó Pál:

Kreutzdonnerwetterét majd és hasítalak
kettébe, ha nem méssz tüstént nyápic alak!
Itt vagy még?

Anti:

Jaj dehogy.

Nyögve, vinnyogva elódalog a fák közé.

Rontó Pál:

No csak azért mondom!

Ti meg túladhattok most már minden gondon.
Vámpír ide nem jön több.

*A kocsmaszobában kékes fény lobban esze-
veszett láncsörgés, vonítózás hallatszik.*

Hukliva:

Hát mi asztat ott?

Vaszili:

Égész vámpírfalka koncra felkaptatott.

Hukliva:

Jézusnak ereje!

Keresztet vet.

Vaszili:

Szent Szűz engem óvja!

Hukliva:

Fussuk sag! Nyakunkon sír minden lakója!

Riadtan elsszelelnék.

Rontó Pál:

Én meg nem foghatom, mi ez? Tán rossz tréfa?

Nyolcadik jelenet.

Rontó Pál, Gyöngyvirág Jóska, Szikár Tódor.

Gyöngyvirág Jóska: *Vámpirlebernyegben.*

Van úgy, hogy bűvész is csúnyán felsül néha.

Rontó Pál:

Te sírnak is terhe, síró kósza szélnek

társa, mit bolyongsz itt? Minden jótét lélek

nyugszik már. Térj meg hát te is koporsódba!

Szikár Tódor: *Szintén vámpirlebernyegben.*

Az az én szekerem!

Rontó Pál:

Te girhes sodrófa.

Mi rossz szél fújt ide?

Szikár Tódor:

Csontig csíp a szelem,

reszket minden élő, bőszül minden elem,

ha táncba kap.

Rontó Pál:

Hadak veszett viharának,

melyben tüzes szelek vérmagot darálnak,

nyomába se érhet a te kölyökszeled.

Gyöngyvirág Jóska:

De ahova elér, fa nem lát levelet,
ahová én nyúlok, fogak csikorognak.

Rontó Pál:

Jó hasznát venném most egy bütykös
dorongnak,
de tán ez a könyv is megteszi.

*Felkapja a könyvet, hogy Gyöngyvirág Jós-
kára sujtson vele.*

Gyöngyvirág Jóska: *Vihogva.*

Vágd a sutba
azt a húsos könyvet! Nem messzire jutna
ellenünkbe híres tudományod véle.
Farsangi ördögön fog csak csorba éle.
De már ez csak így van: Vállalkozni egy se
rest, csak legyen bolond, ki jól megfizesse.
Nincs úgy, hogy hivatal az ész meg ne hozná,
ha valaki mindjárt hat ökör is hozzá.

Rontó Pál:

Huszár dolgába hát akkor minek ártod
magad?

Szikár Tódor:

Lelkek ellen te ütöttél pártot.

Gyöngyvirág Jóska:

Mindig utunkban állsz.

Szikár Tódor:

Tán huszárkurázsi
éjnek éjtszakáján vámpírt hajkurászni?

Gyöngyvirág Jóska:

Minden lében kanál, pusztuljon pokolba!

Rontó Pál:

Védtlent védeni a huszárok dolga,
bátran szembenézni pokollal, halállal,
ez az, amit nehéz esküszóval vállal.

Háznak és hazának biztos békét szerez,
nincs olyan túlerő, mit meg nem kétszerez,
mert kettőbe vágja minden ellenfelét,
hogy a másvilágon majd annál több cseléd
szolgálja.

Gyöngyvirág Jóska:

Te szájhős! Ha én megmarkollak,
szétszáll minden tagod, mint szélfújta tollak,

Szikár Tódor:

Ha én rád süvitek, megfagy benned a vér,
nem kell hozzá ágyu, mordály, kard, csatatér.

Rontó Pál:

Ellenem a tüzet lám még te is szítod,
pedig hát a huszár legnagyobb szállítód,
ne tagadd!

Gyöngyvirág Jóska:

Elég volt. Most indulni muszály.
Pokolra csúfosan gyalog megy a huszár.
Meg akarja ragadni Rontó Pált.

Rontó Pál: *Felkapja a szentelt gyertyát és Gyöngy-
virág Jóska felé tolja.*

A jó lelket égi segély támogatja.
És ezen nincs erőd, undok pokolfattyá.

Gyöngyvirág Jóska: *Hátrálva odakiált Szikár-
nak.*

Beste, nem menekülsz most. Kutyát szánni kár!
Végső órád ütött. Vágd jól kupán, Szikár!

Szikár Tódor: *Csontos öklét emeli.*

Ha az én öklöm sújt, nincs köszönet abban.
Nesze!

*Nekifohászkodik, hogy nagyot sujtson. Rontó
abban a pillanatban hátraugrik, elfujja a gyer-
tyát és Szikár ökle nagy lendülettel Gyöngy-
virágra zug le.*

Rontó Pál: *Nevetve.*

Nem jól talál, de jó nagyot csattan.

Gyöngyvirág Jóska:

Sok ez egy bikának! S megugrott a bitang!
Ez a nagy vitézség!

Rontó Pál: *Kacagva.*

Ez a huszárfurfang.

A szentelt gyertyával eltűnik a tornácon.

Kilencedik jelenet.

Gyöngyvirág Jóska, Szikár Tódor.

Gyöngyvirág Jóska: *Fejét tapogatja.*

Jaj az öklöd éle, jaj szegény kobakom!

Szikár Tódor:

Eszünkön ez megint túljárt.

Gyöngyvirág Jóska:

De fogadom

megkeserüli ezt.

Szikár Tódor:

Ne mondd!

Gyöngyvirág Jóska: *Dühösen.*

Végzek véle,

szép pirosra festi még ma este vére
ezt a földet.

Szikár Tódor:

Kifog rajtunk újra.

Gyöngyvirág Jóska:

Soha!

Szikár Tódor:

Merész és agyafurt.

Gyöngyvirág Jóska:

Nem leszek ostoba
magam se mégegyszer, arról már jót állok.
Gyerünk. Veled egy jó tervet kifundálok.
Mindketten el balra a fák felé.

Tizedik jelenet.

Anti, Hukliva, Vaszili.

Anti: *A fák közül jön, még mindig nehezen szuszog.*
Hé gazda, nagy ujság. Húst, bort az asztalra!
Tüstént itt az egész fő sóhivatal ma.
Szomjas minden sótiszt, öreg és fiatal
s remélik, csárdának ez nem sóhivatal.

Hukliva: *Nagy szepegve elővakodik.*
Meghiszek, szomjasok arra a sok sóra.
Latok, van bikessig. A kisértetóra
elmulta.

Vaszili: Pan huszár vámpír elvederte.

Anti: Hát csak szaporán most, jó bort a cseberbe,
tüzeset, mitől a tunya kedv is viszket,
úgy se láttam még csak sótalan sótisztet.

Hukliva: Enyim borocskának vagyon sava, borsa.
Harmatától hajtja legszikkadtabb torzsa.

Vaszili: Szelid báránycsókából nevel bős oroszlán.

Anti: *A fák felé mutat.*
Gyorsan! A sok vendég már erre poroszkál.

Hukliva: *Vaszilihoz.*
Gyöjj! Hordjunk borocska!
Mennek befelé a korcsmaházba.

Anti: *Utánuk kiált.*

A nagy táblát teli!

Kifelé kémlel.

Jönnek. Köztük az a nyápic Lengeteghy.
Akármilyen legyen, ha az nem Szikár Tódor
ott a fák közt. Szólok Palinak még jókor.
El a tornácon.

Tizenegyedik jelenet.

Lengeteghy, első, második sőtiszt, később Gyöngyvirág
Jóska sőtisztnek öltözve, Rontó Pál, Hukliva, Vaszili,
majd Szikár Tódor.

Lengeteghy:

Fidonc! Ilyen kurta kocsma!

Első sőtiszt:

Más itt nincsen.

Második sőtiszt:

Bort s pár jófialatot semmiféle kincsen
másutt nem kapunk.

Első sőtiszt:

Csak beljebb urak, tessék.

Jó bor van itt.

Lengeteghy:

De se gazda, se szíveség!

Hukliva: *Kezében két szellámpával lihegve*

Gazda már itt vagy.

Asztalra teszi a két szellámpát.

Lengeteghy: *Az asztalt próbálgatja, kicsit billeg,
elfintorítja arcát.*

De az asztal csámpás.

Második sőtiszt: *Megpillantja Vaszilit, kezében
két hatalmas butélia borral.*

Azt hozd ide sebtén. Nem kell különb lámpás.

Leül, a többiek is az asztalhoz telepszene.

Vaszili:

Prancs Pan sógenerál!

Leteszi a két butéliát az asztalra.

Első sőtiszt: *Mérgesen.*

Halts Maul! Ha a szó sok,

egy finom nyaklevest én könnyen lesózok.

Lengeteghy:

S pikáns lehet fickó, hát kedvünket keresd:

ennyi sőtiszt hamar elsóz egy nyaklevest.

Nevet a saját viccén.

Vaszili: *Értetlenül.*

Tessék.

Lengeteghy: Konfident vagy!

Hukliva: *Mérgesen Vaszilihez.*

Te bambát! Elveszejt

engem ez a melák.

Rontó Pál: *Bejön s leül az egyik asztalhoz.*

Jó estét, egy meszelyt!

Hukliva:

Ugorjad!

Első sőtiszt:

Csak lassan!

Lengeteghy:

Az a paraszt várhat.

Második sőtiszt:

Harapnivalót is! Poharat még párat!

Hukliva: *Poharat rak át a másik asztalról.*

Pohár pán officir.

Vaszilihez.

Te meg kolbászt sonka

hozod, hogy lábad bír.

Vaszili szalad.

Lengeteghy: *Finnyásan.*

A menü mi csonka.

Első sőtiszt:

Csípős túró is kell.

Lengeteghy:

Rusztikus eledel!

Hukliva:

Magam érte megyem.

Indul.

Rontó Pál:

Engem mért feled el?

Bort kértem.

Hukliva:

Gyön nyomban.

El.

Lengeteghy:

Oh, a jó manirok

hogy megromlottak ma. Szólni alig bírok.

Régen mukkanni sem mert egy ily szemtelen,
pokróc paraszt, ahol urak voltak jelen.

Gyöngyvirág Jóska: *Sótisztnek öltözve belép
Lengeteghy szavai alatt a kerítésen.*

Hja, szerénységgel ma nem ép sokra haladsz.

Jobban nyihelődzik, ha koszos a malac,

maga körül búzt vet s mindent csúnyán kitúr.

Rég elmúlt, hogy az úr a pokolban is úr.

Az asztalhoz megy.

Vaszili: *Egyik kezében meszely bor, másikban tál
kolbásszal, sonkával megrakva. A bort lete-
szi Rontó Pál elé.*

Itt a bor pan huszár.

Rontó Pál:

Köszönöm.

Vaszili: *Az asztalra teszi a sonkás tálat.*

Sunkácska,

hozzája kolbász is s jó pörccs pogácsa.

Lengeteghy:

Bontont hol tanultál?

Vaszili:

Most mi volta hibám?

Lengeteghy:

Előbb az urakat kell kiszolgálni tán?

Vaszili:

Tettem aztat. Előbb bor huszárnak vittem,
mert huszár úr nagy úr.

Lengeteghy:

Ur ám, de nem itten,

ahol officirok maguk amüzálják,

holmi közkatona fogja be a száját,

Prezenciája csak a levegőt rontja
mint a tied.

Vaszili:

Megyek.

El.

Rontó Pál: *Dohogva.*

Sok pipogya porontya,

tíz kevés volna a kardomra ezekből,
vitát hát világért velük nem veszek föl.

Gyöngyvirág Jóska:

Mit dohog az ott?

Lengeteghy:

Tán harci babért keres.

Atkiált Rontóhoz.

Van valami bajod?

Rontó Pál: *Legyint.*

Sóra sem érdemes.

Lengeteghy:

Bárdolatlan fickó!

Első sőtiszt:

Faragatlan alak.

Második sőtiszt:

Tréfája izetlen.

Rontó Pál:

Megsózhatjátok, hacsak

az kell, hiszen sóban dúskálhatnak bőven,
sórakozzanak hát s nyughassanak tőlem.

Szikár Tódor: *Benéz a kerítésen.*

Hihi, ez kendteknek ugyancsak megadta.

Gyöngyvirág Jóska:

De ezt nem is viszi ám el az ebadta
szárazon.

Lengeteghy:

Tanítsuk moresre.

Második sőtiszt: *Odagrik Rontóhoz.*

Te pimasz!

Nem hallottad, hozzád beszélek?

Rontó Pál: *Ránt egyet a vállán.*

Na, mi az?

Második sőtiszt: *Éktelen haraggal.*

Állj fel, ha tiszt szólít!

Rontó rá se hallgat, a sőtisztet majd szétveti a düh.

Hogy ez mily sokat mer?

Rontó Pál: *Még mindig ülve.*

Én katona vagyok s az úr csak sóbakter.

Második sőtiszt: *Ordít.*

Egekbe kiáltó az orcátlanságod!

Vedd le, vagy leütöm fejedről a csákót!

Neked szoltam bitang.

Rontó Pál:

Kinek van csöpp esze,

bolond szóra nem vet.

Második sőtiszt:

Csákót le!

Rontó Pál:

Nem!

Második sőtiszt:

Nesze!

Leüti Rontó fejéről a csákót.

Rontó Pál: *Felugrik, vérben forgó szemmel mered a sőtisztre. Az riadtan hátrál az asztalhoz, de a huszár erőt vesz magán. Felveszi csákóját, leporolja, fejére teszi s visszaül asztalához.*

Ilyen félkótyaság mérgem nem csigázza.

Figura a sőtiszt így felpaprikázva.

Csak nevetem.

Gyöngyvirág Jóska:

Ennek ugyan nagy melle nőtt.

Mire ilyen büszke?

Lengeteghy: *Gúnyosan.*

Keresni kell a nőt!

Cherchez la femme, mondja a francia bölcsen.

Első sótiszt:

Nő?

Második sótiszt:

Ugyan?

Gyöngyvirág Jóska:

Miféle?

Lengeteghy:

Hogy rossz hírét költsem,

fáj kissé.

Első sótiszt:

Kinek?

Lengeteghy:

El sem hiszik talán,

ha nevét kimondom, mert főrangú a lány.

Gyöngyvirág Jóska:

Sejtem, ki.

Második sótiszt: Itt nyomban kifúrja oldalam

a nagy kíváncsiság. Ki az?

Gyöngyvirág Jóska:

Te oktalan,

fű-fa suttogja már. Ki volna más, mint a

dicső generális leánya...

Első sótiszt: *Elhülve.*

Fruzsinka?

Lengeteghy: *Emelt hangon, hogy Rontó is jól hallja.*

Kimondták az urak. Skandalum, hogy magát

dáma így eldobja. Nincsen útjába gát,

vesztébe tör vakon, zörgi minden haraszt,

Fidonc, egy grófnő és egy ilyen sült paraszt!

Második sótiszt:

Hová tette eszét?

Lengeteghy:

Rossz race, nem jófajta.

Ez tévedt ízlésnél több, a vére hajtja.

Rontó Pál: *Aki eddig egyre fokozottabb izgalommal hallgatta a beszélgetést, most indulatosan felugrik, két lépéssel az asztalnál terem.*

Elhallgass te szájas hímpellér perc alatt,
ne várd meg, míg beléd fojtom szennyes

szavad!

Gyöngyvirág Jóska: *Kihívó arccal elébefurakodik.*

Ki hívta kendet? Itt a kend neve hallgass.

Rontó Pál: *Rámered.*

Már megint te vagy az? Ez a kemény kardvas ehallgattat egybe.

Kardot ránt, Gyöngyvirágra akar sujtani, a kard Lengeteghyt találja, aki szó nélkül le-rogy.

Gyöngyvirág Jóska:

Na nem kár ezért se!

A sőtisztekhez.

Csak a fejét, hogy a lábát meg ne sértsel!

Rontó Pál:

Üsd, vágd, ahol éred!

Vadul vagdalkozik. Először a széllámpát veri le, sötétben hadakozik tovább.

Szikár Tódor: *Ujra megjelenik a kerítésnél kezét dörzsölve.*

Darál a sómalom.

Nekem jár a garat. Ez már nem unalom,
fenn ebanya visít, gyászos holló károg
jókedvemben mindjárt víg bokázót járok.

Bokázva eltűnik a fák közt, Gyöngyvirág Jóska bakugrásokkal utána.

Gyöngyvirág Jóska:

Ebbe mind beszorult, látom, a lélekzet,
de most Rontónak is végkép befellegzett.

Tizenkettedik jelenet.

Rontó Pá, Anti, Hukliva, később Fruzsinka és Zsuzska.

Anti: *A tornác felől jön.*

Jézusnak ereje, mi történt itt, Pali?

Rontó Pál: *Döbbenet mered az előtte levő pusztulásra.*

Csak az a jó Isten tudná megmondani.

Hukliva: *Széllámpával jön.*

Szűz Máriám, segítsd! Dúlt itt török, tatár?

Mennyi vér, mennyi holt! Most meg van sag nagy kár.

Anti:

Mit tettél? Fejedbe szállott az itóka?

Rontó Pál:

Ehagyott jó eszem.

Anti:

Biz ezért bitófa jár. Ezt le nem veszi senki fia rólad.
Érted a kisasszony szép szava se szólhat.

Rontó Pál:

Törbe estem, Anti. Ez a sok garázda kisasszonyunk tiszta, jóhíret tépázta.
Nem tűrhettem tovább, a hevem elkapott.

Anti:

Mi lesz?

Rontó Pál: *Maga elé mered, dacosan.*

Nem adom meg magam. Csapot papot itt hagyunk izibe. Mielőtt ránk esnek, elmegyünk Lengyelbe, hogy ott önkéntesnek álljunk. A felkelők vitéz seregében szakadtig küzdünk, mint hősök a regében.
Nincs sok időnk. Gyorsan át most a határon!

Anti:

Menjünk egyszeribe!

Hukliva: *Síránkozva.*

Hát az én nagy károm!

Rontó Pál:

Húsz aranyam van benn. Fedi a kárt fele,
másfelét táskádba Anti, te dugd bele.

Magam meg nyergelek.

Hukliva, Anti el, Rontó Pál indul az istálló felé.

Fruzsinka: *Jön Zsuzskával.*

Hová oly szilajul,

hogy engem meg se lát Rontó Pál hadnagy úr?

Rontó Pál:

Kisasszony.

Fruzsinka:

Én magam siettem szaporán

a jó hírrel. Megjött ám az ordré korán,

mely hadnaggyá teszi.

Rontó Pál:

Későn jött már nekem.

Csillagot nem villant felém sötét egem

szurkos kárpítja sem. Beborult örökre.

Fruzsinka:

Mi szörnyűség esett? Nem tört tán török be?

Rontó Pál:

Láthatja kisasszony! Sarkamban az átok,
elgáncsol, mikor már majdnem célba hágok.

Mennyi nagyot mertem, égis sarkalt hevem
s földönfutó lettem, gyilkos most a nevem.

Kezemen vér foltja, lelkemen bűn terhe,

itt állok szégyenben, megcsúfolva, verve.

Pedig mindenkor csak jószándék vezetett.

Fruzsinka:

Sajnálom Rontó Pál.

Kezét nyújtja Rontó Pál felé.

Rontó Pál:

Nem nyujtom kezemet.
Méltatlan arra, hogy tiszta kéz érintse.
De fogadom, lehull még a bűn bilincse
róla. Levezeklem verejtékkel, vérrel
s ha az Isten ide még visszavezérel,
jövök emelt fővel, tisztábban a hónál.

Fruzsinka:

Imádkozom, hogy így lehessen, Rontó Pál.

Függöny.

MÁSODIK FELVONÁS.

NEGYESEDIK KÉP.

Kamcsatka. Havas jeges, kietlen táj. Háttérben a tenger látszik jéghegyekkel. Baloldalt emelkedésen kerek tornyos, zömök vár körvonalai. A vár talapzata óriási kolonckövekből megépítve, ferdén torpan le a földre. Oldalában ferdén álló, kétszárnyú, erősen megvasalt pinceajtó. Jobboldalt gyér törpe fenyvek közt néhány nyomorúságos cölöpház, a deportáltak viskói. Balról szétszórva tatársátrak. Mikor a függöny felmegy Rontó Pál és Anti állnak a színen. Rontó Pál fejszével farag. Anti csupasz sonkacsonton rágódik.

Rontó Pál: *Vedlett mente van rajta, jó szorosra gombolva. Fején báránybőr süveg fülére húzva. Lábán ormótlan bocskor, kezén ujatlan prémes kesztyű. Nagy fohászkodások közt faragja a fatönköt.*

Hej, töröm itt magam már jó pár órája, de nincs a munkámnak semmi szaporája. Hiába csak Anti, nem munka az mégse, amit sohse öntöz egy csöpp veriték se.

Anti:

Hitvány föld. Nincs vége a sok hókazalnak. Mást se csinálnak itt, csak jeget aszalnak. Hónap-szám nem kerül egy jó zsíros falat.

Rontó Pál:

Koplaltunk eleget Benyovszky úr alatt, de ha bő sarc akadt, volt nagy dinom-dánom. Az volt a szép világ.

Anti:

Vissza is kívánom.

Rontó Pál:

Vertünk seregeket, foglaltunk várakat,
a rabok közt főtiszt nem is egy pár akadt.
A sok metália alig fért mellemen.
Kívágtam magam, ha úgy zúdult ellenem
a had, mint a sáska, mely napot eltakar,
major, vagy obester lettem volna hamar,
csak így tartott volna.

Anti:

A sors másképp szötte.
mert nincs olyan farsang, hogy ne jöjjön bőjtje.
Lőporfüstben nem lelt szemünk kék égnyomot.

Rontó Pál:

A szörnyű sokaság végül is elnyomott.
Hasztalan küzdöttünk mint az oroszlánok,
Lebírt az ellen, mert törbeccsált az álnok.

Anti:

Velünk jól elbántak.

Rontó Pál:

Sose búsulj, Anti,
Nem akarok én itt rabságban meghalni,
mint csóka a havon.

Anti:

Tán már kitaláltad,
hogymint oldjunk kereket?
Lemondón legyint.

Felkopik az állad,
akármerre mégy is. Csupa hősivatag,
jégmező. Eldermed étlen-szomjan a tag
ebben a hidegben. Csonttá fagy az ember.

Rontó Pál:

Van egy út.

Anti:

Na merre?

Forgólódik.

Rontó Pál:

Odanézz! A tenger.

Anti: *Elszontyolodva.*

Hallá nem válhatok, erre hát mit szóljak?

Kontó Pál:

Minek is, fenn úszik az ilyen nagy hólyag
a víz színén, én meg felpattanok rája
s átúszok a világ másik oldalára.

Anti:

Neked csak bolondját járja mindig eszed.

Rontó Pál:

Téged meg lábadról egyszeribe leszed
egy kis éhkop. Fel a fejjel! Ne hagyd magad!
Leszünk még szabadok. Tervem majd csak
akad.

Meglátjuk még egyszer szép Magyarországot.

Anti:

Vigyázz! Valaki, úgy nézem, motoszkál ott.

Második jelenet.

Előbbiek, Szikár Tódor.

Szikár Tódor: *Orosz katonaruhában.*

Gézenguzok, itt a napot mit lopjátok?

Rontó Pál:

Lopnám én. De napot hétszámra nem látok.

Szikár Tódor:

Velem ne feleselj! Befogd a pofádat!
Vagy tán kancsukával kenessem a hátad?
Dolgozni, rest kutyák!

Rontó Pál:

Havat boronáljak?

Anti:

Vagy jeget cserezzünk?

Szikár Tódor:

Lekopnak a hájak
rólad is hamarost, te lompos zsírsátor,
most jól figyeljete: a pán gubernátor

szigorú parancsba adja minden rabnak:
vidrát, nyusztot löni...

Rontó Pál: Mivel?

Szikár Tódor: Puskát kapnak
s löport mind a rabok. Usgyi a csalitra!
Nyüzsög ott a nyuszt, a mándruc, meg a vidra.

Rontó Pál:
Na lőttem már muszkát s döggivel kozákot,
burkust, franciát is, biztos célba vágott
golyóm, de nem lőttem én mándrucot soha,
nem fagyoskodtatott vidrák rőt potroha.
S mióta elhagytam Verhovinát s Husztot,
nem fogdosztatott még senki vélem nyusztot,

Anti:
Aztán meg rettentő messze az a csalit.

Szikár Tódor:
Az ne rémisztgessen, finom fogat van itt.

Rontó Pál: *Felvillanó tekintettel.*
Fogat?

Szikár Tódor: De még hozzá milyen fényes fogat!
Hozom mindjárt.
Bemegy az egyik sátorba.

Rontó Pál: *Felfohászkodik.*
Uram! Csakhogy megint lovat
láthatok. No Anti, ló kerül aláink ma.

Anti: *Megpillantja Szikárt, aki kutya fogattal jön ki
a sátorból.*
Na szép kis ló!

Rontó Pál: *Riadtan.* Mi ez?

Szikár Tódor: Befogva a szánka.

Rontó Pál:
Micsoda két Ráró, nem nyerít, de ugat.
Jaj, még letapossák lompos, nagy farkukat!
Mire fogjam őket, gyeplőre, pórázra?

S hogy jobban fussanak, talán koncot rázva szaladjak előttük?

Szikár Tódor: Indíts csak szaporán.
Repülnek majd veled a hó parázs porán.

Rontó Pál: *Megfogja a gyepelőt.*
Gyi hát két paripám, két jó lovam Ráró,
Villám.
Elindítja a kutyafogatot.

Anti: Ilyen rangos fogaton még báró
s gróf se jár. Itt meg tán pikával és karddal
a svalizsér is csak kutyaháton nyargal?
Kivülről rettentő ugatás, csaholás hallatszik.

Szikár Tódor: *Gúnyos vigyorgással.*
Na, megbokrosodtak Rontó paripái?

Rontó Pál: *Dúltan jön be, kezét nyomkodja.*
Ebszánnal se fogok újfent karikázni.
Eb a gazdája is, istenverte muszka,
nem való magyarnak ez a kutyacsuszka.
Nem is kutyák ezek, mind toportyánféreg.
Mint a zúgó darázs, kit elönt a méreg,
úgy estek nekem, hogy kicsit megbizgattam
a hátsófülüket. Egybe nekem pattan
a két dög, morogva fogát vicsorgatja,
száján méreghabos nyálát kicsorgatja.
Majd szét szedtek, nem volt gát nekik a béklyó,
közéjük rúgtam hát, mintha én volnék ló.
Most a dolog aztán kettőjük közt peres,
majd felfalja egymást a két fain deres.
No, nem hiába már nagyapám megmondta
régén, hogy kutyából sohse lesz remonda.
Kint újra felhangzik a dühös kutyamarakodás.

Szikár Tódor:
Jaj a kutyák! Mit szól majd a tatár murza?
Ha kár esik bennök?
Szalad ki a kutyákhoz.

Rontó Pál: Ennyi herce-hurca
két rossz dögért!

Anti: Te is kedvelted a pumit.

Rontó Pál:
A Pumi! Csak látnám!

Harmadik jelenet.

Rontó Pál, Anti, Murza, a murza két kísérője,
Gyöngyvirág Jóska tatár ruhában.

Murza: *Éktelen dühvel.*

Hé, mindjárt megpuhít
ez a korbács, polyák s megtanít móresre!
Mi van a kutyákkal, kutyahitű beste?

Rontó Pál:

Kérdezd a profóztól, ebfejű tatárja.
Az fogja most őket szorosabb kantárba.
Antihoz.

Na a kutyaságot ez az ország ontja,
kinek feje kutya, kinek a forspontja.

Murza:

Mit mond?

Tatárkísérő: *Tolmácsolva.*

Ő nem hibás. A muszka porkoláb
hozta a fogatot s az bajlódik tovább
most vele, mivel ő a módját nem érti.

Murza: *Jóindulatún.*

Ne neheztelj akkor! Nem akart megsérteni
szavam. Igyál polyák! Jóféle kancatáj
ízét megszerezte szekfűszeg, bors, fahéj.
*Leakasztja övéből a kulacsot, Rontó Pál felé
nyújtja.*

Rontó Pál: *Huz egyet a kulacsból, fintorgó arccal.*

Fene ital, akár fojtott, vagy erjesztett,
bennem nem valami nagy gusztust gerjesztett.
Bort adj a magyarnak, sonkát a javából!
Az is bolond, aki ilyen italt párol.

Ez a tatár is csak olyan gyüge fajta:
megfeji a lovat, nemhogy ülne rajta.

Murza:

Mit mond?

Gyöngyvirág Jóska: *Aki a murza mögött ólálkodott, odaugrik.*

Oh nagy murza, ez orcátlan sértés,
Amit ez tőled kér, tisztátalan sértés.

Murza: *Nem jól érti, bambán.*

Sértés... sértés?

Gyöngyvirág Jóska:

Igen. Disznósonkát kért a
rab polyák s rá bort, mit úgy tilt a próféta.

Murza: *Éktelen dühre gerjed.*

Oh te gyalázatos, hitetlen, föld átka,
Előttem mersz venni disznóhúst a szádba?

Anti:

Bár vehetnék, de nem láttam esztendeje.

Murza:

Csend, mert cafrangokba lóg majd a pendelye,
ki száját kinyitja. Félholtra veretem.

Második tatár: Nagy murza, bocsáss meg! E tá-
vol tereken

sohse járt ez szegény, mi illik, nem tudja,
úgy is rájárt nagyon már a balsors rudja.
Sérteni nem akart.

Első tatár: *Rontó Pál fülébe.*

Kérj gyorsan kegyelmet!

Murza:

Mit súgtok-búgtok ott?

Első tatár:

Ami tőle telhet,
megteszi, azt mondja, hogy megengeszteljem.

Murza:

Az más. Ha szépen kér...

Rontó Pál: *Antihoz.* Mit szólsz? Ne resteljem?

Anti:

Mondhatsz, amit akarsz, ezek úgy se értik.

Csak add meg a módját, ereszkedj le térdig.
 Rontó Pál: *Térdreereszkedik, hadarva mondja
 mondókáját.*

Murza, te tündöklő, csodálatos... marha,
 nem ejtett a földre a jó Isten marka
 ilyen tulkot s párod nincs egyetlen tatár,
 mert hájfejed nem is kutya, hanem számár!

Murza:

Mit mond? Mit mond?

Első tatár: Csodás, tündöklő, páratlan.

Murza: *Mosolyogva a szakállát simogatja.*

Nagyon jól van,

Rontó Pál: *Folytatja.*

Az már biztos, hat árad van
 a barmok vásárán. De kinek agg kora,
 ne vegye zokon, ha a szarva akkora
 száz feleség mellett.

*Égfelé terjeszti karját, mintha könyörögne,
 de a murza szarva nagyságát mutatja.*

Murza:

Mit mond?

Második tatár:

Ne vedd zokon

s árad határtalan.

Murza:

Haragra nincs okom.

Jól kiengeszteltél nyájas szavú polyák.

Rontó Pál:

Magyar vagyok Murza, virágos nyoszolyák
 ringattak álomba a szép rónaságon,
 hol arany vetés ring s gyümölcs árnyas ágon.
 Édes zöld a pázsit, nem halottas fehér.
 Csillag a lány szeme, csókja kincsel felér.
 A tündöklő nap meg lángot önt le, mézet,
 Nem tudod, hol legszebb, akármerre nézed.
 Hegyek zöld füzérét vizek kék szalagja
 koszorúba köti, hímesen szaladja
 körül. Imádkozva szól róla csak a szám:
 ez a gyönyörű föld az én magyar hazám.

Murza:

Nem értem, mit mondasz, de oly szépen mon-
dod,
hogy én testvércsókka! teszem rá a pontot.

Rontó Pál: *Meghatva.*

Nincsen nálad Murza egyszerűbb, jobb lélek,
most hát igazában bocsánatot kérek.

Murza: *A tatár tolmácshoz.*

Mondd neki, mostantól a szívembe zártam.
Enyhíteni fogom bús rabságát. Bátran
fordulhat hozzám, ha szívét szükség nyomja.
Erre meg áldomást iszunk most itt nyomba.
Vendégeim vagytok.

Második tatár: Meghívott a murza.

Anti:

Végre megdagadok, mint egy degez burza!
Mindnyájan el a murza sátorába.

Negyedik jelenet.

Szikár Tódor, Gyöngyvirág Jóska.
*Szikár Tódor és Gyöngyvirág Jóska a színpad
két ellenkező sarkából jönnek. Középen össze-
találkoznak, hosszasan vizsgálják, méregetik
egymást.*

Szikár Tódor:

Az urat már láttam.

Gyöngyvirág Jóska: Maga is ismerős.

Szikár Tódor:

Egy szóra, ha útja nem nagyon sietős.

Gyöngyvirág Jóska:

Ugy hiszem, egy útba járunk.

Szikár Tódor:

Az meglehet.

Gyöngyvirág Jóska:

Szép vidék.

Szikár Tódor: Csak únom ezt a makacs telet.

Gyöngyvirág Jóska:

Csikorog. De egynek itt is befütök én,
hogy verejték csurog homlokán, üstökén.

Szikár Tódor:

S menten jégcsappá fagy, a hideg aránya
oly nagy fokot öltött.

Gyöngyvirág Jóska: Ugye, azt a fránya
huszárt vélelmezi maga is?

Szikár Tódor:

De csak azt,

ki velünk vakmerőn oly rég tengelyt akaszt.

Gyöngyvirág Jóska:

Elhajszoltuk ide a világ végére,
de bőre vastagabb, mint itt a jég kérge.
Ám hasztalan üzzük tele holdtól újig;
végül mégis minden csapdánkából kibújik.

Szikár Tódor:

Mit tegyünk?

Gyöngyvirág Jóska: *Fejét vakarja.*

Még kifog rajtunk ez a féreg.

Szikár Tódor:

Ha addig élek se!

Gyöngyvirág Jóska: Majd szétvet a méreg!

De ki kell módolnunk valamit ellene.

Szikár Tódor:

Megvan. Farkasokat, medvéket kellene
uszítani rá.

Gyöngyvirág Jóska: Eh! Kárbaveszett dolog.

Más kell ide: holmi csalafinta horog,
mit gyanutlan bekap s nincs szabadulása,
minden mozdulattal csak mélyebbre ássa
magát a verembe, mely csúful megfogta.

Szikár Tódor:

Remek terv! De hogy lesz majd a verem fog-
lya?

Gyöngyvirág Jóska:

Nyugtalan lélek ez. Vágyik haza szörnyen.
Ez a vágy hát a tör, hogy végkép letörjem.

Szikár Tódor:

Tervet sző, hogy szökjék?

Gyöngyvirág Jóska:

En kezére járok

s végül elnyeli a feneketlen árok.

Biztos csalétkem van, bele is harap hát.

Gyerünk most cimbora s rakjuk le a csapdát.

Mind a ketten el.

Ötödik jelenet.

Afanázia, Imcsik, később Rontó Pál és Anti.

Kinn nagy kutyacsaholás és kiáltozás.

Afanázia: *Dúltan rohan be a színre.*

Segítség! Segítség!

Imcsik: *Utána rohan. Jézusnak ereje!*

Afanázia:

Hol van?

Imcsik: Megállt, hogy a kutyákat megegye,
oszt ránk esik megint. Segítség!

Afanázia:

Emberek!

Rontó Pál: *Kiugrik a murza sátrából.*

Mi baj?

Meglátja Afanáziát.

Szép kisasszony, mibe segíthetek?

Imcsik: *Reszketve.*

Jaj nekünk.

Rontó Pál: Ennek meg mitül szállt így kedve
az inába?

Afanázia: Ránk tört az erdön egy medve.

Rontó Pál:

Hol az a beste dög?

Imcsik: *Még mindig reszketve.* Eszi a kutyákat.

Rontó Pál:

És boldog a hitben, hogy lovat zabálhat.

Imcsik:

Jaj, tüstént itt terem.

Rontó Pál: Nem, amíg én élek.
Mindjárt végsőt szusszan az a beste féreg.
Anti a fejszémet! Lepjük meg a komát!

Anti: *Két fejszével.*
Gyerünk! Rég nem ettem medvetalp kocso-
nyát.

Rontó és Anti el.

Hatodik jelenet.

Afanázia, Imcsik.

Afanázia:

Bátor legény. Ki ez?

Imcsik: Magyar rab, úgy tudom.

Afanázia: *Felragyog a szeme.*

Magyar rab? Minket is, engem s két kis hugom
magyar rab oktatgat. Milyen tudós! Ez meg
bátor.

Kint dühös morgás hallatszik.

Imcsik: Jaj a medve! Még früstökre esz meg.

Bozse moj!

Kint nagy bődülés és tompa zuhanás.

Végünk van! Nekibőszült méhkás
el nem veri innen.

Hányja magára a keresztet.

Hetedik jelenet.

Előbbiek, Rontó Pál, Anti.

Rontó Pál: *Megtépázva jön be.*

Muszka, ne óbégass!

Ott hever a medve. Bőröd ki nem lyukadt,
de az ő bőréből földi majd magukat
jó meleg takaró, kedves kisasszonyka.

Anti:

Én a talpát kapom.

Imcsik: *Már vidámabban.* Nekem jut a sonka.

Afanázia: *Rontó Pálhoz.*

Csak téged hagynak ki, pedig te vagy bátor,
Hanem az én apám itt a gubernátor,
megmentettél engem, mondd hát el azt, ami
szíved vágya.

Rontó Pál: Vidrát, nyusztot suvasztani
ne küldjenek, ez az egy a kívánságom.
Huszár nem mívelt még soha e világon
ilyen cudarságot.

Afanázia: Apámnak majd szólok.
Jó sorod lesz. Nem rossz hely ez.

Rontó Pál: Csak a hó sok,
meg a jég se kevés, de jó tartós a tél.

Afanázia: Hidegtől hogy félhet, kinek szíve acél?

Rontó Pál: Akárhogy mint van, ez mégis idegen táj.
A távol hon képe a szívben igen fáj
s úgy húz vissza, mint a mégneshegy a vasat.

Anti: Más ott a kenyér is.

Rontó Pál: Téged csak a hasad
kormányoz, de minket a rög hatalma fog,
az ég kékje, melyen szelíden andalog
fellegnyáj s tereli láthatatlan pásztor.
Többi társammal is szóltam erről párszor.
Ki is terveltük...

Afanázia: *Közbevág.*

Hé Imcsik, menj sietve
fel a várba! Ne félj, nem bánt már a medve.
Jelentsd meg, mi történt, mondd, hogy megyek
nyomba

én is, ne féljenek.

Imcsik: Igen, kisasszonyka.

Nyolcadik jelenet.

Előbbieket az Imcsik nélkül.

Afanázia:

Vigyázz a nyelvedre! Majd el-szóltad magad
az Imcsik előtt most. Nem tudod, hol akad
árulód. Pedig már minden jó úton van.
Előkészítettük a tervet suttyomban
Magyar tanítómmal.

Rontó Pál:

Hát be van avatva?

Afanázia:

Hiába zárják a kaput hét lakatra,
kitörünk a várból. Többé semmi korlát
utunkat nem állja. Föl csak a vitorlát,
neki a tengernek jó széllel!

Anti: *Tapsolva.*

Jaj de jó!

Afanázia:

Ez is velünk jön hát?

Rontó Pál:

Ha bírja a hajó.

De mit beszélek! Nincs itt egy árva sajka.

Anti: *Csüggedten.*

Megint benne vagyunk hát nyakig a bajba.
Mindig ilyen is volt a szencséd Pali.

Rontó Pál:

Célig csak eljutunk, de soha célba mi.

Afanázia:

Utban van a hajó, kiköt pár nap múlva.

Rontó Pál:

Csak az ég kegyelme kicsit felénk nyulna!

Afanázia:

Itt lesz az. Bizzatok hát mindenek felett!
És ha üt az óra, megadjuk a jelet.
Most megyek!

Int Rontó Pál felé.

Rontó Pál:

Kisasszony!

Búcsúzik.

Anti: Szép lány, jó kabala!
Jó, kinek mindenütt akad őrangyala.

Rontó Pál:
Angyalom csak egy volt. Ma már messze álom.
Őt és szép hazámat tán már sose látom.

Függöny.

Ugyanaz a szín, csak a tengeren ott áll most havas árbócokkal és kötélzettel egy hajó.

Első jelenet.

Zsuzska, Anti.

Zsuzska: *A vár felől jön. Félig magyarosan, félig oroszosan, de jó téliesen öltözve. Megpillantja Antit, aki nagy döcögve jön a deportáltak háza felől.*

Ez meg mi a csoda? Hát legyen akárki, ha láttam valaha már hőembert járni.

Anti: *Olyan mint egy mozgó fehér hódömbic.*
Ej de szemrevaló, fájin fehér cseléd!
Nem lebbent még Anti, ilyen tündér eléd.

Zsuzska:
Mozgó hógolyóbis! De lám erre sandít.
Uram fia! Ő az. Csak ismerem Antit?

Anti:
Takaros kis jószág! Gyöngé csibehúsa,
fullánkös két szeme: ez bizisten Zuzsa.

Zsuzska:
Adj Isten! Anti úr kend, ha nem csal szemem?

Anti:
Te meg Zsuzska volnál, ha jól emlékezem.

Zsuzska:
Bizony nem reméltem ezt a találkoztót.

Anti:
Én se. Mondd hát sebtén, ide mi szél hozott?

Zsuzska:

Szél? Még hogy mit nem mond? Nem szél volt
az, orkán.

Csak egy csepp híjja, hogy nem akadtunk
horgán.

Hullámok tátozó szája majd bekapott.

Anti:

Hogyne ilyen ennivaló, szép falatot!

Zsuzska:

Kendnek egyéb sincs eszébe, mint az evés.

Csak az ilyen falat félfogára kevés,
akár az orkánnak.

Anti:

Ne berzenkedj csibel!

De petyegd el gyorsan, hogy is kerülsz ide
a világ végére, hol a madár se jár.

Zsuzska:

Jómadár annál több, Antikám, ügyebár?

Anti:

Úgy látom, nincs sehol olyan hideg sajna,
hogy tőle a nőknek nyelve is befagyna.

De Fruzsín kisasszonyt, mondd, már nem
szolgálod?

Zsuzska:

Nem kisasszony az már. Nemrégén beállott
a menyecske sorba.

Anti:

Férjhez ment?

Zsuzska:

Nem, várta

a te pajtásod, míg elhervad a párta
szép fején s lányága epedésben telt el,
ennek meg híre sincs, mint kit a föld nyelt el.

Anti:

Roszbabb ez annál is. No de mit háborgok!
Legyint.

Z s u z s k a :

Ürnőmet megkérte Apraxin tábornok.
Mit tegyen? Hozzáment. Apja is unszolta.
S mert gubernátor lesz férje itt, úgy szólt a
kósza hír, elküldött, nézzek széjjel, vajjon
ezen a vidéken milyen világ vagyon?

A n t i :

Rút világ. Eljönni eszébe ne jusson.
Oldozkodjék tőle mindenféle jusson.
De téged meg Isten attól oltalmazzon,
meg ne mondd Palinak, hogy Fruzsinka
asszony.

Túl nem élné. Ugyis azt tartja a lelket
benen csak, hogy egyszer tán még rátok lelhet.
De itt gebedünk mi ezen a mostoha
földön. Nem kerülünk haza többé soha.

Z s u z s k a :

Megsegít az Isten!

A n t i :

Itt tán ránk se akad
a hátamögött. De ne is mutasd magad
Pali előtt. Jobb, ha nem jársz itt csak gyéren.
Igérd meg, hogy nem szólsz neki.

Z s u z s k a :

Megígérem.

A n t i :

Most menj! Jöhet Pali s csábít az alkalom.
Zsuzska indul. Anti utána szól.
Nem szólsz?

Z s u z s k a :

Nem, de majd kifúrja az oldalom.
Zsuzska el.

Második jelenet.

Rontó Pál, Anti.

Rontó Pál: *A deportáltak háza felől jön.*

Itt a hajó.

A n t i :

Látom.

Rontó Pál:

Fel is kapunk rája.
 Űt a szabadulás régen várt órája.
 Készen áll mindenki. Nem várunk csak arra,
 hogy a gróf a várból a jelet megadja.
 Aztán hajrá!

Anti: Félek, ez nem huszárvágta.
 Csökönyös balsorsunk akkor támad hátba,
 mikor nem is várjuk.

Rontó Pál:

Ne félj. Nem lesz hiba...
 Kezünkre jár fenn a szép Afanázia.
 Van híve sok, itt is akad puskaféle,
 de őrt s nem mándrucot puffogatunk véle.

Anti: Könnyen szemet szúr, ha nagy nyüzsgést
 látnak itt.

Rontó Pál:

Rejteknek vesszük a tatárok sátrait.
 Ma este toros, nagy ünnepüket ülik,
 egy kis sürgés-forgás így hát fel nem tűnik.

Anti: Jönnek a vár felől.

Rontó Pál: *Arra figyel.* Ez Afanázia!

Anti: *Gúnyosan, és keserűn.*
 Sorsunknak kedve kelt, megint hibázni ma.

Harmadik jelenet.

Rontó Pál, Anti, Afanázia.

Afanázia: *Lihegve jön, mikor megpillantja Rontót
 fellélegzik.*

Még se jöttem későn.

Rontó Pál: Mi baj?

Anti: Elárultak?

Afanázia:

Csepp hijja. Fújnak rád ugyancsak a rútak:
egy more tatár, meg egy ösztövér porkoláb.

Anti:

Szikár Tódor lesz az.

Rontó Pál:

No mondja csak tovább
kisasszony.

Afanázia:

A tatár összesúgott vele,
hogy tört vetnek neked s abba biztos bele
zuhansz nyakig, hiszen bízol bennük vakon.

Rontó Pál:

Megzörgette a gaz mult éjjel ablakom,
hogy rejtek utat tud s nála van a kulcsa.
Azon át a várba oson, hogy felgyújtsa.
Vele megyünk mi is és az órségre csapva
be vesszük a várat.

Afanázia:

Éppen ez a csapda.
Az alagútba csal az átkozott tatár.
Elrejtőzve ott sok gonosz cinkosa vár
s rátok esnek.

Anti:

Tervünk pozdorjává vágva.

Rontó Pál:

Itt penészedhetünk örökös rabságba.

Afanázia:

Ne csüggedj, azért még minden el nem veszett.
Szándékát most tudod, szedd össze hát eszed.

Anti:

Előszedem, ami csöpp csak bennem csullang
s megmutatjuk nekik, mi a huszárfufang.

Rontó Pál:

Köszönöm kisasszony, hogy szólt.

Afanázia:

Isten veled!

Sietek most vissza.

Rontó Pál:

Mi várjuk a jelet.

Negyedik jelenet.

Rontó Pál, Murza, ünneplő tatárok, táncosok.

Murza: *Kissé már ittasan, jön sátrából. Utána ünneplő sokaság. A murzának részint, mert ita-
los, részint mert nem tudja jól a nyelvet. Erős
kézmozdulatokkal igyekszik megértetni, amit
szóval elmondani nem tud.*

Bús magyar, mit kotlod csak magadba,

mint tik?

Itt nagy heje-huja, szép vigasság mindig!

Fel fejjel! Nagy ünnep. Te orrod mit lóg hát?

Vállára teszi a kezét.

Cserka: *A murza lánya.*

Hé lányok, daloljunk neki egy szép nótát!

Murza:

Ünnepen sátorom neked is ad helyet.

Tisztelj meg engemet s egy kis káncatejet

hörpints a tülökből. Jószívvel kínálok.

Rontó Pál:

Köszönöm.

Murza: *A sátorba megy Rontó Pállal leülnek úgy,
hogy a nyitott sátorból kilátni az ünneplőkre.*

Te meg csak kezd a dalt kislányom.

Cserka: *Középre megy, kezében szalagos, húros
hangszer, megpengeti s énekelni kezd.*

Zöld magányban, lágy mohágyban

hűvös forrás csörgedez.

Messze néznek balga bércek,

kéklő ormuk ködve vesz.

és a forrás, csacska, formás

szóval rebtent halk regét,

csókról súgva, tele zúgja

az erdő lombrejteket.

Jaj de feljő, sötét felhő,
lomha árnyat hullató.
És a téren szűz fehéren
egyre hull, csak hull a hó.
Forrás fázik, hóban ázik,
csacska szava nem ered.
Mintha fájna néma szája
S kis szívére jég mered.

De im zengő, csókos csengő
csélszap csákkal felcsacsog,
megcsörrennek, csilingelnek
gyémántlelkű jégcsapok.
Medvemancson, gimaggancson
ezüst csengő, millió.
Jeges erdön tombol pergőn
a táncos ribillió.

Messze hangos, ércharangos
gimek szöknek szerteszét,
Zajdult erdő s ágon csergő
madár küldi száz nesztét.
Csak a béna, egyre néma
forrás dermed hallgatag.
Lányok, költsük, dalunk töltsük
belé: édes zuhatag.
hallatán majd felfakad tán
szívéből a könnypatak.
*Táncba kezd, a lányok vele táncolnak. Tánc
után szétszaladnak a sátrak közé s a szín pár
pillanatig üres.*

Ötödik jelenet.

Rontó Pál, Fruzsinka, mint látomás.

Rontó Pál: Bódorogva jön ki a murza sátorából,
tétován néz szét. Már alkonyodik.
Hé, Anti! Merre vagy? Hé! Senki. Egy árva

lélek sem akad itt az egész határba?
 Szómlra nem jön válasz. Milyen gonosz játék
 ez itt velem? Mintha alakokat látnék.
 Igen... itt rajzanak körültem két felen.
 Átkozott murzája, mit itatott velem?
 Vagy megbabonáztak a bűbajos boncok?
 Szívem könnyű, mintha mázsás kőkoloncok
 szakadtak volna le róla. Most úgy érzem,
 át tudnék repülni vízen, síkon, bérceken.
 Vágy ereje sodor vihar szélnél jobban
 az édes magyar táj a szívemig dobban.
 Káprázat hatalma, nyugózhat így lelket?
 Vagy haza jutottam volna? De közelgette
 ott valaki...

Legyint. Ködkép! Egyedül ki is mer
 járni most? Te vagy az Cserka?

Fruzsinka: Rám se ismer
 Pali? Vagy talán már egész elfeledett?

Rontó Pál: *Amulva.*
 Kisasszony! Fruzsinka! Maga az? Nem lehet.

Fruzsinka:
 Az vagyok, akit lát.

Rontó Pál: Higgyek-e szememnek?

Fruzsinka:
 A szívének higgyen. Szív nem csal sosem meg.

Rontó Pál:
 Jöjjön hát közelébb. Nem reméltem már azt,
 hogy valaha lássam.

Fruzsinka: Minden lépés fáraszt,
 oly messziről jöttem s messze kell még
 mennem.

Rontó Pál:
 Menjünk együtt! Kemény akarat ég bennem,
 hogy innen kitörjek. Napfény, selymes pázsit,
 rengő búzatenger, amit lelkem áhít.
 Kiviszem ebből a fehér hópusztából.

kisasszony. Kitelik ennyi egy huszártól.
Csak a kezét adja.

Fruzsinka: *Kezét nyújtja.* Odáig nem ér el.

Rontó Pál: *Szemét dörzsöli.*

Mintha nem is látnám. Fehér a fehérrel
egybefolyik.

Fruzsinka:

Biztos elfeledett. Képem
régén halaványra hervadt már lelkében.
Messze volt, soká jött. Ki tud annyit várni?

Rontó Pál:

Én el nem feledem, történnék akármi.
Ki nem irthatja jég, hófergeteg vésze,
olyan naplángolás nincs, mely eleméssze.
Nem tudom, hogy most is, mint álmoktól

részeig,

nem azért látom-e, mert szívembe nézek.

Fruzsinka:

Oh a szív szegény rab, vergődik elzárva
búsán, tehetetlen, mint kalitban árva
kis madár. Repülne, de vas börtön tartja,
hasztalan hívja száz tündérsziget partja.
Langy szelek, balzsamok csókolnak rá lázat
s addig káprázik, míg maga lesz káprázat.

Rontó Pál:

Nem lehet tűnő kép, csalóka ködfátyol.

Fruzsinka:

Valónál testebb a varázs, mely elbájol.
Az álom a miénk, de csak játszik velünk
a valóság, melyet hasztalan kergetünk.
S lelkét örök béklyó bús nyögébe csapja,
ki magát áltató, vak reménység rabja.

Rontó Pál:

Jaj, kétszer rab vagyok, két verembe estem,
messze szívem fogoly, itt meg lelkem, testem.
De kívágom magam a jégkalodából,
nincs oly nagy baj, miből huszár ki nem lábol

s végtelen tengerek sorát átalússza,
ha szíve s hazája, két delejvas húzza.

Fruzsinka:

És ha megcsalódnék s szíve nem találna
arra már, kit annyit dédelgetett álma?

Rontó Pál:

Beérné álmával. Örökétig szóné,
soha nem akarna ébredni se többé.

Fruzsinka:

Búbájos, szép álom!

Rontó Pál:

Most valóra válik,
csak kinyujtom kezem, kisasszony, magáig.
Feléje indul, a kép halványul, távolodik
Mi az? El nem érem?

Fruzsinka:

Csillagot ki ér el?
Hát még csillagképet, ha rezgőn fehérrel
sötét tengerszemben.

Rontó Pál:

Én mégis megfogom!
A látomás eltűnik. Rontó Pál kábán torpan meg.
Eltűnt! Csak a holdfény reszket a várfokon.

Hatodik jelenet.

Rontó Pál, Gyöngyvirág Jóska, Szikár Tódor, Anti.

Gyöngyvirág Jóska: *Rontó mögött terem, válla
lára teszi kezét.*

Te meg mit lógatod az orrod?

Rontó Pál: *Felrebben.*

Ki szólít?

Gyöngyvirág Jóska:

Én vagyok. Itt a perc. Hívd csak gyorsan Tónit.
A kulcs kezemben van, a rejtekút tárva,
azon át hamarost feljutunk a várba.
Mint villám vágunk be.

Rontó Pál: *Kiáltva*

Anti! Hé! Na, fuss hát,
hozd a gyíklesőt s a mándrucölő puskát.

Anti: *Két ócska mordállyal jön.*

Pali, kinek van most mándrucölni kedve?
Sok lesz egy napra. Nem volt elég a medve?

Rontó Pál: *Elveszi tőle az egyik puskát.*

Nem mándrucra megyünk.

Anti: Hát mire?

Rontó Pál: Muszkára.

Most aztán szükség lesz jó huszármunkára.

Anti: Szem muszkát se látok, csak egy keshedt
tatárt.

Ha két puskát is lát, nem tesz magába kárt
nagy rémületében?

Gyöngyvirág Jóska: Elhallgass te dagadt!

Most gyorsan utánam. Hull már le a lakat.

*A lakattal motoz a pinceajtón. Leemeli az aj-
tón átvetett vasgerendát.*

Rontó Pál: Az ajtó még zárva.

Gyöngyvirág Jóska: Nyitom.
Kinyitja az ajtót. Most előre!

Rontó Pál: Hogy be ne csapódjon, Anti légy az őre!

Anti: *Megfogja az ajtószárnyat.*
Mit csináljak vele?

Rontó Pál: Mindig csak engem nézz!
Csak azt tedd, amit én.

Anti: *Nyögve.* Ej de fene nehéz.

Gyöngyvirág Jóska: Nem tartod sokáig. Már indultok velem.

Szikár Tódor: *Megjelenik a pincegátdorban.*
Gyorsan! Nagy bajt hozhat minden késedelem.

Rontó Pál: Gyerünk! Alig várom, hogy a várba jussak,
de nem ismerem a járását.

Szikár Tódor: A bajuk csak
 ennyi? Mutasd nekik az utat. Jó magam
 máris megyek.

Rontó Pál:

Gyorsan! Fő az, hogy a nyakam
 ne törjem, ha lépni rossz helyre találok.
 Mutasd hát, merre van lépcső, lejtő, árok,
 nyomon követlek.

Gyöngyvirág Jóska: Jól vigyázz! Itt egy lépcső.

Rontó Pál: *Nagyot taszit rajta, hogy bezuhan a
 pincébe.*

Poklokig meg ne állj! Rajta! míg nem késő,
 csapd rá irgalmatlan a vasajtót, Anti.

Anti bevágja az ajtót.

Ítélet napjáig innen nem suhan ki.

Gyöngyvirág Jóska: *Belülről.*

Nyisd ki! Mit csinálsz ott adta teremtetten?

Rontó Pál:

Ez a hatökör az ajtót elengedte.

Gyöngyvirág Jóska:

Nyisd ki menten! Siess!

Rontó Pál:

Jut eszembe.

A lakatot ép most zárom a reteszre.

Keresztet is vess rá Anti, másképp, félek,
 még kitörhet innen ez a gonosz lélek.

Gyöngyvirág Jóska: *A kaput döngeti belülről.*

Mi az? Hát nem nyitod? Ezt megkeserülöd.

Rontó Pál:

Jobb, ha sötét lepi tenger sötét bűnöd,
 ármányos áruló. Lépre csalsz, úgy vélted?
 Am a lép nem engem fogott meg, de téged.
 Ha huszárral kezdesz, jól kösd fel az eszed,
 másképen holtodig csak a mérget eszed.
 Ha te éles tört fensz, különbet fenek én
 most pedig gebedj meg a verem fenekén.

Hatodik jelenet.

Rontó Pál, Anti.

Anti:

Na, ezzel elbántál.

Rontó Pál:

Meg is érdemelte.

Gonoszsággal bélelt ennek teste lelke.
 Azon mesterkedett száz fortély, gáncsa,
 hogy szekerünk egyre csak kátyuba rántsa.

Anti:

Nekem is ismerős sanda ábrázatja.
 Csak rá néz az ember s a hideg rázhatja.
 Almomba se lássam, legjobb tőle távol.
 Még fáciánt se ennék én ezzel egy tálból.
*Ebben a pillanatban nagy dörrenéssel rakéta
 száll fel a várból.*

Rontó Pál:

Antikám! Itt a jel.

Anti:

Fényes a csóvája.

Rontó Pál:

Út a szabadulás régen várt órája.
 Szerencsét hozott, hogy póruljárt a sátán.
 Antikám, megél a huszár a jég hátán.
Második rakéta száll fel.
 De mit tátjuk itt a szájunkat hiába.
 Gyorsan, egynek itt, másiknak ott a lába!
A cölöpház elé siet.
 Hé emberek! Talpra! Most leszünk szabadok
 Anti, nógasd őket te is hát!

Anti:

Szaladok.

Kiáltozva szalad be a házak közé.

Nyolcadik jelenet.

Rontó Pál, Afanázia, Fruzsinka, debortáltak.
várbeliek.

Rontó Pál: *A cölöpházak közül elősereglő emberekhez.*

Véreim, magyarok, fel most a fejetek,
itt a perc, hogy megint szabadok legyetek.
Ott vár a hajó s a tenger pusztasága.
A roppant világnak bátran neki vágva
vajjon eljutunk-e szép hazánkba újra.
Fenn a várban huszártrombita szól.

Anti: *Elölép az összesereglettek közül.*

Hallod? Fenn a kürt a huszár marsot fujja.

Rontó Pál:

Angyal harsonája se zendülhet szebben,
de annyiszor megcsalt már a remény.

Magyar rab: *A várból sereglő deportáltak élén.*

Ebben

megbízatsz most Pali. Elhiheted bátran,
hogy Benyovszky Móric az úr fenn a várban.

Rontó Pál:

Az örök?

Magyar rab:

Holtak, vagy kardunkat átkozzák.

Guszbakötve minden vad, kancsukás kozák.

Sok kegyetlen harcot vívtunk már máskor is,
de ilyet még soha. A gubernátor is
elesett.

Rontó Pál: Elesett? Hát Afanázia?

Mi van vele?

Magyar rab: Szegény, bús könnyben ázik a

két szeme. Apátlan, anyátlan árva már,
pedig ha nem segít, nem a miénk a vár.

Rontó Pál:

Árva liliomszál jeges pusztaságon!

Ilyen áron szinte fáj a szabadságom.

Afanázia: *Zokogva lép elő a tömegből.*

Mit tettem? Mi vár rám? Jobb ha most
megölnek
s apám mellé adnak prédául a földnek.

Rontó Pál:

Velünk jön kisasszony, tenyerünkön hordjuk.

Anti:

És úgy dédelgetjük majd, mint szopós borjut
az anyja. Fürösztjük édes tejbe-vajba.
Csak rég nem láttam már egy csöppet se,
sajna.

Rontó Pál:

Kisasszony, jöjjön csak velünk, ha van kedve.

Afanázia:

Egyszer megmentettél már, mikor a medve
ránk tört, most másodszor köszönhetem
neked,
derék magyar vitéz árva életemet.
Legyen hát harmadszor a tied egészen,
kösd magadhoz sorsom jóban úgy mint
vészben.

A nagy csalódástól szívem már nem retten.
A magyarokat én igen megszerettem.
Nálad pedig, tudom, nincs külömb magyar itt.

Rontó Pál:

Köszönöm kisasszony jóságos szavait
s életemet is, hisz ha nem figyelmeztet,
az a két gonosz már régesrég elvesztett
volna, de így bizony a verembe zárva
ítélet napjáig rostokol magába.
Nem szeretném hát, ha hálátlannak hinne...

Afanázia:

Tudom, nem vinne a szíved ilyesmire.

Rontó Pál:

Épp a szívvel van baj. Másnak adtam régen,
ezért nem is lehet senki feleségem,

csak ki rabjának tart, kiért élek, halok,
kinél nem szebbek a mennybéli angyalok.

Afanázia:

Visszautasítasz?

Rontó Pál: Másképp nem tehetek:
hosszú, súlyos évek, nem poroszka hetek
vésték a szívembe képét. Körmös gondok,
kínok ásták mélyre. Soha le nem mondok
róla a világnak minden kincséért se.
Mit is mondjak többet, hogy kisasszony értse.

Afanázia:

Megértem Rontó Pál s most vagyok csak árva.

Rontó Pál:

Én is, de nekem még egy csöpp remény tárva.

Anti: *Rontó Pálhoz lép.*

Láttál már ludmáját bezárt kirakatban,
melyiknek ajtaján öklömnyi lakat van?
Ludmáj mellett hús- és gyümölcsgereszteket,
amelyekre mind csak szemed meresztgeted?
Így nézhedd már Pali te is álomképed,
mert te várhattál rá, de az nem vár téged.

Rontó Pál: *Riadtan.*

Mit beszélsz?

Anti: A valót.

Rontó Pál: Csak jár a keleped,
mit tudhatsz te itt az Isten hátamegett.

Anti:

Akit vársz, férjhez ment. Tán bölcső is ring a
lábánál azóta.

Rontó Pál: *Kétségbeesve.* Férjhezment Fruzsinka?
Nem lehet.

Anti:

Úgy igaz. Tanum is van rája.

Íme.

Kézenfogva előhúzza Zsuzskát.

Rontó Pál: *Elképedve.*

Zsuzska! Igaz?

Zsuzska: Bizony más arája.
a méltóság kisasszony. Azt hitte rég vége
kendnek és bújában lett a felesége
egy muszka hercegnek.

Anti: Mondtam úgye, nahát.
Most meghallgathatod a kisasszony szavát.

Afanázia: Fonjuk össze szépen a két nagy bánatot!
Hol két seb vált csókot, tán vigasz támad ott?

Anti: Na, mit tétozál? Szabad vagy már, szabad.

Rontó Pál: Anti, az én szívem rabsága nem apad.
Nem lehet gyógyító írja semmi földi,
ez a nagy üresség még jobban betölti.
Eddig is távol volt, akit szívem áldott,
úgy kergetem tovább, mint örökös álmod.
Eddig is az tartott, amit érte tettem.
Most még sokkal szebb lesz, mert elérhetetlen.

Anti: Kisasszony csak jöjjön velünk a víz hátán,
tán enyhül a szíve más bánata láttán?

Afanázia: Veletek megyek én. Mindegy, hová érek,
hisz közös bánatban vagyunk már testvérek.

Rontó Pál: Ne is késlekedjünk akkor. Int az óra.
Gyorsan barátaim, fel most a hajóra!
Szelek ragadjanak, a vitorla szálljon!
Az édes hazai partig, meg se álljon.
Tán csitul is kicsit sajnó nagy bánatom,
Áldott földjét, ha még egyszer megláthatom.

Függöny.

ÖTÖDIK KÉP.

Madagaszkár szigetén. Trópusi táj. Háttérben az őserdő leggazdagabb pompája. Középen hatalmas majomkenyérfa. Egyik oldalon néger szalmakunyhó színes totemfejekkel, fantasztikusan faragott oszlopokkal. A másik oldalon pálmás táj. Az előtérben tisztás gyepes rész.

Első jelenet.

Rontó Pál, Csambarango törzsfőnök.
benszülött katonák.

Mikor a függöny felmegy, Rontó Pál az előtérben gyakorol néhány szedett-vedett benszülött katonával. A katonák különböző fegyvernemhez tartozó vedlett francia egyenruhadarabokba vannak öltözve. Vállukon bojtos lándzsák. Csambarangó főnök tollas diszben szalmafonatú széken bóbiskol. Egy álmos rab-szolga nagy lustán legyezi.

Rontó Pál: Huszárnadrágban, sarkantyus csizmában, de sűrű zsinórzatú huszár ujjasa fölé francia tisztikabát van huzva. Fején tollbokrétás háromszögletű kalap. Oldalán kard, kezében nádpálca.

Ugy áll ez a rend itt, mint a fog, ha csorba, Fedezz, az ántiját!

Eléjük suhint a nádvevesszővel, de úgy, hogy a hasukat is éri.

Igazodj, szép sorba!

Végignézz a soron.

Huj, de csámpás gléda. Jobbra nézz! Balra át! A katonák össze-vissza forognak.

De ne össze-vissza, a cigány vakapád!

Azt a kormosra nyalt fanciesali pofátok!

Nyakig beleöszül, aki katonát fog

ezeiből nevelni.

Csambarango: *Felérez, ásítva.*

Milyen szép hadsereg!

Ezekkel hamarost ütközetet nyerek.

Rontó Pál:

Há kockán kiveti. Lehet hogy úgy szokta,
de ha ezekre vet, elvetve a kocka.

Csambarango:

Szélvészfént vágatnak csatába, már látom.

Rontó Pál:

Legfeljebb kocogva másznak számárháton.

Csambarango:

Egy kis futólépést...

Rontó Pál:

Indulj! Roham! Rajta!

A katonák nagy lomhán topognak előre.

Hogy megsüketüljek az éktelen zajba,

úgy vágd azt a lépést, fene ette fattyu!

A rézarkangyalát pengjen a sarkantyú!

Állj, kócos pereputty!

Első katona: *Megáll Rontó Pál előtt.*

Arkangyu, sarkantyú!

Nevetés rázza, fülönfüggői, orrkarikái csörömpölni kezdenek.

Rontó Pál:

Nahát ez is peng úgy, ahogy, ügyel bajjal,

bár nem lábtul, fejtül. Igaz, arcuk izma

feketén fénylik mint a jól vikszolt csizma

s hogy hol áll a fejem, azt se tudom én már,

Itt az egész világ feje tetején jár.

Csambarango:

Tán elég lesz mára. A nap foga hamis.

Csutakolni kell a vizilovakat is.

Rontó Pál:

Amilyen a földje, lova is oly gyatra.

Kár a szép lónév, ily ormótlan állatra.

De ezek alá még ilyen ló is vétek.

Na látom, már szörnyen menni szeretnétek.

Hát oszolj! Hüsölni vár a lapus árok
anyámasszony hősök, vizilóhuszárok.

A katonák szerte szélednek.

Csambarango: *Feltápászkodik.*

Magam is pihenek egyet a gyékényen.

Ily strapától minden porcikám érzékeny.

Katonáimból is jócskán lefaragott,

hizlalok is nekik most egy jó falatot.

Na Isten megáldjon vitéz tábornokom.

*Kegyesen int Rontó felé és elvonul a rabszol-
gákkal.*

Második jelenet.

Rontó Pál, Fruzsinka és Zsuzska.

Rontó Pál: *Az égre néz és felfohászkodik.*

Hej Uram Istenem, ne vedd tőlem zokon,

hogy türelmem fogytán, bár eddig kegyesen

minden nagy bajomban segítőm, frigyesem

voltál, kimentettél a jeges börtönből,

a tengerből, mely mint száz ágyú zörömből

a hajó bordáin, ordító orkánból,

sarkamba settengő csúf halál torkából

megszabditottál. Köszönöm is néked.

De próbáltatásom sohsem ér már véget?

Milyen szörnyű bűnöm van nálad rováson,

hogy sehol sincs nyugtom, percnyi maradásom.

Reményem élt eddig, ma már az sem vigasz.

Csalóka ködkép csak, menten szétfoszlik az

első szélfúvásra, mely fülembé nótál.

Megfordul, meglátja Fruzsinkát, aki fohászko-

dása végén gyaloghintón érkezik a színre. Mel-

lette Zsuzska feketén.

Rontó Pál: *Amultan mered Fruzsinkára.*

Jézusnak ereje! Fruzsinka!

Fruzsinka:

Rontó Pál

Rontó Pál:

Én vagyok. De megint forró hideg rázhat
és amit látok csak testetlen káprázat.
Nem lehet más. Egyszer havak délibábja,
máskor a hőség az, mely élém cibálja.
Vagy mégis csakugyan a kisasszony volna?
Ugyan hogy kerülne ebbe a pokolba.

Fruzsinka:

Én vagyok az Pali, testestül lelkestül.

Rontó Pál:

Hogy jött ide annyi földeken keresztül?

Fruzsinka:

Nagy sora van Pali.

Rontó Pál:

Mondja csak, hallgatom

Fruzsinka:

Mindenek előtt, már nem vagyok hajadon.

Rontó Pál:

Tudom rég.

Fruzsinka: *Mentegetőzve.*

Magának se híre se hamva
nem volt. Azt se tudtam, él-e, vagy rég halva
fekszik már valahol messze idegenben.

Rontó Pál:

Hamar elfelejtett a kisasszony engem.
De ki a tüznél van, az melegszik, tudom.
Én nyagik a hóban, nem jártam jó uton
s boldogság felé.

Zsuzska: *Nyelvesen.*

Nagy a földgolyóbis,
akadt hát közelebb száz ilyen golyhó is.

Fruzsinka:

De Zsuzska, mondtam már, tartsd a nyelved
féken.

Zsuzska:

Ami a szívemen, számon is az nékem.

Rontó Pál:

Tudhattam, ellenem csakis Zsuzska forral

rosszat. Zsuzska ez, de képét puskaporral kenték be.

Zsuzska:

Mindegy, a gazdám mégis herceg.

Rontó Pál:

Ki mással nem tud, a gazdájával henceg.

Fruzsinka:

Szóval, férjhezmentem egy muszka herceghez s északra kerültem. De hát ember tervez, a császárné szépen megkért engem s férjem, hogy Toinette lányát Párisba kísérem. Mert azt elvette a francia királyfi. Nahát így cseréltük fel Szibériát mi Párizssal.

Rontó Pál: Értem. De ez csak mégse Párizs?

Fruzsinka:

Nem nagy a különbség.

Rontó Pál:

Hogy hogy?

Fruzsinka:

Mondom máris.

Páris felcsapott most vegyésznek, fűvészeknek. Csak a nagy természet szűz ölen fürkészek. Csömört okoztak a bő ceremóniák. Parfómnél kedvesebb ma az ammoniák és más patikaszag, retorta és lombik, minden kényes dáma csak ezekért bomlik. A szalont s a finyás fecsegést ki bánja, Csak a természet vonz és pásztori bája. Megbukott a nyeszlett, sok kicsavart alak és divatba jöttek a romlatlan vadak. S mert Párizsban a vad sorvatag az árva, eljöttem hozzájuk én Madagaszkárba.

Rontó Pál:

Hát itt ugyan nekivadult a természet, de míg egy jó vadat talál, elcserkészhethet napokig az ember. Ez mind rútul szájal és meg is van kenve mindenféle hájjal.

S ami hozzá még a dolognak teteje,
nemcsak a hájuk, de májuk is fekete.

Fruzsinka:

És hol a romlatlan, egyszerű nyájasság?
Itt is csak azt lesik, hogy dróton rángassák
minden tagjuk a sok cerimoniával.
Bóknak, hajlongásnak nincsenek híjjával.
Színes toll, arcfestés, mutat címet s rangot
magukra aggatnak százféle cafrangot.
Görcs gúzsolja bóknak hétrét derekukat.
Köszöntni kíván? Mind, akár az eb ugat.
Ehhez képest Párizs, csendes, enyhe szíget,
olyan szörnyű ez a fekete etikett.
Sok csinyját leírni kevés százhusz oldal.
Na, csak találkozom még egyszer Rousseau-
val!

Rontó Pál:

S ki az az úr? Nincsen ismerni szerencsém.

Fruzsinka:

Ez a szerencséje. Rózsaszínű lencsén
azért nem tűz rá a természet napja le,
hogy azután ilyen feketén csapja be.

Rontó Pál:

A ragyogó nap itt kisasszony, úgy látom

Fruzsinka:

De fekete felhők környeznek, barátom.
Rab vagyok, ha napom trónuson is töltöm.

Rontó Pál:

Madárnak az aranykalitka is börtön.

Fruzsinka:

Elkísértük ide a francia hadat,
mely e dús szigeten hódítani akart,
de vadak fogtak el s mert ősi mondájok,
hogy fehér királynő ügyelt egykor rájuk,
rabtrónra ültettek, akár-hogy restelem,
de íme itt is jön az udvarmesterem.

Harmadik jelenet.

Előbbie, Lengeteghy.

Lengeteghy: *Egészen fantasztikus öltözetben, derekán tarka, sallangos tolldiszes kötény, rajta gazdag aranypaszomántos rokoko frakk, nyakában a vadak tarka-barka kösöntyüi, fülében függők, orrában karika, fehér parókájában színes tollak. Igazi madagaszkári dandi. Egészen feketére mázolva. Furcsa, rángatózó hajbókolással érkezik.*

Oh fölség! Mely blasfème! A szégyen meg-
ölhet,

hogy égi talpával ezt a bagázs földet
érinti! A zord menny menten tüzet okád.

Rontó Pál:

Ki ez? Ugyan hol is láttam ezt a pofát?

Lengeteghy:

Pofa! Ezt csak így a pofámba pofázza!

Befütök neki, hogy a hideg kirázza.

Ugy? Ez a klasszikus teint csak póri pofa?

Ha ez nem fog lógni, akkor senki soha.

De hogy főrangomat mért nem is rettegi?

Rontó Pál:

Ki ez?

Fruzsinka:

Hát nem tudja?

Zsuzska: *Kotnyelesen.***Báró Lengeteghy,**

csak mióta itt van szüntelen feketül.

Rontó Pál:

Legalább kívül is olyan most mint belül.

Lengeteghy:

Magának tartsa meg Moszjö enzültjeit.

De engem fölséges reineünkért küldtek itt,

máskép én azokra méltón riposoztoznék

s kegyed, tisztelt pór, az öklömmel osztoznék.

Rontó Pál: *Gúnyosan.*

Bizony, nem pedzek én itt egy csöppnyi öklöt,
látok azonban egy annál nagyobb...

Fruzsinka: *Közbevág.*

Ötlött

már eszébe, Pali, milyen pompás volna
felkapni valami jóderekú lóra
s kedvünkre nyargalni ezen a szigeten?

Lengeteghy:

Hogy fölség mondja ezt, alig is hihetem
Nem is türöm tovább ily alpári körben.
Jöjjön, a szentélyben vágytól elgyötörten
várják már az egek hófehér szülöttét.
Gyerünk!

A feketék felkapják a palankint.

Fruzsinka: Mennem kell.

Indulnak.

Lengeteghy: *Gonosz pillantással visszaszól.*

Ezt megkeserülöd még.

Negyedik jelenet.

Rontó Pál, Zsuzska.

Zsuzska: *Visszasettenkedik.*

Pali bá!

Rontó Pál: Ni Zsuzska! Talán itt feledett
asszonyod valamit?

Zsuzska: Nem mondott eleget,
mert ez a fajankó idetolakodott.

Rontó Pál:

Hát ez itt, mondhatom, jól megtollasodott.
Toll fityeg derekán, toll a fejebubján.

Zsuzska:

Másról van most a szó, s igen fontos, úgy ám.
Hogy szabadulhasson, urnőm alig várja.
Ugy lehet nincs messze a francia várta.
Üzeni hát kednek, keresse meg nyomba

a franciák hadát és vezesse nyomra.
Szabadítójának hálás lesz örökre.
Zaj hallatszik.
De mintha mögöttem a sűrű zörögne.
Mit mondjak urnőmnnek? Gyorsan! Még itt
érnek.

Rontó Pál:

Megszabadítom én, ha addig is élek.
Zsuzska a kalyibák felé el.

Ötödik jelenet.

Rontó Pál, Anti, feketék.

A szomszédos berekből rettentő rikácsolás hallatszik, emberi kiáltozással vegyest Egy fekete kétségbeesett óbégatással rohan át a színen.

Rontó Pál:

Ég szakad, föld indul? Tán ezer boszorka
rikácsol? Annak van ilyen gonosz torka.
Kardot ránt és beront a pálmafák közé.
Hű, a nyüstjít a sok beste madarának!

Anti: *Hangja a fák közül.*

Segítség, mert menten gulyássá darálnak.

Rontó Pál:

Vakapád! Megyek már.

Anti:

Végem van!

Rontó Pál:

te vagy az?

Hé, Anti,

Anti:

Csak voltam.

Rontó Pál:

Ejnye azt a sandi
pofára fincsorult, horgasorrú, peszmeg
dög öreg apátok, maradjatok veszteg!
*Pisztolyt süt el, éktelen rikácsolás, aztán
csend lesz.*

Anti: *Betámolyog a színre rettentően összekaristolva,
tapogatja magát.*

Meg vagyok még? Testem csupa csípés, tályog.

Rontó Pál: *Bejön, kardjára tarka tollak tapadnak
hajában is van egy-kettő, arcán karistolások.
Mi csúf tarka varjak ezek?*

Anti: Papagályok.
Akinek meg sárga bubja van, az kajdács.
Ugy látom, téged is megcibáltak pajtás.

Rontó Pál:
Hej de beste dögök! Mint szunyog, meg sáska
oly sűrűn rezsegnek. Szemem majd kiásta
horgas orruk. Egyre csiptek, vágta, martak
mint mérges darazsak fejemnek akartak
esni szakadatlan. Tüzet fujt láng szájok.
Akár mind megannyi hétfejű sárkányok!
Rútul rikácsoltak, visongtak mint vércsék,
Egyre csak azt lesték, testemet hol sértsék.
Sarló lábuk belémkapott nagy karmolva,
Éles csőrük orrom, fülem marcangolta.
Sok csatán küzdöttem mindenféle haddal,
de ilyen ádázul bösz kozák se vagdal.
Ha hűséges kardom nem fordítom élnek,
bizisten uccse még miszlikbe metélnek.

Anti:
No majdnem kibabrált velem ez a berek.
De hogy jómadarak, vagy rút gazemberek
fálnak-e fel, nekem nagyon egykutya már.

Rontó Pál:
Ne mondd?

Anti: *Csüggedten.*

Rám gonosz sor gyilkos, mély kútja vár.
Bennem rág. Förtelmes kór nem ily pusztító

Első fekete: *Hatalmas tálat cipel Anti elé minden
jóval megrakva.*

Enni Moszjé! Tessék, banán, kókuszdió,
jó faggyus ürücomb, hozzá sajt, ananász.

Anti: *Zordonan.*
Nem kell.

Első fekete:

Hát mi kéne? Na mert ép van a ház
körül más minden jó: olajbafőtt strucc máj
kakadu tojás, vagy zebuborda. Gusztálj
már ki gyorsan egy jó falatot!

Anti: Romolna
rád az egész spajzod. Vidd innen pokolba!

Rontó Pál:
Mi van veled Anti?

Második fekete: *Óriási tállal.*
Enni Moszjé! Nocsak!
nőjjenek hájacskák, dagadjon a pocak.
Vigyorogva csettint a nyelvével.

Anti: Te sátán ábrázat elhordd az irhádát!
Öklével akar nekirontani, feketék elhuzódnak

Rontó Pál:
Mi az? Anti, téged hiába kínálnak?
Jó kiadós volna a villás reggelid,
mit eteted magad hát a méreggel itt?
S ilyen sok finom jót mért hagysz érintetlen?

Anti: Szörnyű ez. Ki mindig kedvem szerint ettem,
megvonok most minden falatot a számtól
s minden újabb dekát irtózáttal számol
rémületem, mert ha meghízok, levágnak.
Megsütnek karajnak, kifőznek lekvárnak.
Ezt a nagy golyóbist csak azért cipelem,
hogy ne mozoghassak, csak hízzam szüntelen.

Rontó Pál: *Nevelve.*
Befogtak hizónak, nevelik a hájad?

Anti: Ez a gaz fekete főnök nagy étvágyat
kapott rám, mihelyest elejébe hoztak.
Azóta nincs hijja a bőséges kosztnak.
Tömne minden jóval, mind dagadó ludat,

mit a gazdaasszonya repedésig dugat.
 Lesi, mikor kezdek bőrömből kifolyni.

Rontó Pál:

Neked meg egy vágyadd van csak: egyre
 fogyni.

Anti:

Ez a dús sziget is száz csábbal hívogat.
 Tantulusz nem állt ki ilyen vad kínokat.
 Körül dagad minden, csupa bős kövérség
 s nekem csak egy vágyam van: az ösztövérség.
 Csak fel kell nyulni az édes kókusztejér,
 A fákon terem itt a szentjános kenyér.
 Százfajta, ingerlő gyümölcs szomia éget,
 s közben megtanultam egy bús bölcsességet:
 az ember addig fal, marhát, szárnyast, halat,
 míg rá nem jön, hogy ő is csak másnak falat.
 Nagy hal a kishalat nyeli sebbel lobból,
 s végül mindig kisül, hogy van még nagyobb
 hal.

Rontó Pál:

Biz Antikám, mi is rosszul imádkoztunk,
 mikor a vad vízből partra kíváncsultunk.
 A felbőszült tenger egyszer-csak kivetett,
 De mért? Hogy feketék egyék meg szívedet,
 májadat.

Anti: Ordítva.

Jaj nekem! Hideg ráz előre,
 hogy fortyogok majd a fekete bendőkbe.
 És ha megőrölt majd kemény fog, gyors garat,
 becsstelen mulásra belőlem mi marad?
 Palikám, ha szeretsz, ments meg!

Rontó Pál:

Megpróbálom
 de az én sorsom is csak hitvány pókhálón
 fityeg.

Anti:

Segíts rajtam!

Rontó Pál:

Mindent megteszek én.

Anti:

A törzsfőnöknek csak túljárhatsz az eszén.
Benned bízok s úgyis olyan tökkel ütött.
Ilyen nagy méltóság napja hogy is sült.
rá, nem érthetem.

Rontó Pál:

Ki mennél nagyobb tökfej,
természetes, mindig annak kell a több hely.
De mentésed módját hasztalan keresem,
mert szemfüles látod ez a sok szerecsen.

Anti:

Minden lépésemet vigyázzák éberem,
de kettőnk fejében egy terv csak megterem.

Rontó Pál:

Gyerünk. Mire az est árnya betereget,
kifőzzük mi pajtás, hogy oldjunk kereket.
Mind a ketten el, feketék követik őket.

Hatodik jelenet.

Gyöngyvirág Jóska, Szikár Tódor.

Gyöngyvirág Jóska: *Képe fehérre mázolva,
mint valami bohócé, bőre szabott fehér mat-
róznadrág van rajta és hozzá vörös frakk. Fe-
jén angol admirális süveg, kezében bambusz
nád-pálca.*
Láttad?

Szikár Tódor: *Fekete mágusnak van öltözve, bo-
szorkánymester és orvos egyszemélyben. Iszo-
nyú méreggel rázva sok csörgőjét. Ő az?*

Gyöngyvirág Jóska:

Semmi kétség.

Szikár Tódor:

Az a lator

ki úgy elbánt velünk.

Gyöngyvirág Jóska:

Most rákerül a sor.

Pajtásával együtt vettetem kondérba.

Szikár Tódor:

Selma ez a Rontó. Utóbb még gond ér ma.
Itt is belök holmi kátyus kanálisba.

Színed a pincétől még elég pápista
mindig.

Gyöngyvirág Jóska:

Nem attól van. Más helyt más szint öltök:
feketék közt, pajtás, hófehér az ördög.

Szikár Tódor:

Rontóval csak vigyázz! Én segítek, bár ha
csak rá-gondolok is reszketek, mint nyárfa.
Rossz emléket tőle minden tagom fájlal,
jaj, meg van ez kenve mindenféle hájjal.

Gyöngyvirág Jóska:

Most majd én kenem meg. Jól elhegedülöm.
Nem lesz arra semmi mód, hogy meneküljön.
Gulyássá aprítják s a kondérba fortog,
feketék falják fel s csusznak rá a kortyok.

Szikár Tódor:

Csak mi ne csusszunk le megint, mint rendesen.

Gyöngyvirág Jóska:

Bízd rám magad. De most maradjunk itt lesen.
Elhuzódnak a pálmafák mögé.

Hetedik jelenet.

Előbbiek, Csambarango néhány feketével.

Csambarango:

Nem eszik?

Első fekete: Le nem megy a torkán egy falat.

Második fekete:

Akármit mivelünk, hízása nem halad.

Első fekete:

Sőt, fogy akár a hold, az éhség lerontja.

Második fekete:

Maholnap ott tart, hogy zörög minden csontja.
De így koplalni még nem láttam egy fakirt.

Csambarango:

Hát hogy lesz belőle akkor finom fasirt?

Indulatosan.

Nem eszik? Erővel kell beléje tömni,
Pár nap múlva megint kerek legyen, tömzsi.

Első fekete:

Nem megy, torkán akad minden csepp élelem.

Második fekete:

Mert összeszorítja a halálfélelem.

Csambarango:

Oh, jaj, pedig már rá hogy fentem a fogam;
de fejemben egy szál jó terv meg nem fogan.

Első fekete:

Van egy tervem, színleg kegyelmezz meg neki,
a rettentő öröm biztos eszét veszi.
s amit elé rakunk, akkor megeszi tán.

Második fekete:

Agyafurt fickó ez, még átlát a szitán.

Csambarango:

Mit tegyek? Magam zord kétségnek adom át.

Gyöngyvirág Jóska: *Elölép Szikár Tódorral.*

Fogd el inkább azt a gézengúz katonát.

Csambarango:

Melyiket?

Szikár Tódor: Hát azt a rút madárijesztőt.

Gyöngyvirág Jóska:

Ne irgalmazz neki, bárhogya szívedhez nőtt.

Csambarango:

De ki az?

Szikár Tódor: Süvegén bokréta bólogat,
sárga lábán pengő réztallért szólogat.

Gyöngyvirág Jóska:

Elhallgat az, ha én jól lábszáron fogom.

Csambarango:

Kiről beszéltek? Hisz az a tábornokom.

S ki vagy te?

Gyöngyvirág Jóska: Már mint én?

Csambarango: Ruhád vadászt mutat...

Gyöngyvirág Jóska:

Az vagyok én, vadász. Csak rovom az utat,

űzöm a szerencsét, mit más meg se lát tán
 csak mikor már késő s elvitte a sátán.
 Barátom bűbajos, híres csodadoktor,
 kit kezel, orvosra már nem szorul sokszor.

Szikár Tódor:

Mindig tudom hol fáj s kihez én jövök le,
 nem szenved sokáig, meggyógyul örökre.

Csambarango:

Nagy mágus, üdvözlég. De szörnyű megélnem,
 hogy rossz fát tesz tűzre, vitézlő vezérem.

Gyöngyvirág Jóska:

De még milyen rosszat. Abban fő a feje,
 hogy megszökjék innen és vele hült helye
 lesz annak a vastag hájú pukcancsnak is

Csambarango: *Kétségbeesve.*

Mit, hogy elszökteti? Volna lelke?

Szikár Tódor:

Csakis.

Csambarango:

Hisz nem is ismeri.

Első fekete:

Hogy itt jártam, keltem,
 összesúgtak előbb valami vad nyelven.

Gyöngyvirág Jóska:

Régi jó cimborák, minden rosszban társak.
 Amihez ők nyúlnak, mindenkinek árt csak.

Szikár Tódor:

Nem termett még ilyen két cégéres firma,
 elbánnak veled, hisz nekik jámbor birka
 vagy te, kinek eszén, könnyedén túljárnak.

Csambarango:

Na, na, majd meglátjuk.

A feketéhez. Szólj csak a kulcsárnak,
 szaladjon Rontóért, otthon ül e tájba,
 de ha ott nem volna, bárhol is találja,
 hozza ide nyomban. Ti is loholjatok!

A feketék mind el.

Gyöngyvirág Jóska: *Kezét dörzsölve.*

Jól van így, jól. Végre hát meglakol ma sok gonosz csintevésért.

Szikár Tódor: Csakhogy ezt megértem, de bánjanak vele bűneihez mérten.

Csambarango:

Azt bízd rám. De hátha hazug a szavatok? Magam csalom meg, ha nyomába szaladok vakon.

Gyöngyvirág Jóska:

Ha megtűröd, nyugton nem vagy itt úr, mert ez az ármányos a trónodból kitúr. Két gyilkos kezén már mennyi vér is ragad! De gonoszságáról meggyőződhetsz magad, mert itt jön s véle van ez a másik betyár.

Szikár Tódor:

Gyorsan a fák mögé! A sors kezünkre jár. Mindnyájan elhúzódna a fák mögé.

Hetedik jelenet.

Rontó Pál, Anti, majd előbbiek.

Rontó Pál:

Embereld meg magad!

Anti: *Siránkozva.*

De disznóvá tettek.

Rontó Pál:

Neked jó, étetnek és még meg nem ettek.

Anti:

Bízhatom hát benned?

Rontó Pál:

Bízatsz Anti, vakon.

Anti: *Arca felragyog. Nagyot ugrana, ha a súlyos vasgolyó engedné.*

Ennek öröme még ma torkig lakom.

A feketékhez, akik megint jönnek, az étkekkel megrakott tállal.

Ti morék, ide csak tyukot, kappant, birkát!

Csambarango: *Elölép s nyakonragadja Antit.*
De örülsz? Ki ne bujj bőrödből! Az irhád
úgy is én nyúzom le. S úgy sütlek meg nyárson.
Rontóhoz.

Ismeritek egymást?

Rontó Pál: Kenyeres pajtásom,
régi jó cimborám, már mit is tagadjam.

Csambarango:
S abban fő fejed?

Rontó Pál: Hogy innen elragadjan

Csambarango:
Még szemembe mondod, orcátlan rabszolga.
Ez a hála, amért törvénnel dacolva,
vezér voltál, főúr, jobbkezem. Tem túlzok.

Rontó Pál:
De nem tudta a jobb, mit a bal balul fog.
Most is azt ajánlom, hagyd el rút szokásod,
az emberhúsevést s csapd el a szakácsod.
Főzők neked olyan jó birkapaprikást,
hogy nem kíván fogad soha harapni mást.

Csambarango:
Hogy megmérgezz, kutya! Most már látom,
életemre és a trónomra törsz, pimasz. igaz,
Jól mondták.

Rontó Pál: Ki mondta?

Csambarango: Akárki, igazság.

Rontó Pál:
Aljas rágalom! Hogy véremet ihassák,
azért találták ki. Szemenszedett, álnok
hazugság.

Gyöngyvirág Jóska: *Elölép.*
Csak lassan, szavamért helytállok.

Selma vagy Rontó Pál, bűnöd mint a zápor.

Szikár Tódor:
Három sötiszt, meg a muszka gubernátor
femiattad pusztult.

Csambarango: Itt a lánya.

Szikár Tódor: *Síránkozva.*

Mély gyászba döntötte jó atyja halála.

Gyöngyvirág Jóska:

Tagadod?

Rontó Pál: Az úgy volt...

Gyöngyvirág Jóska: Lám, már köntörfalaz.

Gyöngyvirág Jóska:

Kezét, lábát guzsba!

Megkötözik. Így. Bűnhődjön a gaz!

Kössék szégyenfához, halálát ott lelje.

Antira mutat.

Ezt ketrecbe zárni! Míg nem dagad mejje,

tömjetek csak belé teméntelen ételt,

hadd legyen kívül és belül hájjal bélelt.

Anti: *Akit megragadnak, jajgat.*

Azt hittem ma végre jó ebéd lesz sorom,

s íme, belakhatom a tulajdon torom.

Csambarango:

El vele!

Antit elhurcolják, Rontóhoz.

Te meg csak búcsúzz életedtől,

mert nem soká tart, míg az ítélet eldől.

Elvonul a feketékkel.

Nyolcadik jelenet.

Rontó Pál, Gyöngyvirág Jóska, Szikár Tódor,

később Anti a ketrecben.

*Lassan sötétedik, az égaján vérvörösen kel az
óriási holdtányér.*

Gyöngyvirág Jóska: *A megkötözött Rontó Pál
elé áll, csúfondárosan.*

Na, te híres huszár, hogy áll a hatvágás?

Most nem vártad, hogy ily gyorsan hanyatvág
más.

De hát addig törtél orrunk alá borsot,
míg betelt a mérték, pecsételve sorsod.

Rontó Pál:

Bizony nagy kár, hogy csak bors volt és nem
sáfrány.

Gyöngyvirág Jóska:

Mért?

Rontó Pál:

Annak illatát megérzi a sátán
s elszelel.

Szikár Tódor:

Azt bizony te szeretnél újra,
csakhogy barátom, itt egész más szél fúj ma.

Rontó Pál:

Láttam én már fújni mérgesebb szeleket,
harsogott a tenger körulte meleget,
égig vert a hullám, úgy táncolt a gálya,
mint részeg dióhéj. Legény, aki állja.
Lángoló egekből mennydörgés sistergett.
Villám, villám hátán, na hitvány kistermet
az ember, ha körül a természet tombol
s pálott postákat küld az enyészethonból.
Ilyen vad erőkkal nem küzdhetne, félek,
ha nem volna benne hatalmas a lélek.
Engem hát nem rémít csúfondáros beszéd.
Közelről hallottam minden halál nesztét.
Ha lesújt rám egyszer, emelt fővel várom.

Gyöngyvirág Jóska:

Van a halálnál is szörnyűbb, örök járom.

Szikár Tódor:

Ne oly hetykén! Jobb ha szád egy imát rebeg.

Rontó Pál:

Osztoznátok rajtam, mint koncon az ebek,
de nem addig van az! Látjátok, még élek
s a végén sül majd ki, kik a nagy legények.
Feketék betolják Antit a ketrecbe zárva.

Gyöngyvirág Jóska:

Ni, a pajtásod, benn kuksol a ketrecbe,
mint majom a rácson, szeme kimeresztve.

Szikár Tódor:

Te nagybélű haspók, hogy van a pocakod?

Gyöngyvirág Jóska:

Azt hiszem, orrontod már a kénköszagot?

Anti:

Belétek kívánok kénkövet, ménkövet,
rosszagú vermekből szalasztott vén követ
s te átkozott földek férges fullajtárja.

Szikár Tódor:

Félek, nincs a törzsnek olyan nagy sajtárja,
melybe beférsz. Ilyen hízót ritkán vágnak.

Anti:

Akadjon torkukon, akárhogy megrágnak.
S ti ketten kapjatok tőlem holtig csömört
s marjon a kólika, ha eddig nem gyötört.

Szikár Tódor:

Kár itt a sok beszéd. Aludjátok csak át
ezt a pár órácskát békén. Jó éjszakát!
Gyöngyvirág Jóska és Szikár Tódor el.

Kilencedik jelenet.

Rontó Pál, Anti, később Afanázia.

*Távrolról tamtam-ok, dobolás, kezdődő vigado-
zás zaja.*

Anti:

Palil

Rontó Pál: Mi az Anti?

Anti:

Hallod? Szólnak sorra
a dobok. Ezek már készülnek a torra.
Hej, szomorú világ! Nekünk oszt megesett.

Rontó Pál:

Mit sopánkodol? Jobb ha azt a keveset,
mi időnkéből futja, szívednek kedvezve
vig derűben töltöd.

Anti: Ebbe a ketrecbe?

Rontó Pál:

Kötve vagyok én is s mint téged, leszúrnak,
nem ereszttem mégse a fejemet búnak.
Aki vitéz sorba vágyik s huszárnak áll,
koma legyen annak akármilyen halál.
Keveset értem el, tán mert sokra vágytam,
de vénség se morzsol lassan, lomha ágyban.
Sok rosszat megértem, jóban is volt részem,
az egész világot bejártam merészen
s ahol megfordultam, észak, dél, napkelet,
tisztelni tanulta a szép magyar nevet.
Csak az az egy bánt, hogy Fruzsinka is bajba
került és én már nem segíthetek rajta.
Hej, csak láthatnám még egyszer utoljára.

Anti:

Talán jön. Mert mintha itt valaki járna.

Afanázia: *Előlopakodik a ketrec mögül, még mindig a régi vedlett kozákgunya van rajta.*

Rontó Pál!

Rontó Pál: Örömtől remegő hangon. Ki szólít?

Afanázia: Szegény, árva madár.

Közelebb lép, a hold arcába sűt.

Rontó Pál:

Afanáziácska! Hol jár itt? Mondja már!

Megmenekült szintén?

Afanázia:

Amint látja, épen.

S a fehér királynő díszkíséretében
vagyok most.

Rontó Pál: Hát a...

Afanázia: Csitt! Semmit ne kérdezzen.
minden perc drága, hogy késő ne érkezzen.

Rontó Pál:

Én? Hová?

Afanázia: Most innen nyomban tovább oson.

Rontó Pál:

De meg vagyok kötve.

Afanázia:

Én majd feloldozom.

Nem lehet már messze a francia sereg,
halljuk kürtjelüket, vagy ha dobjuk pereg.
Ünnepre készülnek már itt a táborban,
iszik a sötét had, mindenütt mámor van.
Könnyen megy a szökés, hát percet se késsen,
hozza a francia hadat s legyen résen,
hogy idején jöjjön, hisz nincsenek távol
és kiszabadítson ebből a csávából.

Rontó Pál:

Mennyi idő van rá?

Afanázia:

Míg a telt hold nem ér

az ég közepére, nem folyhat semmi vér,
a fehér királynő szava parancsolja.

Rontó Pál:

Huszáros feladat, finom, ravasz portya.
S mi lesz magával?

Afanázia:

Hogy ne keressék közbe,
én állok helyébe a fához kötözve.

Rontó Pál:

Nem engedem.

Afanázia:

Ugyan mért? Talán irigyel?

Ezt is a királyné határozta így el.

Nincs ellenvetés.

Rontó Pál:

De...

Afanázia:

Gyorsan, most feloldom.

Elvágja a kötelet.

Maga meg ideköt.

Rontó Pál kénytelen kelletlen megkötözi.

Így. Szeme a holdon

legyen! Mért nem indul?

Rontó Pál: Már nem vagyok itt se.
Óvatosan lopakodik ki a pálmafák közé.

Afanázia:
Csak jó végre járjon! Az Isten segítse!

Tizedik jelenet.

Anti, Afanázia, Csambarango.

Csambarango: *Kissé pityókosan.*

De kutya kedvem van! A dolog jól halad,
fogamra kerül már ez a finom falat.

Anti ketrece elé imbolyog.

Remek pecsenye lesz. Kereket nem oldhat
s telik, mint a hold.

Felnéz.

De mért látok két holdat?

Anti: *Siri hangon.*

Bár egyet se látnál!

Csambarango: *Előre tántorodik, magában morfondíroz.*

Mégis furcsa dolog,
hogy a hold az égen párosával bolyog.
Jó jel ez, vagy rossz jel?

Anti: Rémséges, borzalmas!

Ha nem akarsz szörnyethalni, idehallgass!

Csambarango: *Földreroskad.*

A hold szól. Iszonyat!

Anti: Borzasztó, ami vár,
kínos halálnak is kegyetlen és sivár.

Tudd meg, az a haspók ebbe a ketrece
megátkozott nadály, rút méregpetrence.
Elég a húsából falatka és még ma
összeguzsol a görcs hétrétű csombékba.

Csambarango:

Jaj nekem, mit tegyek? Holdvilág tanácsolj!

Anti:

Ne őrizd ezt! Ennek ketrecet ne ácsolj,

de kergesd világgá, fusson a rút féreg,
hisz a lehelete is öldöklő méreg.

Csambarango: *Riadtan.*

Úgy teszek. El vele! Én behemot barom!
Még arra vágytam, hogy ebből torkig lakom!
*A ketrechez megy, óvatosan kinyitja a lakatot
és az ajtót tágra nyitja.*

Mars innen, gézenguz! Na izibe, tágulj!
Anti sziszegve ódalog ki a ketrecből.
Csak mennél távolabb! Vigyázz, nehogy rám
fujj!

*Anti elhuzódik a fák közé, Csambarango meg-
könnyebbülve sóhajt.*

Na, erre jó volna egy kortyot inni, de
tulajdonképen hát miért is jöttem ide?
Nem ezér! Fejemben most csak a homály nő...
Tudom no...

Megjelenik Fruzsinka Zuzskával.

Elkéstem. Itt van a királynő.

Tizenegyedik jelenet.

Fruzsinka, Zsuzska, Afanázia, Csambargo.

Fruzsinka:

Itt a rab?

Csambarango: *Zavartan.*

Melyik?

Hirtelen észbekap.

Itt.

Fruzsinka:

Jól tart a kötele?

Csambarango:

Meghiszem!

Fruzsinka: Akkor menj, had maradok vele
magam. De úgy meg nem szökhet?

Csambarango:

Meg van rakva örrel minden út és szöglet,
egy szunyog el nem száll.

Fruzsinka: Akkor nyugodt vagyok.
s bátran szólok vele, ahogy a csillagok
rendelik. Te meg most szedd a sátorfádat!

Csambarango:
Parancsolj királyném! Addig a tor várhat.
Dülöngélve el.

Fruzsinka: *Közel megy a megkötözött Afanázia-
hoz.*

Elment?

Afanázia: Nagy nehezen.

Fruzsinka: És ha nem tér vissza?

Zsuzska:

Akkor ez a forró föld vérét felissza,
szép ifjú kisasszony.

Fruzsinka: Ne rémítsd, te kerge.
Rontó soha senkit nem hagyott még cserbe.

Afanázia:
Lehet, hogy későn jön. Számítok erre is.
Rég üldöz már engem a gonosz nemezis,
de nem riaszt bármi siralmas fordulat,
ha ezen az áron Rontó szabadulhat.
Ügyis csak tehernek hordom az életet.

Fruzsinka:

Afanázia, te a huszárt szereted?

Afanázia:

Tán mint fát folyondár, mely felfut az ágra.
Csak az ő jóságát éreztem, mint árva.
Tán mint fecskepár a védelmező ereszt,
csak ő segélt, mikor súlyos volt a kereszt
vállamon. Vigasztalt, bízott, ne féljek,
az ő műve csak, hogy van még bennem lélek.

Zsuzska:

Jaj, egyem a lelkét, még könnyekre fakaszt.
Hogy ilyen Argyélus ez a buta paraszt!

Afanázia:

Én soha nem néztem, ki minek született,
csak szívben égő nemes hevületet.

A huszár jó, derék, bajban meg nem retten,
ugyan csoda-e, ha lassan megszerettem?

Utolsó kis láng volt, mely szívemben égett.

Fruzsinka:

Afanázia, én megértelek téged.

De szólsz te még, tudom, bízón, boldogabban.

Zsuzska:

Aki miben tudós, gyanus is az abban.

Fruzsinka:

Hallgass te kotnyeles! Neked meg köszönöm,
amit értünk tettél.

Afanázia:

Nekem volt csak öröm.

Fruzsinka:

Az lesz az öröm, ha megjön Rontó hamar
és itt minden sötét lidércet szétzavar .
Szabadulást hoz...

Afanázia: *Sóhajtv.*

Ha én még azt megérem!

Fruzsinka:

Bizzál! Jó éjtszakát!

Afanázia: *Halkan.*

Imádkozzál értem!

Tizenkettedik jelenet.

Gyöngyvirág Jóska, Szikár Tódor, Afanázia,
később Anti.

A feketék dorbézolásának zaja egyre erősebb.

Gyöngyvirág Jóska:

Ezek az eszüket elisszák végképpen.

Szikár Tódor:

Úgy vélem magam is és ezek még épen
viszik el innen a bőrüket.

Gyöngyvirág Jóska: Azt soha!

Itt vesz Rontó feje s Anti úr potroha,
fogadom.

Szikár Tódor: Én félek, mint kényszerű tuszuk,

a rövidebbet majd megint csak mi húzzuk.
Megértük néhányszor.

Gyöngyvirág Jóska: Tódor, igazad van,
mindig mi maradtunk végül a maszatban.
Rágondolni se jó.

Szikár Tódor: Amondó volnék én,
ne várjuk itt a tort málészájjal, békén.
Oltsuk el őket. Nem lesz vele sok babra.

Gyöngyvirág Jóska:
Amit ma megtehetsz, ne halaszd holnapra.

Szikár Tódor:
Egy se mukkan, ha én megfogom a torkát,
annyit mondok.

Gyöngyvirág Jóska: Ej, az áldóját, ugorj hát!

Szikár Tódor:
Előbb ezzel végzek.
Afanáziához megy s kinyújtja felé a kezét
Afanázia mélyet sóhajt, mikor megérinti.

De síma a bőre:
telik a huszárnak borotvára, köre.

Gyöngyvirág Jóska:
Gyere, gyomrozzuk meg most azt a haspókot!
A ketrechez megy s rémülten látja, hogy
nyitva az ajtaja.
Megszökött?

Szikár Tódor: Nem lehet, rettentő vas lógott
a lábán. Azt innen el nem vonszolhatta.

Gyöngyvirág Jóska:
Nem látok benn senkit.

Szikár Tódor: Elbújt az ebadta,
valamelyik kondér árnyában kuporog
s fal, míg rá ne mcsapnak az egzekutorok.
Bujjunk csak be, biztos megcsípjük ökemét.

Gyöngyvirág Jóska:
Bujjunk! Fő, hogy meg ne szökjék az a szemét,
Bebujnak a ketrecbe keresik Antit,

Szikár Tódor: *Lehajlik egy nagy kondérhoz.*

Itt nincs.

Gyöngyvirág Jóska: Én se látom. Az üstnél
habalyog

tán, itt a sarokban?

Odamennek.

Itt sincs.

Anti: *Aki lassan előhúzódott közben rájukcsapja az
ajtót s már zárja is a lakatot.*

De itt vagyok.

Láncot csavar a zárra és keresztjelet vet rá.

Kemény lánc. Erős zár. Keresztjel a hátán.

Ezen oszt ki nem tör semmiféle sátán.

Gyöngyvirág Jóska:

Bocsáss ki Antikám!

Anti: Még hogy kérni mered!

Gyöngyvirág Jóska:

Eresz ki s meglásd, nincs nálam jobb embered.

Szikár Tódor:

Ha ajtót nyitsz nekem, amit kérsz, megteszem.

Anti:

Ígérték mindent, de nem ment el az eszem.

Gyöngyvirág Jóska:

Sohse akartunk mi elgáncsolni téged.

Anti:

Ismerem én már az ilyen szép igéket.

Megfogott csúnyán a másnak ásott verem

és nem nagyon ízlik most az én kóterem.

Szikár Tódor:

Anti, hát nincs szíved?

Anti: *Csufondárosan.*

De, vérzik, ha nézlek.

Két ilyen jómadár s ez a puha fészek!

Nevet.

Gyöngyvirág Jóska:

Mit nevet ez bambán, bíz inkább sírhatna?

De hiszem, hamar száll a jókedv inadba,

mert füled most menten valami gyászost hall,
tudd meg, elbánunk ám régi pajtásoddal.

Anti: *Riadtan.*

Palival?

Szikár Tódor: Vele ám.

Gyöngyvirág Jóska: Abban nincs már lélek.

Szikár Tódor:

Örülj csak a magad rongyos életének.

Anti: *Kétségbeesve.*

Pali meghalt?

Gyöngyvirág Jóska: Vége. Belészorult a szusz.

Szikár Tódor:

Kampec neki.

Anti: *Dühében megrázza a ketrecet.*

Nem, nem. Te nyomorult, hazudsz

Gyöngyvirág Jóska:

Itt semmi sem segít. Armányos praktikán
ne is törd a fejed.

Tizenharmadik jelenet.

Előbbie, Rontó Pál.

Gyöngyvirág Jóska szavai alatt kürtszó hallatszik közelről.

Rontó Pál: *Kivont karddal ront be a színpadra.*

Itt vagyok, Antikám!

Idején érkeztem, a holdvilág képe
nem vigyorog még fenn az ég közepébe.
Te is megvagy, látom, épen, egydarabba,
a törzsfőnök füled még le nem harapta.

Anti: *Kitörő örömmel rohan hozzá.*

Palikám! Hát téged nem öltek meg?

Rontó Pál:

Engem?

Sohse volt még élni ilyen pompás kedvem.

Felrázta a vérem ez a parázs roham,

kitomboltam magam amúgy huszárosan.

Vágtam a feketét, akár a kozákot.
Életével lakolt, ki lábamra hágott.
Végre elememben voltam most valóban,
már csak egy hiányzott; a jó ló alólam.

Anti:

De nagy kő esik le a szívemről, Pali!
Hál Istennek, még se tudtak megrontani.

Rontó Pál:

Látod, kutya-bajom.

Anti:

Erről vitázni ma
kár. De ki halt meg hát?

Rontó Pál: *Riadtan.*

Tán Afanázia?
Isten szerelmére? Baja csak nem esett?
Odaugrik a fához, szólítja a lányt.
Afanáziácska!
Antihoz.

Lazíts egy keveset
azon a kötélén. Sápadt arcába vért
nem látok. Mi lelte? Halott, vagy csak alélt?

Tizennegyedik jelenet.

Előbbiek, Fruzsinka, Zsuzska, Csambarango, Lenge-
teghy, Apraxin, Francia katonák, feketék.

Fruzsinka:

Rontó Pál, hol bujkál? Zihálva követem
nyomát, hogy elmondjam végre köszönetem.

Rontó Pál:

Nagyságos hercegné, ne nekem köszönje,
ide hullassa, ha van egy hálakönnye.

Fruzsinka: *Riadtan.*

Mi történt?

Rontó Pál:

Letört egy gyöngye kerti fácska.
Egy tört szárny földrehullt.

Fruzsinka: *Odamegy, mély megrendüléssel.*

Afanáziácska!

Rontó Pál:

Szabadulásunkért ő volt az áldozat.
Bár én lehetnék a helyén!

Fruzsinka! Nem változtat
már ezen. Ő maga kereste a halált,
mert a földön vigaszt, örömet nem talált.

Rontó Pál:

Az árvácska virág nem volt olyan árva,

Fruzsinka:

Rontó Pál, maga volt a szívébe zárva.

Rontó Pál: *Mély megilletődéssel.*

Én?

Fruzsinka: Maga. Csodálta, szerette, féltette,
s boldogan adta most életét érte.

Rontó Pál:

De furcsa!

Fruzsinka: Azt mondják, hogy vak a szerelem,
de ki meg se látja, nemcsak vak, esztelen.

Zsuzska:

Úgy van az, sok bolond csalfa tündért kerget
s közben letipor egy egész tündérkertet.

Lengeteghy:

A nagy passzionban mindig ez az alfa.

Fruzsinka:

Nem vagyok tündér, de nem is egész csalfa.
A sors kezén sok szép álmunk szerte széled.
Nem is a halál rossz, irigyünk, az élet.

Rontó Pál:

Álmunkat felfalja feneketlen gyomra,
amit kiterveltünk, ő dönti halomra.
Hogy vágytam én is hírt, fényt és dicsőséget,
szűk volt az ég, lábam alatt a föld égett,
előttem száz hívó lidércláng világlott,
felhabzsoltam volna az egész világot
s mivé vált a lelkem száz tündöklő álma?
Amire úgy törtem, íme... itt a pálma.

Egy ág többet érne, mint egy egész erdő,
két szempár sugára, mint ez a fényfertő.
Tán szörnyű lángjától nem láttam a napot,
s egy hült szív holt lángja, amit szívem kapott.

Apraxin: *Előlép.*

Pedig árva sorsod még ez is elhagyja.
Én magammal viszem. Hazai föld hantja
hadd boruljon reá örökös békével.
Hajónk hamar hagyja a sziget révét el,
készüljön mindenki, ki velünk kívánna
visszatérni innen a művelt világba.

Mozgolódás.

Fruzsinka:

Mi lesz a foglyokkal?

Lengeteghy:

Kinek esik kára,
ha felattasáljuk mind egy magas fára.
Ezt proponálnám.

Rontó Pál:

Csak úgy megyek ebbe be,
ha mind felkötjük itt, aki csak feketé.

Lengeteghy: *Riadtan hátrál.*

Excuse! Nem úgy van az.

Rontó Pál:

Na mindjárt gondoltam.
Jobb ha nem hevenyén, de szépen fontoltan
cselekszünk. Remélem, mindenki egy velem
abban, hogy ezekre ráfér a kegyelem.

Csambarango:

Vitéz hadvezérem, alkirályá teszlek.

Rontó Pál:

Te se vagy már király, maradj hát csak
veszteg.

A francia király urad mától fogva.

Anti:

Az emberhúsról jól tenné, ha leszokna.

Rontó Pál:

Csak egyet sajnálok, hogy az a két lator
elszelelt s rájuk most nem kerülhet a sor.

Anti:

Legjobb helyen vannak.

Rontó Pál: Hol?

Anti: Hát a ketrecbe
kuksol mind a kettő szépen.

Rontó Pál: Egy kis lecke
meg nem árt nekik. No azt se bánom én, ha
helyettünk ma őket aprítják kondérba.
Csambarango és a feketék vígan eltolják a ketrecet.

Apraxin:

Mi meg menjünk!

Fruzsinka: Boldog, fehér föld, mikor lát
szemem megint?

Apraxin: Hajónk reggel bont vitorlát,

Rontó Pál:

Nagyságos hercegné, most hogy itt a válás,
fogadja utolszor alázatos, hálás
köszöntésem.

Fruzsinka: Maga nem tart velünk, Pali?

Rontó Pál:

Hová menjek? Azt se tudnám megmondani.
Földönfutó lettem, se házam, se hazám.
Őszbe kanyarodtam életem tavaszán.
Hittem, a világot vághatom fel öltre,
most sóvárgón néznék egy tenyéryní földre,
ha egy sírhalomnál nagyobb, több se volna,
csak az legalább a hazám földje volna.
De hasztalan vívtam hírt a magyar névnek,
hasztalan rágtak meg vészes havak, évek,
nehéz bűnbe estem s otthon azóta már
engem csak a szégyen s biztos bitófa vár.

Fruzsinka:

Mi bűne van Rontó?

Rontó Pál: Nyakam tája viszket,
másvilágra küldtem egynéhány sőtisztet.

Fruzsinka:

Ha ennyi az egész, nem görbül a haja,
mert a sőtiszteknek nem lett kutyabaja.
Kemény a kobakjuk s ebsont beforr hamar,
itt is láthat egyet közülük, ha akar.
Lengeteghyre mutat.

Rontó Pál: *Kitörő örömmel.*

Szépséges hercegnő, megmentő angyalom,
nehéz soromban már második alkalom,
hogy az életemet adja ajándékba.
Most is foszlik szívem két sötét árnyéka
S lehull két legnagyobb terhe. Hát megértem,
hogy nem rág a bűnvád, szabad hazatérnem.
Haza! Megremeg a szívem, ha kimondom.
Nekem mindenütt rossz volt, tán jobb lesz
otthon.

Széles ez a világ s én végig bejártam,
de az én hazámnál nincs szebb, valloam bátran.
Csak elérhessem még, lehullok hódolón
rája s drága földjét százszor megcsókolom.
S el nem hagyom soha, ha balsors százszor vág,
ringattál, temess is, szülöm, Magyarország.

Függöny.

UTÓJATEK.

Magas kert Egerben, fenn a sáncban. Lenn a háttérben a város alkonyati képe látszik. Oldalt tornácos ház. A kertben asztal, rajta szélgyertya, borosüveg, poharak. Rontó Pál iddógál ott egy copfos, sujtásos német kabátos öreg vitézzel s egy fiatal újmódi szegint öltözött huszárral. Rontó Pál már igen megvénült obsitos huszár. Ingujjban ül. Dolmánya mellette a padon.

Münchausen báró:

Nem mondom, tapasztalt ember kend, Rontó Pál.

Híre van, mint annak, ki rendre bekószál sok földet. Engem is híre hozott ide, mert kíváncsi voltam hősi tetteire. Hát hiszen megragadt sok cefet kátyuban, de kalandjai közt milyen nagy ágyú van? Végül is csak türte, amit a sors rárótt. Én más vagyok.

Rontó Pál: Ki az úr?

Münchausen: Münchausen bárót ne ismerné? Vagy a hírét se hallotta?

Rontó Pál:

Messziről jön az úr s a tér nagy kaloda, belereked a hír.

Münchausen:

No de hogy is lehet, hogy nem ismeri még a Münchausen nevet, melynek zengésétől már számos év óta ámulón visszhangzik a vén Európa? A föld sose hordott még olyan halandót, aki megért volna annyi vad kalandot mint én. Görbe szót, vagy nézést sose türtem. Tüzes golyón röpdöstem a világűrben. Ágyuból lóttek ki. Vaszalon, mint hártján vágtam át magam és várat nyertem kártyán. A lovam egy folyót kiivott fenékgig,

mert lenyisszantották hátulját derékig
s a víz, mit behabzsolt, mind kifolyt megettem
s én csak ültem rajta és észre se vettem.
Mondjak-e még többet?

Rontó Pál: Elég lett vón fele,
ettől is szét áll már a fülem hatfele.
Ennyi srófos ész meg agyafurtság! Bölcse én
még se leszek tőlük. Hát te ki vagy öcsém?

Háry János:
Én még nem vagyok, csak leszek. Nevem
Háry.

Én fogom kelmedet hamar lepipálni.
Hírem minden régi huszárvirtust leront,
mert én fogom majd el a nagy Napóleont.

Rontó Pál:
Kentek az én dolgom ugyan mért kurgatja?
Nem agyafurt elme játékos fufangja,
amit én mondhatok. Színtiszta igazság.
De a kelmeteké csak kimódolt gazság.
Kópé lódítások zürös zagyvaléka,
körmönfont mesékből tetőzött, nagy véka.
Ami velem történt, bánatom, örömöm,
bajom, itt éreztem tulajdon bőrömön.
Végig bolyongtam én a földet, így igaz,
olyan voltam a sors kezében, mint viasz,
formált, gyurt, sorvasztott, nagy lánggal
emésztett
felém tátogatta száját az enyészet,
százsor is. A halál úgy állt velem szemben,
akár csak kentek itt...

Ösztövére: Csendesen belép a kerítésen, megáll
Rontó előtt.

Nem hazudik ebben.

Jó estét vén Rontó.

Rontó Pál: Kendnek is jó estét.
Minek köszönhetem a nem várt szerencsét?

De téved, ha bennem vént, vagy beteget vél.
S kit tiszteljek kendben?

Ösztövé: Előbb emlegettél.

Rontó Pál: *Kissé megdöbbenve.*

En-e? hát ismerem?

Ösztövé: Ismersz.

Rontó Pál: *Merőn nézi.*

Na... meglehet,

úgy rémlik, láttam már fancsali képedet.

Ösztövé:

Láttad. Nem is egyszer. Csak volt egy kis

harag

köztünk akkortájt.

Rontó Pál: Bizony nagy szamarak
s haragtartók mind. Remélem békülni
jöttél most el hozzám? S jó ital nélkül mi
senkit nem engedünk el. Koccints hát velem!
Egy pohár meg nem árt.

Ösztövé: Csak én nem kedvelem.

De jó lesz, ha velem megbékülsz lassacskán.

Nehezül a tested. Nem is forog csacsán

a nyelved se. S érzed, hogy gyöngül már a
szem?

Rontó Pál:

Dehogy érzem. Nem kell még nekem pápa-
szem.

Ha meg éppen kedvem káromkodni támad,
bugaci csikós se rittyentget cifrábbat.

Ösztövé:

Na jobb lesz jámborabb erkölcsöt mutatni.

Ilyen vén legénynek kár nagyot mulatni,
mert álnok bajoknak már könnyű céltábla,
sunyítson hát, kinek sírban a féllába.

Rontó Pál:

Enyém?

Ösztövé: Biz a tied.

Rontó Pál:

Attól mentsen Isten!

Ösztövé:

Azért jöttem én, hogy utána segítsem
a másikat is.

Rontó Pál:

Na, kemény kobakra
lelsz itt. De mintha már húzná a podagra
lábamat. Nyilallik szörnyen az oldalom,
de ne hidd, hogy magam én könnyen oda-
adom.

Huszár vagyok, hamar meg nem retirálok.

Ne nevéssenek itt ezek a szájtátók!

Várhass még keveset!

Ösztövé:

Semmi huzavona!

Itt vagyok. Jönnöd kell! Vár az árnyak hona.

Ez a parancs.

Rontó Pál:

Ne légy ma csökönyös cseléd!

Ajánlanék neked egy kitűnő cserét.

Ösztövé:

Mi volna?

Rontó Pál:

Hát látod, nagy utadra téged

többszire csak holmi vén rokkant kíséret.

Rút banyák, szipirtyók, hogy nézni utálat,

retves vén boszorkák kullognak utánad.

Igy van, mit tagadnád. Sajnálak is, szegény.

de hát nem vagy éppen szemrevaló legény.

Vásott a gunyád is. Nincsen ez így rendén,

csapd fel az én csákóm, kapd fel az én men-
tém.

Huszárnak öltözteti.

Takarossá tettek ezek a szép holmik,

most minden menyecske s lány utánad bomlik

s eltűnik a földről hamar, nagy a veszély,

minden takarosabb, formás fehér személy.

Vigan mennek veled, ha huszárnak hisznek

válassz hát közülük.

Ösztövé:

Én csak téged viszlek.

Rontó Pál:

Másképpen nem lehet?

Ösztövé: Nem, akármi legyek
 Rontó Pál: *Elgondolkozik.*

Hát ha nagyon muszáj... tudod mit, elme-
 gyek.

Éltem már eleget ezen a világon,
 jöjjön sok bajomra most egy kis nyugságom.
 De kimondom nyiltan, akárhogy is várnak,
 véled nem megyek, ha fel nem csapsz hu-
 szárnak.

Ösztövé: Mért? Neked sír s halál mind nem elég
 muszáj!

Rontó Pál: *Hetykén.*

Nem, mert a huszárral nem bírhat csak hu-
 szár!

*Ösztövé csontkeze lassan Rontó fejére hull
 s ez az asztalra roskad. Az égen kivilágosodik
 a tejút.*

Függöny.

UJ IDŐK

Szerkeszti

HERCZEG FERENC

A magyar úricsaládok irodalmi hetilapja

K i a d ó h i v a t a l :

Budapest, VI., Andrássy-út 16.

